

Manuel de Pedrolo

INTRODUCCIÓ A L'OMBRA

Novel·la



1.

- Quin dia ! - es queixà mentre es treia l'abric.
- Plou molt ? - va preguntar-li la seva muller, sense interrompre el treball de ganxet que tenia als dits.
- Déu n'hi do...
- Més val que deixis el paraigua a la banyera...

L'havia deixat repenjat contra el banquet del rebedor i va veure que se n'escapava un rierol d'aigua que ja anava avançant parcimoniosament cap a la porta del menjador. Tornà a agafar-lo i, de pressa, s'adreçà a la cambra de bany.

De retorn, la dona va dir :

- T'has mullat els peus ?
- No ho sé. Ara ho miraré...

Travessà el menjador, on la muller seia prop de la taula, i va ficar-se al dormitori matrimonial.

- Ja t'he deixat uns mitjons a punt...

Eren sobre la tauleta de nit.

Va agafar la cadira, la desplaçà del costat de la paret i es va asseure. Es llevà una sabata. El diari que li sobresortia d'una de les butxaques de l'americana li molestava els moviments. Se'l va treure, doncs, i el llençà sobre el llit, on va quedar-se mig desplegat.

Acabà de llevar-se la sabata i s'examinà el mitjó.

- Una mica - digué, referint-se a la muller.
- Treu-te'ls abans no et refredis - replicà ella des del menjador.



Obeí, <sup>va estendre</sup> ~~desplegà~~ el parell una mica sargit que ella li havia reservat per casa, es posà el mitjó sec i després la sabatilla. Seguidament, va repetir l'operació amb l'altre peu, on l'aigua encara havia penetrat més la sola de la sabata.

- En Jaume i la nena se n'han anat sense paraigua... - comentà la dona.

- Ja saps que no en volen dur mai, ells.

Acabà de calçar-se l'altra sabatilla, va incorporar-se i recollí el diari. Un encapçalament en lletres grosses va cridar-li l'atenció i desplegà tot el full. Va llegir-lo mentre s'allunyava del llit i després, sempre avançant, encetà el text en lletres més petites que completava la informació.

Quan va adonar-se que, distret, havia emprès un camí equivocat, ja era tard. La cara se li esclafava contra la paret. Intentà de retrocedir, tot d'una conscient de l'obstacle, però l'impuls, breu i tot com era, ja estava donat. El rostre colpejà...

No !

El rostre, i seguidament tot el cos, penetraren paret enllà. La lluita desesperada que inicià no va servir-li de res, perquè, en el seu atabalament per a conservar l'equilibri, els peus avançaren encara, de cop, es va trobar dins.

Dins d'on ?

A l'altra banda de paret, un simple envà, hi havia el menjador. Però aquest indret on ara es trobava no era el menjador. Era una mena de cambra rectangular, d'un parell de metres de llargària i potser un d'amplada. Gairebé la mínima expressió d'habitació imaginable.

El pànic es va ensenyorir d'ell i, mentre deixava caure el diari, cridà desesperadament, amb el to més agut de la seva veu :

- Aurèlia !

El crit va ressonar entre els quatre murs, gairebé eixordant-lo,



retruncant esfereït a les seves orelles, però de fora ningú no va contestar.

- Aurèlia ! - repetí.

En aquesta aventura improbable, el nom de la seva dona era l'únic que li pujava als llavis. Però la seva muller no devia sentir-lo. Només que, com era possible ? Era allí, com que diu a dues passes...

- Aurèlia ! - tornà.

El mateix silenci va respondre la seva crida. Era inversemblant, no tenia sentit. Era senzillament impossible que no el sentís.

Però no era també impossible que hagués penetrat la paret ? I, més que això, no era totalment impossible que allí dins, entre la cambra conjugal i el menjador, en un envà que tot just si tenia uns dits de gruixària, hi hagués una habitació, per minúscula que fos ?

- No em sent... - es va dir a la fi, en veu alta.

- Ja t'has canviat ? - preguntava ella en aquell moment.

"Si que em sent !", pensà amb alegria.

- Aurèlia, no sé què ha passat... - començà.

La veu de la dona insistí :

- David !

- Sóc aquí, Aurèlia, dins...

Era tan insensat que va callar, com si no s'atrevis a completar-ho.

- David , que no em sents ?

- Sí; et dic que sóc aquí !...

La veu d'ella es féu més peremptòria, àdhuc alarmada :

- David !

I tot seguit la remor del seu cos feixuc que s'aixecava. Va comprendre immediatament la conclusió que calia treure'n. "No em pot sentir !", pensà.

Va desesperar-se.



- Aurèlia ! Aurèlia !... - féu, mig crit mig plor.

- David... - tornava la veu de la dona.

Ara ja s'havia desplaçat i el nom venia d'un altre indret. Devia haver arribat a la porta del dormitori.

- Però David !...

Sense que l'angoixa l'abandonés, va fer-se càrrec de la sorpresa de la seva dona en veure la cambra buida i, un moment, s'identificà amb el seu estat d'esperit mentre ella insistia :

- David... on t'has posat ?

"Deu patir", va dir-se. Es girà a contemplar l'indret del mur per on havia entrat. La paret era compacta, tal com ha d'ésser una paret corrent, i res no indicava que un cos acabava de travessar-la. Ni el més lleu forat, ni la més petita esquerda. Era la mateixa paret de sempre.

Sinó que d'aquesta banda es veia diferent. Per començar, ja no tenia aquell color de palla que, pel costat del dormitori, va quedar quan s'eixugà la pintura groga. Era blanca, d'una blancor gairebé exagerada.

- David !... - va sentir que implorava de nou la dona.

- Sóc aquí, Aurèlia... - murmurà, vençut.

Va sentir-la entrar al dormitori, va sentir-ho sense l'ombra d'un dubte, perquè després de tot entre ells només hi havia un dèbil envà. I el que no sentia, podia endevinar-ho fàcilment. Ella es movia d'una banda a l'altra, perplexa, potser fins i tot aixecava la vanova que penjava pels dos costats del llit i mirava sota, per si ell s'hi havia amagat...

- Però David !... - continuava repetint la dona, que ja no devia saber què fer.

I ell no podia ajudar-la de cap manera ! Es a dir... Aixecà el puny i, tan fort com va poder, va deixar-lo caure contra el mur. L'en-



và li retornava una remor somorta i inconcreta. Segons tota versimblança, però, només d'aquesta banda, perquè a l'altra ~~havia~~ res no indicà que l'havien sentit.

Ara la dona plorava. Sempre havia tingut les llàgrimes fàcils, i aquesta facilitat encara havia augmentat amb els anys. Va sentir que es mocava.

"Què puc fer?", es preguntà, i de nou va contemplar la petita cambra al seu entorn. Immediatament el va sorprendre quelcom en què fins aleshores no havia parat esment tot i la seva evidència. La cambra no tenia cap finestra, cap obertura; quatre parets sòlidament closos. Doncs bé, a desgrat d'això estava il·luminada per una claror que semblava natural, però que no solament no ho era sinó que no ho podia ésser, car ja eren les set del vespre i a fora tot era fosc. D'altra banda, no va saber descobrir ~~l'indret~~ l'indret precís d'on procedia aquella llum, tan equitativament repartida, sense matisos ni tonalitats, sense...

En efecte, ni al seu darrera ni al seu ~~comentari~~ davant ni a cap dels dos costats no hi havia ombra. No en tenia ! Tot seguit, va pensar en un conte que una vegada havia llegit i on es parlava d'un home que l'havia perduda. Però això no era un conte. Pel restant, aquest afer de l'ombra tenia poca importància, ja que en realitat no era que l'hagués perduda, o si més no així s'ho imaginà, sinó simplement que la naturalesa d'aquella claror no en permetia la formació. No era un problema. No era pas això, el més urgent.

Què era, doncs, el més urgent ?

Llevat del diari que havia deixat caure, i d'ell mateix, a l'habitació no hi havia res. Les quatre parets llises, blanques i espectrals. El terra, com les parets, era llis, no format per rajols, sinó de la mateixa matèria que recobria els murs. D'una monotonia esparveradora, ja que no hi havia ni un sol indret on reposar la vista. Ni les



arestes que formaven les quatre parets... Es a dir, que n'haurien hagut de formar, perquè de fet aquestes arestes no existien. La cambra no era ben bé rectangular, com li havia semblat de bell antuvi, atabalat com estava, sinó ovalada. Sí, tenia exactament la forma d'un ou. Fins i tot el sostre i el terra participaven d'aquesta característica !

"Em tornaré boig !" es va dir, allí encarcarat contra la paret, sense gosar fer un pas. A més, de què podia haver-li servit fer un pas ? "He de sortir d'aquí !" es comminà, i a l'acte colpejà de nou la paret amb tota la força dels seus punys. Després, amb els peus. Però la paret, és clar, no cedí - ni ningú no el va sentir. Una altra cosa curiosa, potser encara més sorprenent, era, com va descobrir a viat, que els seus peus no havien deixat cap mena de rastre sobre la superfície. Ben cert que calçava sabatilles, però així i tot... Sabia perfectament que un envà és relativament fràgil. Si basta que una ungla... Ho va provar, gratant amb tota l'ànima. Però la paret restà sense senyals, tan neta i polida com abans. Aleshores es va recordar del ganivet de butxaca.

Va obrir la fulla, una mica oscada, i l'enfonsà en la uniformitat del mur. Bé, aquesta havia estat la seva intenció, car la realitat fou una altra : el ganivet relliscà sense haver deixat el més petit rastre. I quan, ferotgement, repetí la temptativa, el resultat fou idèntic. La paret restava inalterable. Mentre el ganivet li queia de les mans, va repenjar-s'hi amb la respiració feixuga.

A l'altra banda se sentia un plany apagat :

- David, David, oh David !...

"Com podria tranquil·litzar-la ? Aquest maleit mur..." Era inatacable ! No en sortiria mai ! Però si hi havia entrat...

"Com és possible que es resisteixi ? Si com qui diu s'ha obert davant el simple pressentiment del meu cos !" Aleshores li semblà evi-



dent que si alguna acció havia d'ésser empresa, aquest acció només podia tenir lloc des de l'altra banda. Si la seva dona sabia que era allí podria alliberar-lo. Però com assabentar-la ?

- Aurèlia ! - va cridar, sense cap esperança. Perquè si no l'havia sentit de primer, com podia esperar que el sentís ara ?

I l'Aurèlia, és clar, no va contestar-li. Àdhuc havia interromput les seves lamentacions, ara. Va sentir un moviment furtiu, de segur el dels peus de la dona que es desplaçava. Però cap a quin indret ? I amb quina finalitat ?

Aquest era un ~~mmmm~~ altre dels aspectes lamentables de la seva situació : s'havia de fiar de conjectures. La seva dona feia voltes per la cambra, esmaperduda... Però això era una suposició. Mai no ho sabria amb tota certesa. No hi havia, doncs, absolutament cap manera de comunicar-se ? Després de tot, es trobaven a uns/pams l'un de l'altre..

"Si podia obrir ni que només fos un petit forat...", va pensar. Però com, si el ganivet relliscava sobre aquella endimoniada paret ? Allò tenia quelcom d'irreal, com en un somni. On s'ha vist mai una paret que per un costat deixa penetrar els sons mentre els apaga per l'altre ? Això únicament passava en somnis. Somniava, doncs. Devia haver-se adormit mentre es calçava la sabatilla...

Sumàriament, va repassar tots els seus moviments a partir de l'instant que penetrà en el pis, fins i tot repetint-se les paraules bescanviades entre ell i l'Aurèlia. No va poder descobrir aquella menuda fissura que al seu veure havia de separar la vetlla del son. Les coses, les paraules i els actes, s'encadenaven amb massa naturalitat, amb massa lògica, perquè la seva il·lusió fos mantinguda. No somniava. Estava despert i havia quedat verament presoner dintre una paret.

En aquell moment pensà en desaparicions misterioses reportades pels diaris i comentades amb la família. Qui sap si ?... Però mai no



s'ho havia acabat de creure. Era massa gros. Ara que, si ell es trobava en aquella situació, per què no podien haver-s'hi trobat d'altres ?

Es separà del mur i va quedar-se plantat al bell mig de la reduïda estança. "Pensem amb calma", va dir-se. Ara : com podia pensar amb calma enmig de l'insòlit ? I, a més, de què li serviria ? Els fets eren innegables : la seva veu no travessava el mur, el ganivet no podia fer-hi presa...

- David... - va sentir encara.

La veu havia canviat de lloc. Ara era a l'altre extrem, de nou al menjador, on l'Aurèlia devia haver-se aturat, mirant al seu voltant, tan atabalada com ell. Sí, què fer ? Perquè ella no ho podia comprendre. Ho comprenia ell mateix ? I era sola a casa. A qui acudir, a qui demanar ajut ? Els fills encara podien tardar.

Un altre accés de desesperació va precipitar-lo contra la paret on colpejà frenèticament, amb tanta força com per enderrocar-la. Però res. Els cops només ressonaven a les seves orelles.

Davant seu s'obrí la perspectiva de dies i més dies tancat en aquella habitació. Dies i més dies ? No, pitjor. Podia ésser molt pitjor ? Potser es veuria obligat a passar-s'hi tota la vida... Però tota la vida ? Quant de temps podria continuar en vida, en aquell amagatall ?

Ho va considerar detingudament. Però no li calgué pensar-hi gaire. La cosa era prou clara. Resistiria tant de temps com pot resistir un cos sense menjar. Després va veure que hi havia altres problemes desagradables, també...

"Ves quin acudit !", es va interrompre. Allò en què calia pensar era en la manera d'abandonar la cambra. Sí. Però si de fet no pensava en res més ! Tot el restant eren consideracions superficials, la música de fons sobre la qual s'orquestrava la seva preocupació més absor-



bent.

Tornà a desplaçar-se i, per primera vegada, féu la volta sencera al seu reduït domini. Hi bastaren uns segons, i era com si no s'hagués mogut de lloc. Ara que... s'aturà a l'extrem de l'òvul, perquè acabava d'acudir-se-li, ben gratuïtament, que aquest costat potser seria més vulnerable. mmm Aixecà novament els punys per tal de colpejar encara la superfície hostil, però va haver de deixar-ho córrer tot seguit. Tenia els nusets dels dits encetats.

Va retrocedir una mica per recollir el ganivet que continuava a terra, al costat del diari, i amb aquesta eina les mans tornà a provar de fer presa en la paret. Als pocs segons s'havia convençut que no presentava cap punt dèbil. tot era massa consistent, compacte i enemic.

Condemnat, condemnat a romandre per sempre en aquella cambra !

els passos furtius continuaven circulant per fora. La dona es movia encara, però ara no cridava ni gemegava. Aquell moviment furtiu, invisible, sense acompanyament de cap altre so, tenia quelcom d'al·lucinant que va posar-li els cabells de punta.

- Aurèlia ! Aurèlia ! - cridà de nou, abans de saber què feia.

El moviment furtiu es va interrompre i, sobtadament, una onada d'esperança li eixamplà el pit. "M'ha sentit", es va dir; "ara sí que m'ha sentit !"

- Aurèlia ! Aurèlia ! - repetí, i tot seguit escoltà, tens, crispat.

Va contestar-li el silenci.

- Aurèlia...

- David... - arribà la veu de fora, somorta.

"Sí, n'ha sentit !", va obstinar-se, i amb la boca arran de mur insistí :

- Aurèlia ! Aurèlia, sóc aquí !

Silenci. Uns segons densos i quiets. Després, més llunya<sup>na</sup>, la veu



de la dona :

- David...

Desanimat, es quedà mirant la paret. S'havia enganyat. La seva dona el cridava i el cercava per altres habitacions, al llarg de la casa. Però que potser s'havia tornat ximple ? Com podia cercar-lo per altres habitacions si li constava perfectament que no podia haver abandonat el dormitori ? Perquè el dormitori només tenia una sortida, precisament la que donava al menjador. No podia abandonar-lo sense passar per davant seu... No ho comprenia ?

"Sí que ho comprén", es va dir. Però cercava un refugi contra l'evidència, volia dubtar de la veracitat dels seus sentits. Sovint, és preferible de creure que ens han fet traïció, o que hem badat.

Va riure silenciosament, però tot seguit se n'espantà. A què treia cap, riure en aquella situació tan compromesa ? "Cal que faci una cosa o altra", es va dir. Però quantes vegades s'ho havia repetit, ja ?

Com un animal acorralat que era, féu unes quantes voltes per l'esquifida cambra, mirant sense veure-les les parets, més ben dit, l'única paret, interminable per menuda que fos l'habitació, ja que no hi havia manera de destriar ~~on~~ on començava i on acabava. "Finit però il.limitat", va pensar.

Això el va distreure una mica. Havia comprès ? Havia comprès a la fi aquests mots que una vegada ~~va~~ llegir en un article de divulgació sobre la teoria de la relativitat ? Finit però il.limitat... Aquest era el seu món, ara. Però ell no volia que fos el seu món !

El seu món de veritat eren les cambres de dimensions normals, amb portes i finestres, aquelles cambres de les quals es possible de sortir després d'haver-hi entrat i d'on, si un dia per atzar no podeu sortir, podeu almenys cridar que us hi heu quedat tancat i que us obrin... Aquí res de tot això. Finit, però il.limitat.



Clava cop de peu al seu davant, en el buit, perquè era al bell mig de l'habitació i no va atènyer cap paret. "No pot ser, dic!", féu amb energia, però sense pronunciar els mots; "no hi ha res que no pugui desfer-se. Si he entrat és que també hi ha una manera de sortir. Només cal trobar-la".

Ja estava dit tot! Només calia trobar-la. Però com?

- "David... - tornà a sentir la veu a l'altra banda, encara remota, però ara més propera.

Va comprendre que la seva dona havia escorcollat ja tota la casa. Fins i tot devia haver ficat el nas en els indrets més inversemblants, moguda per una inquietud que després els faria riure... Per a riure-se'n, però, abans calia abandonar aquesta habitació. Sempre retornava al mateix.

"No en trec res, d'anar d'una banda a l'altra com un lleó engabiat", es va dir mentre mirava al seu entorn, com qui cerca una cadira o alguna cosa per l'estil. De fet, això era el que buscava. I no hi havia res, naturalment; l'habitació no havia pas canviat d'aspecte ni millorat de condicions.

Decidí asseure's a terra. Per un costum que en aquests moments resultava ridícul de conservar, ~~mentre~~ atesa la netedat absoluta de la cambra, abans d'instal·lar-se va estendre el diari. Aleshores s'adonà que encara servava el ganivet a la mà i el va rebotre per terra. Després recalçà l'esquena contra la paret, conscient que es repenjava en un enemic.

"Fumem", va decidir. El fum del tabac sempre inspira. Amb tabac es pensa més bé, amb més claredat. Es va treure el paquet de la butxaca i es ficà una cigarreta a la boca. En abastar la capsa de llumins va descobrir que només li'n restaven mitja dotzena. Exactament, set. "Puc fumar set cigarretes, ni una més", es va dir. Es clar que podia encendre-les l'una amb la punta de l'altra... Comptà les cigar-



retes. Divuit. havia comprat el paquet aquella mateixa tarda.

Va encendre i llençà el llumí al seu costat, sense preocupar-se que embrutava el sòl fins aleshores immaculat. D'altra banda, no tenia cendrer. A l'Aurèlia no li agradava de veure llumins cremats, cendra i puntes per terra i gairebé sempre aconseguia que el marit i els fills se servissin del cendrer. Se'n recordà amb ironia, amb amarga ironia. Aquí, l'Aurèlia no hi entraria mai.

Exhalà una glopada de fum, gairebé amb voluptat, els nervis aproximadament centrats, si no pel tabac, per la mena de pensaments que havia tingut a propòsit del fet de fumar. Al cap d'uns segons, però, es va treure la cigarreta de la boca i la contemplà gairebé esfereït.

Podia fumar verament ?

Si fumava, l'atmosfera de la cambra se'n ressentiria, car el fum no se'n podria anar i l'aire put o aproximadament pur... S'aturà en sec. Es clar, l'aire ! Pensant-hi bé, d'on podia venir l'oxigen que respirava, si no veia cap obertura ? I que l'oxigen es renovava no ho podia pas posar en dubte. Quanta estona feia que s'havia quedat tancat allí ? Una hora, dies ? "Ben cert que no !", es va dir. El temps se li feia llarg, però a jutjar per les activitats de l'Aurèlia, a l'altra banda de paret, no devia pas fer més de vint minuts, si en feia tants, que la paret li havia jugat aquella mala passada. Però en un indret reduït, fins i tot en vint minuts hauria d'haver notat alguna dificultat respiratòria. O si no pròpiament dificultat... En fi, les condicions semblava que fossin exactament les mateixes que ~~impe-~~ imperaven al món de fora. La prova era que en aquest sentí no havia observat cap diferència. Ni se li havia acudit que pogués existir.

Era curiós tanmateix que hagués donat per suposat que allò era natural. No ho era ! No ho era gens ni mica. Perquè l'aire, si es renovava, com hi havia motius per creure, per un lloc o altre havia d'entrar i sortir. Per on ?



es va incorporar precipitadament, amb la cigarreta en a les mans, encara cremant. Una novella esperança li feia glatir el cor. Perquè si hi havia un indret... si hi havia un forat, un aparell, el que fos, si hi havia una comunicació amb la banda de fora, seria possible de restablir el contacte perdut !

Examina les parets amb una meticulositat inèdita, ja que no ignorava que podia tractar-se d'un orifici molt petit, fàcilment dissimulat. Amb les mans, acompanyades, o més ben dit, precedides per la vista, comprovà cada pam de paret. Més endavant va semblar-li que, si no volia enredar-se o repetir l'exploració en un indret ja recorregut, li calia fer un senyal amb el llapis. I aleshores va tenir una altra sorpresa : el llapis no guixava !

- David ! On ets, David ? - tornà a sentir la veu de la seva muller, probablement des del menjador, parlant sense cap esperança, parlant per no sentir-se tan sola.

Ara, però, no li'n féu cas. El llapis no deixava senyals. La cosa quedava confirmada : les condicions del món de fora no coincidien amb les del món de dins. Tot s'hi captenia diferentment. Un mur, a fora, s'embrutava si el ratllàveu amb un llapis ben afilat, com era el seu. Aquí, no. I que el llapis guixava de veritat ! Se n'assegurà fent unes ratlles al diari que continuava als seus peus.

I al món de fora calia que l'aire es renovés per tal de no morir asfixiat. Aquí era diferent. Perquè no es renovava. És veritat que encara no havia explorat tota la paret, i menys encara el sostre, que quedava fora del seu abast, però ara n'estava ben segur. L'aire no es renovava. I a despit d'això podia respirar sense cap opressió, podia fumar; fins i tot, si volia, podria encendre un foc amb el diari, tot de coses que consumien oxigen. I l'oxigen no es consumia. No podia consumir-se, perquè no n'hi havia. Però aleshores, sense oxigen, com respirava ?



Un altre problema. Val a dir que aquest no l'inquietava pas gens. Respirava. Amb això en tenia prou. L'essencial era respirar i mantenir-se viu, sense que imprtès gens ni mica la manera com això s'aconsegua. Respirar i sentir-se viu, amb possibilitats de continuar lluitant o de continuar desesperant-se, però de continuar fos com fos... Continuar, això era l'única cosa verament important. Tot allò que és viu pot triomfar encara...

De què ?

De moment, d'aquella habitació. Vencer-la. Sortir-ne.

Es tornà a asseure a terra, aquesta vegada sense recordar-se del diari, perquè no era potser fins ara, amb aquell ~~harrer~~ descobriment, que realitzava que vivia en un altre lloc. Es va asseure, doncs, després de fiblar amb una mirada rancuniosa la paret que es veia obligada a sostèhir-li el pes de l'esquena, però que s'obstinava a mantenir la seva integritat; es posà altre cop la cigarreta a la boca i provà de pensar.

El silenci, ara, era tan absolut que l'enquimerava una mica. Per estrany que ho trobés, i conservava les facultats prou despertes per adonar-se'n conscientment, les remors de fora l'ajudaven. Si més no, a alimentar aquella fragil esperança que <sup>no volia morir</sup> ~~s'obstinava~~. Mentre a fora hi hagués algú, senyal que aquest fora existia. I mentre existís, quedava la possibilitat intacta d'arribar-hi, de tornar-hi... no sabia com. El més perillós seria que aquell ~~fora~~ deixés d'existir, i quan d'allí no venia cap remor era com si verament hagués deixat d'existir. ~~En canvi, amb les remors, aquesta realitat s'anul·lava parcialment. O, si més no, sabia que hi havia dues realitats : la seva i la dels altres. La seva d'ara i la seva d'abans. Això era important.~~

Però divagava. Pensar en aquestes coses era perdre el temps. La realitat de fora existia, amb remors o sense. Qui ho podia saber més



bé que ell que en venia ? Existia i era qüestió de retornar-hi. Altres cop : com ?

Calia concentrar-se en aquest com. Era un home de recursos, oi ? Ho havia demostrat altres vegades. Quan el negoci naufragava, per exemple, i ell... Però això d'ara era més difícil, això pertanyia a un altre ordre de coses...

Prova de negar-s'ho. No, no podia pertànyer a un altre ordre de coses, ja que ell, criatura física, havia fet l'estranya experiència d'incorporar-s'hi... Es palpà amb la finalitat d'assegurar-se'n. I, ben cert, era ell, amb les sabatilles i l'americana de carrer, perquè no havia pensat a canviar-se-la. Ell i el diari. L'ordre, doncs, era el mateix, encara que no li ho semblés del tot. També per això havia d'haver-hi una explicació. Per tot hi ha explicacions. És veritat que ja començaven a ésser massa les coses que no podia explicar-se. Això era inquietador. A poc a poc, però...

Va tornar a considerar com havia entrat en aquella cambra. Perquè obscurament comprenia que només quan hagués realitzat totalment el valor d'aquella experiència, quan n'hagués copsat ben bé totes les circumstàncies, tots els detalls, estaria en condicions de sortir i d'incorporar-se de nou al món de cada dia. Sí, li calia refer l'entrada.

Però això quedava resumit en pocs mots. De fet, ni li calia reflexionar-hi. Ho tenia tot ben present al seu davant, a despit que la cosa cada vegada li semblava més remota. Car hi havia un altre detall curiós : ara havia perdut la noció del temps, si més no aquella noció particular que n'havia tingut abans. Aquí, el temps tibava d'una altra manera. "Ah, però si sóc idiota !"

No tenia rellotge ? Doncs si el consultava i feia un càlcul aproximat... Sabia que a les set, les set i deu potser, havia ficat els peus a casa.



El rellotge era a la butxaca. Se'l va treure i el mira. El resultat fou esparverador. Només passaven vint minuts de les set ! No podia ésser. Si havia arribat a casa passades les set... Com era possible que en un quart hagués tingut temps de canviar-se, de penetrar la paret i de romandre unes quantes hores a l'interior d'aquella estranya habitació ? Encara que no fossin hores... S'havia lliurat a un seguit de moviment, d'activitats. De primer, cridar l'Aurèlia, colpejar la paret. Després, examinar la cambra, reseguir-la posteriorment pam a pam per allò del forat de renovació de l'aire... Per força havia d'haver passat molt més temps !

Tornà a consultar el rellotge i se l'atansà a l'orella. S'havia aturat. Se li acudí que potser no li havia donat corda i féu girar el petit botó per tal d'assegurar-se'n. No, no era la corda. La tenia encara gairebé tota. Com sempre, l'havia donada aquell matí, en aixecar-se. Era doncs una altra cosa... A més, fins i tot amb aquesta mica de corda suplementària, el rellotge va negar-se a funcionar. Tampoc no funcionà quan va sacsejar-lo i féu córrer les busques.

Només podia arribar a una conclusió, i hi arribà : el rellotge s'havia ~~moment~~ aturat al moment que ell travessava la paret. I, aquí dins, quelcom el privava de seguir corrent. Potser perquè aquí dins el temps era un altre, com ja havia pressentit ? Però un rellotge és un rellotge. S'avança, s'atarda, però camina, mesura el seu propi temps convencional.

El va obrir i examinà la màquina. No hi entenia res, en rellotges, i potser per això va semblar-li que tot estava com sempre. Tornà a fer córrer les busques i el mecanisme, com de primer, va respondre a la seva acció. I per què no havia de fer-ho ? Inexplicablement, però, aquest detall encara el deixà més perplex.

Tot era inexplicable. Després se li acudí una altra cosa : si el seu cos funcionava normalment, i d'això n'estava ben segur, hauria que



en definitiva les condicions físiques de l'indret no diferien de les de fora. Ja s'ho havia dit. En aquest cas, el rellotge també hauria hagut de funcionar. Si no ho feia, només podia explicar-se per altres influències...

O no. Simplement : el temps, aquí, no era diferent, com s'havia imaginat d'antuvi. No existia ! Però aleshores, aleshores... Tampoc ! Perquè el temps no podia deixar d'existir mentre li fos permès de sentir les remors de fora. Si escoltava prou atentament, aquesta activitat estranya li permetria , ni que només fos per aproximació, de mesurar-lo. Existia, doncs. ~~Però aleshores~~ Potser no a fins. Però ell, un home, criatura feta de temps, pel sol fet d'entrar en aquella cambra hi aportava el seu transcórrer. Ell i, una altra vegada, totes les remors foranes. més : si ell no fos allí dins i aquella cambra continués existint, també participaria del temps, perquè aquelles actituds que el mesuraven i el tenien per còmplice hi penetrarien igualment. És clar que aleshores ningú no se'n podria adonar... però ara sí. Hi havia algú que n'era conscient : ell.

Fins i tot podia fer una altra cosa : comptar. Comptar lentament de seixanta en seixanta. Això era el temps. Segons que feien minuts i es convertien en hores. El temps existia, el mateix temps... Si era així, per què s'havia aturat el rellotge ?

Va voler deduir que la cosa no tenia res a veure amb la seva entrada a l'habitació. Disgustat doncs d'una traïció que només depenia de la màquina, la llençà per terra, al seu costat. Les busques ni es van moure. El cristall ~~no~~ va trencar, cosa també estranya, ja que l'havia projectat amb força. Tornà a recollir-lo i repetí la prova-tura, aquest cop llençant el rellotge enlaire, infantilment, perquè caigués d'una bona alçada. Tampoc no es va trencar. I el vidre era dels més corrents. No li agradaven els altres que amb els anys es tornaven una mica grocs...



"Aquí passa alguna cosa", es va dir no sense humor, cella junt. Sí, podia pujar-hi de peus : allí passava quelcom. De primer va pensar que les condicions de l'indret, fossin les que fossin, perquè al capdavall encara no les havia pogudes analitzar bé i de fet, doncs, les ignorava a desgrat de les seves presumpcions primeres, no permetien la deteriorització de res. Però tot seguit se li acudí que ell bé s'havia ferit els artells. Se'ls contemplà. I ben cert, continuaven magolats, alguns una mica oberts i tot, ja que la pell havia saltat. Com era possible ? El rellotge semblava indestructible, però ell, en canvi...

Una altra idea el colpí. Ell era un ésser viu, el rellotge era un mer objecte fabricat amb matèria morta. Aquesta era tota la diferència i, pel que semblava, una diferència decisiva. Però on carall s'havia ficat ? Un indret on els objectes són preservats mentre la matèria viva, com a tot arreu, era sotmesa a sofriment i destrucció ?

"ai com en aquell instant no tingué tan clar el convenciment que havia traspassat una frontera essencial. De moment, en quedà com a quietat. La mateixa enormitat de la cosa el deixava buit. Una estona, fou com un receptacle on pot enquibir-se qualsevol cosa, un receptacle que de fet desitja qualsevol cosa que li permeti de sentir-se ple. Només que aquí no hi havia res per omplir-lo. Res, ni els seus propis pensaments, completament maquinals d'altra banda mentre va durar aquest estat, no li duia aquella presència que el seu ésser acollidor exigia.

El rellotge era a tocar, sencer i burleta; una mica més ençà, a l'altra banda, el ganivet i el diari desplegat, amb els seus titulars que era el deixaven indiferent. I ell allí, prop de la paret, però ara sense tocar-la amb l'esquena, perquè el seu descobriment, si ho era, l'havia sorprès tant que un reflex nerviós el dreçava endavant, disposat a saltar a l'encontre de quelcom... o potsé a defugir un



atac. No ho sabia.

I aleshores, tot d'una, una remor sorda i profunda li martellejà el cervell. Algú, pis enllà, acabava de trucar amb el picaporta.



2.

- Aurèlia ! - va sentir.

Era la veu de la Casilda, la germana. Gairebé havia xisclat. Això el va distreure de les seves reflexions. Què devia haver llegit en l'expressió de l'Aurèlia que l'obligava a proferir aquella exclamació semblant a un glapit ? Es clar que a la Casilda no li costava gaire d'aixecar la veu...

Un moment després li arribà, ben distint també, el plor de la seva dona. Ara plorava de veritat; no era aquella mena de somiqueig d'una estona enrera, sinó un plor trencat i sorollós.

I la Casilda que preguntava tota alterada :

- Què et passa, Aurèlia ?

I l'Aurèlia entre plors :

- En David !...

La veu de la Casilda es va fer instintivament més baixa de registre :

- El tens malalt ?

I tot seguit la remor de peus que avançaven. La Casilda devia pensar-se que era a la seva habitació, allitat, i s'hi dirigia.

Ho escoltava tot des de la seva cambra interior, sense possibilitats de comunicació i, per bé que eren clares, mai les veus i les remors no li havien semblat procedir d'un món més remot.

- No, no... - feia la veu de l'Aurèlia, i ell no sabia ben bé què volia dir.



Potser la Casilda havia arribat a la porta del dormitori, de segur oberta, i ara se sorprendia de no veure-hi ningú. Imaginava perfectament la seva manera lenta de girar-se, amb el nas enlaire i les parpelles plegades per tal d'enfocar la visió, perquè era una mica curta de vista.

- On es ?- preguntà.

Hi van haver més plors i més sorolls de peus que es desplaçaven. Tot plegat era una mica marejador, després d'aquella quietud dels darrers moments, quan la dona l'havia cercat per tota la casa.

- No ho sé... - digué lamentablement l'Aurèlia, provant de controlar el seu plor.

La Casilda no se'n devia poder avenir, car la pregunta que féu sonava més admirada que mai :

- No ho saps ?

- Ha desaparegut.

- Com !... Què vols dir ?

La remor d'una cadira, com si una d'elles s'hagués assegut. Però no era probable que ho fessin en aquell moment tràgic. Més segur que l'haguessin tret del mig del pas, o que hi haguessin ensopegat. Potser era la cadira on l'Aurèlia havia estat asseguda fent el seu drapet...

Escoltà intensament mentre la seva dona intentava d'explicar-se.

- Acabava d'arribar... amb els peus molls... Ha entrat al dormitori a canviar-se i... hem dit unes paraules. Després ha callat... Quan me n'he adonat ja no hi era... - i tornava a sanglotar breument.

L'explicació semblava descosida, i a ell no va estranyar-li gens la resposta de la cunyada :

- No ho he entès...

I l'Aurèlia recomençà, més precisa.:

- Vols dir, doncs, que ha desaparegut del dormitori ? - preguntà des-



prés la Casilda.

- Sí...

- Però com pot ser ?

La va sentir moure's altre cop, aquesta vegada decididament cap a la cambra, on va entrar. Hi van haver uns segons de silenci. Què feien ?

I aleshores :

- Per on pot haver desaparegut ? Estàs segura que...

- Si jo seia aquí ! - digué l'Aurèlia des de la porta -. No podia sortir sense que el veiés...

No s'ho acabava d'explicar. I es comprenia. La cambra només tenia una sortida, precisament per la porta que comunicava amb el menjador. Es a dir... També hi havia la finestra. Però ja devien haver vist que era tancada. D'altra banda, per allí no es podia sortir. Vivien en un tercer pis.

- No es pot pas haver fos... - comentà la Cunyada dubitativament.

No en semblava ben convençuda, i ell gairebé va riure. Perquè, quina altra explicació quedava ? I no era veritat, en certa manera, que s'havia fos ? Travessar una paret i penetrar en un món insospitat...

Els seus pensaments es concentraren de nou en la seva situació, mentre les dones continuaven admirat-se i esgotant totes les possibilitats, tan limitades. Més desemparat ara que sentia tan propera i al mateix temps tan distant la companyia d'elles, els seus ulls s'agafaren altre cop als pocs objectes que havia dut amb ell, el periòdic, el rellotge, el ganivet de butzaca...

"Iràtics companys !" es va dir, però ni va somriure. La cosa era seriosa, com més temps passava més bé se n'adonava. Presoner d'unes parets imaginàries... Sí, imaginàries, perquè era clar que tot allò no podia tenir una existència real. Hi ha coses que són literalment impossibles. Tot s'ho havia fet ell. Però no somniava, això ja ho ha-



via clarit. Les parets, la cambra on era, doncs, existien de certa manera, encara que només fos dintre seu. Ara : com les havia bastides ? Què havia fet ?

Es palpà amb un gest vague, sentint ~~que~~ que ni això no era una comprovació. De la imaginació no surten coses reals, sòlides, si les mans no les obren. I ell amb les mans no havia fet res. O, simplement, les havia allargades quan va adonar-se que anava a trencar-se la closca contra el mur. Era diferent. Això havia estat un moviment instintiu de defensa, no un gest constructiu.

Va tancar els ulls amb força i els tornà a obrir. No havia passat res. Ben cert que tampoc no ho havia esperat. Es va repetir : "No he construït res". Però aquella cambra, aquella cambra que devia haver estat allí des<sup>de</sup> sempre i l'existència de la qual mai no sospita durant els anys que... No ! No eren anys. Feia dos mesos que s'havien instal·lat a la casa. Ell pensava en el pis que ocupaven abans.

"Aquest és l'error", es va dir. Encara no s'havia preguntat per què en anar a sortir del dormitori, ni que fos distret pel diari, s'havia encaminat a una de les parets en lloc d'avançar cap a la porta. L'explicació era ben senzilla : en llur antic domicili la porta era aquí, en aquest precís indret, enfront del capçal, mentre que en aquest dormitori d'ara era als peus del llit... L'habitud de més de vint-i-cinc anys li havia fet traïció. I això era l'origen de tot.

Calia doncs pensar que si havia pogut fendir la paret en aquest lloc era precisament perquè en llur antic dormitori hi havia una porta que corresponia exactament a aquest indret ? Però això no tenia solta ! No hi ha dues cases iguals. D'altra banda, ni admetent això no quedava explicada l'existència de la cambra. Podia imaginar-se molt bé, amb una mica d'esforç de bona voluntat, que un error d'aquella mena el traslladés a la casa antiga. Una cosa estranya, evidentment, però... La imaginació inconscient podia haver estat més forta que la



realitat i produir aquell resultat. Però aleshores, si hagués estat així, hauria sortit, com sortia sempre, al passadís del pis aquell, no en una cambra que allí mai no havia existit i que de fet tampoc no podia existir aquí, perquè no pot existir una cambra de dos metres per un dins d'una paret d'uns pocs centímetres. Això queia pel seu propi pes.

Però també queia pel seu propi pes que, d'una manera o altra i a despit de la versemblança, la cambra era allí i ell n'era presoner. Es trobava doncs com al principi. No hi havia cap explicació vàlida, res que l'ajudés. Allí tot sol, amb una ment incapaç ~~d'abastar~~ d'abastar la raó oportuna, necessària...

L'Aurèlia i la Casilda, fora, continuaven parlant, però només les escoltava amb una orella vaga que, destriant malament les paraules, en copsava únicament l'angoixa, la inquietud. Què podia importar-li el que deien si res d'això no l'alliberaria de la cambra? Què podia importar-li el món exterior, si n'havia estat segregat ~~de~~cop, tan neta-ment?

Dalejava per tornar-hi, i les velles veus familiars, aquelles veus que havia sentit durant una trentena d'anys de la seva vida, des que es mallerà, veus estimades i avorrides, segon el moment i l'humor, aquelles veus li duïen una nostàlgia punyent que se li arrapava a l'esperit. Perquè hauria volgut trobar-se a l'abast d'elles, capaç de contestar llurs preguntes, llur comentaris, fins i tot llurs imper-tinències. Tot això era dolç, tot això era agradable, tot això era la vida. Mentre que ara...

La recança per aquells béns perduts, simbolitzats en les veus de la dona i la cunyada, anà enfilant-se per un camí secret, d'origen perdut, fins atènyer un indret igualment inlocalitzable, però plenament conscient, i on sofria. I el sentiment aquell es féu més i més intens, fins que l'abassegà. No plorava, però sentia una calidesa misteriosa



entre les parpelles mentre la carn semblava que se li ablanís. Per què ?

Hi va haver una gran confusió dintre seu mentre fora, més forta, s'alçava la veu de la seva cunyada :

- Cal fer una cosa o altra !

No en va fer cabal, els mots relliscaren per damunt seu, en la distància, contribuint potser encara a aquella confusió emocional. Car no solament s'havia perdut per als altres, per a tots aquells que habitaven el pis real, el món concret i circumscribit de l'experiència diària, sinó que ara es perdia per ell mateix en el tumult de sentiment i pensaments que pugnaven dintre seu.

Però quelcom en sortiria, era un camp de batalla on lluitaven innúmers i barroers exèrcits, tots contra tots, ocasionalment aliats contra un enemic comú, però enemics entre ells al mateix temps. Quelcom en sortiria quan hi hagués un vencedor.

Devien ésser en definitiva les veus de fora que van fer inclinar la balança. Era d'aquelles veus que venia l'esperança i la desesperació, d'elles que podia consol i sofriment. I elles mateixes, que volien sinó el retorn d'un ésser estimat, conegut si més no, i familiar, un ésser acostumat al qual difícilment haurien pogut renunciar ? Llur volició i la seva coincidien en quelcom de profund, més enllà de l'amor i de l'odi, més enllà del plaer o del dolor. Coincidien en tot allò menut de què es feta la vida i la coexistència entre éssers humans; coincidien encara en un secret i fràgil benestar que circula entre els vivents i que només en moments excepcionals és netament percebut, clarament sofert... Erandones, com si coincidissin en tot.

I allò, el retorn a aquella manera d'ésser i d'estar acostumats i desitjables, era al seu abast, continuava essent al seu abast, perquè no era com si els llaços s'haguessin trencat. No s'havia trencat res. Només hi havia una paret que es dreçava entre ells i no els permetia de



comunicar-se. Una paret, una paret ! I les parets poden ésser enderro-  
cades, les parets són fetes perquè se les enderroqui en el moment pre-  
cís, quan la solitud pesa i res no ens separa dels nostres semblants.  
Les parets no són, pròpiament, un obstacle.

Però quan va incorporar-se i s'hi encarà, tot va canviar una mica.  
La paret aquella no era un mur com els altres. Se'n va enfurir i a-  
quella ràbia, combinada a les veus i les remors de fora, l'encegà. Te-  
nia la clara intuïció que d'allí no en podia eixir, però la seva volun-  
tat es rebel·lava, indòmita, i la confusió, a la fi, es va resoldre en  
un moviment desesperat que el dugué a lluitar cara a cara amb el mur.

Quan se'n va adonar, cridava com un condemnat :

- Aurèlia ! Aurèlia !... Casilda !...

Mentre amb els punys colpejava l'envà, ara sense preocupar-se gens  
ni mica dels seus artells en sang que, força curiosament, no deixaven  
cap senyal en la blancor de la paret.

- Aurèlia ! Aurèlia ! Sóc aquí !...

Un crit o un sanglot, tant és. Tot era igual en aquella desespera-  
ció que l'omplia com un líquid de puja des del cul del got fins que el  
desborda. Tot era igual, perquè estava decidit a sortir i, ensems, sa-  
bia que no podia sortir.

Les mans no bastaven, les ferides les havien ~~debilitat~~ afeblit. Tampoc  
els peus no eren prou forts per dur a cap aquella lluita, ja ho havia  
comprovat abans. Va abraonar-se doncs contra el mur amb tota la violèn-  
cia del seu cos mentre s'esgotava plorant i xisclant :

- Aurèlia ! Casilda !....

L'habitació no era ni prou ampla ni prou llarga perquè <sup>podria</sup> prendre  
una bona embranzida, de manera que l'impuls que el menava contra l'en-  
và, on queia feixugament, mancava ~~de força~~ d'eficàcia. Però ell insistia,  
de primer amb l'espatlla dreta, després amb l'esquerra; insistia, com  
havia vist fer al cinema, on les portes són tan fàcils de rebentar...



La paret no es commovia i a fora no sentien res dels seus cops, ni dels seus crits, ni del seu panteix...

- Aurèliaaaa !

Les dues dones s'havien desplaçat encara. Per on rondaven, ara ? Maleïdes, maleïdes dones que xerraven i xerraven i no el sentien !

- Aurèliaaaa ! Vull sortir !...

I tornava a abraonar-se contra la paret, on s'estrellava amb una remor opaca, aquesta mena de remor lamentable que un cos bla desperta en un cos inflexible.

Colpejava a una i altra banda, indistintament, però potser amb més insistència, per instint, aquell indret per on havia entrat. No es podia estar de ~~parar~~ pensar, ni que fos obscurament, que aquell costat era més dèbil. I no ho era. Però l'experiència repetida no li servia de res, ara. Estava massa desesperat per aturar-se, per cedir als dictats de la raó. Era la seva ànsia de viure que lluitava. I contra això no valien raons.

- Vull sortir ! Vull sortir !... - continuava cridant.

Ningú no li'n feia cas; el mur, per dins, era tan impermeable com sempre, mentre a l'altra banda, fidel, recollia totes les paraules de les dues dones.

Va sentir, precis, un mot :

- La policia...

"La policia, el que sigui !", va pensar o mig pensar "Però feu una cosa o altra, traieu-me d'aquí !

Ara picava amb les mans planes, i la paret li retornava amb ironia una remor cansada i infantil, com un palmeig sense convicció.

- Vull sortir ! Aurèliaaaa !

Però el crit es debilitava ja, se li nusava a la gorja i a poc a poc s'anava convertint en un plor, en un sanglot que només ~~express~~ expressava la seva desesperació i la seva impotència.



- Aurèliaaaaaaaa !

Inabastables a l'altra banda del mur, per sempre llunyanes, unes altres ja, forasteres per a ell, tancat aquí, per sempre aquí...

No podia més. Tot el cos li feia mal i devia venir uns cardenals esfereïdors. Inconsolable, va deixar-se relliscar al llarg de la paret, murmurant encara :

- Vull sortir... vull sortir... vull sortir...

Hestà aclofat per terra, ofegat pel plor, mentre fora, insistent, ressonava una veu monòtona i única. Va comprendre que la Vasilda telefonava. A qui ?

Potser no el preocupava massa. Reposava i panteixava, mig ~~ajacat~~ ~~ajacat~~ ajacat sobre el sòl blanc, indiferent, envoltat pels murs, sota aquella llum que no sabia d'on venia, respirant aquell aire que es renovava misteriosament...

La veu del telèfon va callar i les dues dones devien tornar al menjador, perquè ara les va sentir més atansades.

- De totes maneres, et dic que no pot ser - feia la Vasilda -. Només podria haver-se tirat per la finestra...

Ho discutirien interminablement, com feien sempre amb tot, anant i venint i retornant sobre els mateixos arguments ! N'estava cansat, i ara gairebé s'hauria estimat més no sentir-les. Però com podia evitar-ho, com podria defensar-se'n mentre continuava respirant agitadament, encara no recobrat del seu esforç ?

- I estava tancada...

- Encara està tancada...

No ho veieu que no té cap explicació ? els hauria volgut dir. No veieu que sóc aquí, emmurat ?

Els seus ulls fitaren el rellotge que tenia davant mateix de la cara. En el seu anar i venir per la cambra, atacant les parets, devia haver-lo trepitjat, perquè el vidre era trencat. Això, que en un altre moment l'hauria induït a tot de reflexions, ja que contradeïa fets i



teories anteriors, ara el deixà indiferent.

- I s'hauria matat... Hi hauria gent a baix, al carrer...

Discutien un hipotètic suïcidi. Era per tal d'exhaurir totes les possibilitats. En realitat, no hi creien. No podien creure-hi, puix que retava sempre el fet indefugible de la finestra closa.

En un llampec imaginà llur estat d'esperit. Les veus ara tenien una altra tonalitat. Momentàniament, l'angoixa primera havia desaparegut per cedir el pas a una mena de curiositat freda, especulativa. Perquè allò era un misteri i fins i tot devia resultar excitant de cercar-ne la clau. Però les possibilitats eren tan reduïdes...

- Jo - va dir la Casilda - encara m'inclino a creure que et deus haver adormit i que ho has somniat tot.

Allò indicava que ja n'havien parlat anteriorment, però ell no havia sentit res.

- On seria, doncs ? - feia la seva dona -. Al despatx no hi ha ningú. Deuen haver plegat a tres quarts de set, com de costum...

Havien telefonat al despatx, doncs !

Què més devien haver fet ? Sigui com sigui, ara esperaven. Es comprenia perfectament que tota llur conversa només era una espera. Confien en algú altre, en algú amb més esperit d'iniciativa o amb l'enginy més esmolat que potser trobaria la solució del problema.

"La solució és aquí, a tocar vostre...", pensa, amb malenconia. Ara aquella ràbia d'antuvi l'havia abandonat totalment. No tenia ganes de moure's, no tenia ganes de fer res. Unicament de continuar ajaçat i que el temps, la mena de temps que fos, passés per damunt seu fins a perdre'n consciència.

El seu panteix s'havia anat calmant, però la respiració encara era vagant alterada, massa breu, mentre estenia les mans al seu davant, sobre el terra mateix, i hi reclinava la testa feixuga i adolorida. Adolorit tot el cos, ara que es començava a refredar i les maca-



dures es feien sentir.

- T'asseguro que no... - digué l'Aurèlia.

A quina pregunta responia ? De tota manera, no tenia importància. Tot començava a perdre, definitivament, la seva importància. Potser, en el fons, res no n'havia tingut mai gaire.

- Un home no desapareix així com així...

Ben cert, la Casilda tenia raó, i en tindria sempre per moltes vegades que ho digués i per enbafadora que fos. Un home no desapareix així com així, però això no privava que ell hagués desaparegut. Entre tants centenars, entre tants milers, entre tants milions de criatures. Ell !

Això era el més insensat de tot. Perque, els altres els poden passar coses inversemblants, desgràcies de tota mena. Nosaltres les acceptem amb naturalitat, hi descobrim una lògica i ens n'oblidem. Això podia doncs haver passat a qualsevol altre i hauria tingut un interès anecdòtic, passatger, un valor de curiositat. Però era ell, ell, David Massagué, qui protagonitzava un episodi sense cap ni peus !

I els seus pensaments els mossegaven la cua. Un ~~home~~ home no travessa una paret sense més ni més, les parets són una cosa sòlida que cal enderrocar o foradar abans de travessar-la. Les parets...

Hi havia aquesta paret que va cedir - quan ? - com una clapa d'aigua, amb més facilitat encara : com l'aire, com l'aire que respirava cada dia i a través del qual es movia tan lliurement. Una paret sense consitència. Però només des de l'altra banda !

Tornà a mirar-la, sense canviar de posició, per damunt els braços, on reposava la barbeta. Però de què servia mirar-se-la ?

"Si el gruix del mur fos un altre", va dir-se, "creuria en aquesta habitació". Podia haver tocat un dispositiu amagat que només obrís per aquell costat, per fora... Però hi havia l'evidència física que continuava fent impossible l'existència de la cambra. Contra això no



trobava cap argument. No hi era. Uns centímetres no poden contenir uns metres. No calia donar-hi voltes.

Però els contenien. Aquest era el veritable misteri. No el fet d'haver travessat el mur. No l'aparent impossibilitat de sortir d'aquell reducte. Només allò. Sempre allò, res més que allò.

"Em tornaré boig!", va dir-se. Potser fins i tot ho desitjava, o potser, qui sap? ja ho estava. Perquè no era una cosa de ximpls, tot plegat?

Sospirà i va progar de convencer-se que tant se li'n donava. A l'extrem on havia arribat...

Sense incorporar-se, es ficà la mà a la butxaca i en va treure una cigarreta. La segona. A la capsa de llumins només en quedaven sis. Després d'aquest serien cinc. Podria fumar, doncs, cinc cigarretes més, sense comptar aquesta d'ara... "No hi pensem", es va dir.

Va encendre-la i el fum se li passejà per la boca. No n'havia esperat gran cosa, d'aquella cigarreta. Més que res, potser l'havia encesa per sentir una mica de companyia. Però tot seguit va trobar un gran conhort en el gust del tabac. Era estrany, li semblava més savorós que mai... Potser se li afinaven els sentits?

- Ja no tardarà - va dir la Casilda -. Li he dit que afagés un taxi...

Qui no havia de tardar? va preguntar-se mentre contemplava la fumarola blavisa que pujava sotre amunt, rectílinia, com tirada a plom. "Qui no ha de tardar? I què esperen que faci, aquest que no ha de tardar?"

Devia ésser en Jaume, o en Robert... qualsevol dels fills, probablement. Però què podrien fer, ells? Trobarien una explicació raonable a la seva desaparició? Ho va voler considerar serenament, perquè tot d'una li semblà una manera escaient de passar el temps.

Trobarien doncs entre tots una explicació prou satisfactòria de la seva desaparició? Era molt difícil. Perquè, una de dues... no,



ell no tenia per què trencar-se la closca cercant aquesta explicació. Ell ja en tenia una, l'única, l'autèntica. La feina de cercar-ne una de més natural corria a càrrec d'ells... Bé, suposem doncs que després de molt pensar en Jaume o qualsevol dels altres ensopegaven amb quelcom que satisfia les necessitats de la lògica... Després, què ? Caldria comprovar si aquesta explicació, a la llarga, s'aguantava. Acabarien per adonar-se que no. Aleshores els caldria recomençar de nou. Però mentrestant haurien passat dies i dies, potser, i ell...

"Deixem-ho !" es va dir. I, als dos segons : "Proseguim. El fet és que no hi ha una explicació racional de l'esdeveniment; per tant, no poden trobar-la. Ni inventar-la. Simplement, no hi és. Ara bé, la qüestió és aquesta : quan ho descobreixin, què faran ? Permetran que el problema se'ls escapi dels dits ? En Jaume és molt obstinat, el més obstinat de tots. Suposem que vulgui seguir, desxifrar l'enigma. Pot arribar mai a la veritat de l'esdeveniment ?"

Era ben net que no podia arribar-hi per mitjans lògics. Però se'ls acudiria d'utilitzar-ne d'altres ? Més concretament : hi havia res que els permetés d'arribar a la conclusió que havia travessat la paret i era presoner dins d'ella ?

"Bé !", es va dir. Tots els seus fills eren sans d'esperit. Mai, doncs, no se'ls podia acudir un pensament semblant. "Es més", va pensar, "imagina't que aconseguixo de sortir d'aquí sense que ho vegin amb els seus propis ulls... Em creurien, si els ho explicava ?" Li va semblar que no, i això, d'una manera curiosament complicada, el va tornar a deprimir una mica. Hauria volgut tenir la seguretat que seria cregut. I tenia la seguretat contrària.

- Com més hi penso, més estrany ho veig - va sentir que deia la basillada.

Li hauria agradat de poder donar-li la raó perquè, un cop més, la tenia. Ell mateix, cada vegada ho veia més estrany... Es a dir, estrany



perquè s'obstinava a voler-ho veure amb els ulls de fora, d'ell mateix com era fora. I si ho mirava amb els seus ulls d'ara ?

Començà a posar-se nerviós, car què volia dir això dels seus ulls d'ara ? Era un home com els altres, oi ? Què podia haver canviat el fet de travessar una paret ? Havia trasbalsat tota la seva vida, això sí, però fonamentalment ell continuava essent el mateix. No podia, doncs, tenir uns altres ulls. Podia simplement saber què li havia esdevingut, cosa que els altres ignoraven. Llevat d'això, no els duia cap avantatge.

La cigarreta es consumia lentament, amb una perfecció desusada que s'avenia molt bé amb la nítida blancor de la cambra que res, ni la seva sang, no havia pogut macular. Aquest pensament va obligar-lo a mirar-se de nou els dits malmesos. La veritat és que feien llàstima de veure, però va descobrir que gairebé no li feien mal. Tampoc no sagnaven. Només havien sagnat una mica, de primer. Els artells no són un indret on hi hagi gaire sang. Poca o molta, però, hi és. I aquesta sang hauria hagut d'haver-se quedat a les parets. Però no s'hi havia quedat.

Quines propietats insòlites tenia, doncs, aquella cambra ? I per què, de quina utilitat era que restés tan immaculada ? "Potser no és convenient pensar-ho així", es va dir. Estava acostumat a pensar en termes d'utilitat, com tots els homes, però ara li semblà que aquell punt de vista no era vàlid pel que feia a l'habitació. Ara bé, quin altre punt de vista podia adoptar ? Passava com en allò que s'havia dit abans : només tenia uns ulls per mirar.

Tanmateix, sí que podia enfocar la cosa des d'un altre angle. Se li acudí aquest : i si allò era... diguem un símbol ? Però símbol de què ? Perquè un símbol ha de simbolitzar alguna cosa, no falla ! I què podia simbolitzar l'extrema nitidesa de la cambra ? Més, ja que s'havia embolicat per aquest camí : què podia simbolitzar la mateixa cam-



bra i el fet d'haver-hi penetrat ?

No tenia les respostes a punt.

- Tarda, tanmateix - va dir la seva dona.

- Una mica de paciència - replicà la seva ~~marquessa~~ germana.

No es deixà destorbar i proseguí. Però les respostes continuaven eludint-lo. Potser era perquè no estava acostumat a pensar. No s'hi havia amoinat mai, precocupat a fer diners, a pujar la família, a donar-se petites satisfaccions materials... Però això ara havia de canviar, per força.

Aleshores va semblar-li que pel sol/fet de desitjar-ho estava a frec d'un descobriment que ho resoldria tot. Ho encertava ? Es tractava verament d'un símbol ?

Però com podia treballar sobre això sense elements de cap mena ? No disposava d'una base... "Un símbol", es va repetir. I restà una bona estona així, sense trobar res més.

"I si simbolitzés les meves autèntiques aspiracions ?" va preguntar-se després. Per saber-ho, li calia auscultar-se. Podia fer-ho, disposava de temps, de tot el temps que calgués.

"Quines són o quines han estat les meves aspiracions ?" Li semblà que la cosa, ben mirat, era força més clara que no havia cregut. De fet, havia aspirat exactament a allò que havia aconseguit... Es a dir, no ho havia aconseguit tot, perquè si era cert que havia fet diners i vivia confortablement, no n'havia fet tants com hauria volgut. Moltes aspiracions resultaven encara insatisfetes als seis seixanta anys a tocar... bé, exactament cinquanta-vuit. Encara no havia aconseguit, per exemple, de fer-se amb aquella caseta de camp tan anhelada. Li hauria agradat molt, de viure al camp. Potser perquè havia nascut a ciutat... Pel que fos. El cas és que li hauria agradat.

La caseta, és clar, l'hauria poguda comprar, però és que no era la caseta sola. Ell no podia pas abandonar els negocis, cosa que signi



ficava que fins i tot vivint al camp es veuria obligat a traslladar-se cada dia a la capital. Això exigia un cotxe. Hi havia el tren, és veritat, però per no fer les coses ben fetes, amb un mínim de comoditat, més valia no fer-les. Ara be, cotxe i caseta i altres despeses que se'n seguien... Tot plegat era una mica complicat i, per una cosa o per una altra, mai no havia sabut decidir-se. Restava el fet que la caseta al camp era una de les seves ~~se~~ aspiracions, potser la més important, la més persistent a través dels anys.

Podia treure'n alguna cosa, d'això? Una caseta al camp, reflexionà, era més que l'aspiració a un bé material. Significava també, si volia mirar-ho com cal, una aspiració d'una altra mena: a la independència, a la soledat, a la puresa. Sí, era fàcil de veure. Hi havia una relació evident entre una cosa i l'altra. El sol fet de preocupar-se per la pròpia independència, i aquest afany de defugir la promiscuitat, l'aglomerament humà que imposen les grans ciutats, ja era un senyal d'aspiració a la puresa. O potser s'ho agafava una mica pels cabells?

No. Creia que no. Fins i tot, auscultant-se més a fons, ara que possiblement havia encertat el camí, va creure descobrir aquesta aspiració a una vida honesta, digna, recta, pura... més o menys pura... en altres afeccions seves i, més bé encara, en una certa inclinació que mai no havia pogut satisfer, manifestada merament en forma de curiositat, per ~~una~~ alguns aspectes de la religió, els més íntims, els més alts i desinteressats...

Podia la cambra simbolitzar això? Significava un acompliment d'aquestes aspiracions, ni que fos d'una manera ideal? Però la cambra era alhora una realitat de la qual era presoner, un indret físic d'on no podia fugir.

Una altra explicació: la cambra era verament un símbol, el símbol de tot allò que acabava de dir-se, i ell n'era, en efecte, el presoner. Però no com havia cregut, sinó d'una <sup>manera</sup> totalment diferent.



Aquelles aspiracions l'obsessionaven... de vegades. I el que havia passat era només això : havia caigut presoner de la seva obsessió. Tots els corrents subconscients del seu ésser havien fet irrupció en un instant determinat i aquest n'era el resultat final.

Ho podia admetre ?

Va sentir les veus de les dones, aquest cop sense entendre distintament llurs paraules, però aquella crida del món de fora aportà novelles precisions a les consideracions que s'estava fent.

Perquè existia aquell món de fora. El seu propi món. On el deixava, en la teoria que havia anat elaborant ? Ara havia quedat exclòs de la vida dels seus, més ben dir : era ell qui els havia exclosos... No n'estava segur, però també ho podia admetre. Els havia exclosos. El seu afany de puresa, o del que fos, anava fins al sacrifici d'aquells per als quals s'havia sacrificat sempre. Els abandonava. Es desfeia d'ells, que no eren més que una rèmorà...

La caseta de camp començava a quedar lluny. Ara veia que hi havia més, molt més que això. La caseta només havia estat un símbol, també. En realitat, potser no la desitjà mai en la seva condició de caseta. Congriava només, d'una manera visible, aquelles tendències més profundes i reprimides de la seva personalitat. Un símbol, sí, un símbol !

Un símbol, però, superat. No en tenia prou. Havia furgat dintre seu i havia anat més enllà. Calia un símbol més precís, un símbol que, per dir-ho així, no oferís dubtes a la llarga. La caseta al camp podia confondre's, després de tot, amb un simple desig de confort, de respectabilitat, en allò que ben mirat havia cregut sempre. Això altre, si verament era com s'ho imaginava, no. La cambra era una cambra nua. Absolutament nua. Per penetrar-hi havia hagut de deixar els seus a l'ora. Aquests el cercaven, i era més que natural. I també era natural que ell s'adonés d'aquesta recerca i que els sentís expressar llur inquietud..

I natural, ben natural, era que ell no pogués comunicar-s'hi.



Estava massa enllà, massa enlaire, massa on es vulgui, massa lluny de totes maneres per dir o per trobar un mot que els satisfés. El contacte ja no s'establí, perquè ell parlava un altre llenguatge, o simplement no parlava cap llenguatge, s'estava realitzant a soles, tancat en la seva closca, i les veus d'elles eren com l'aleteig d'una mosca que distreu un moment i tot seguit s'oblida. I el que ell deia no podia ésser oïr, ~~és~~ a dir, un cop feta la transposició pertinent: no podia ésser comprès. Era així com s'havia fet una vida a part i com els seus l'havien perdut. I el que cercaven era la manera de comprendre'l, d'assimilar-lo altra vegada, no corrent al seu encontre, com hauria estat lògic, sinó, perquè allò no se'ls podia acudir, mirant de fer-lo davallar altre cop a llur altura de pigmeus...

Era això, finalment? Ara gairebé tornava a panteixar. No <sup>va</sup>havia fet cap esforç físic, però el seu cervell havia treballat de valent. Era això, doncs? Era possible que ho fos?

En va dubtar. La cosa era seductora. Però només fins a cert punt. Fins al punt aquell on li plaïa de sentir-se un home a part, superior, distint. Però no més enllà.

En comprendre-ho, gairebé va fer un salt. No, s'havia equivocat! Si era capaç d'aquesta clariividència, fonamentada en el dubte, senyal que s'equivocava. Si allò hagués estat veritat, no hauria ni existit la possibilitat de pensar en res més. I aquesta possibilitat s'acabava de demostrar que existia.

Més: havia existit sempre. De fet, no n'havia existit cap més. Perquè des de l'entrada a la cambra només havia pensat en la manera de fugir-ne. Si hagués estat víctima d'una <sup>obsessió</sup>, no hauria volgut abandonar-la, perquè la característica d'una obsessió és precisament aquesta: no poder veure ni considerar ni tenir en compte res més. Estem obsessionats i això ens tanca, ens separa, i no solament dels altres, sinó de nosaltres mateixos, del que forem abans, fins aleshor-



res que l'obsessió es manifestà.

Res d'això no havia succeït. Com no fos que no hi fos tot i tots els seus fets i dites no tinguessin cap sentit, escapats al seu control. Però no era aquest el cas. Podia tornar-se boig si havia de restar molta estona allí, però ara no ho era, i encara ho havia estat menys quan penetrà en l'habitació interior.

"No pot ésser un símbol, doncs", va concloure, no sabia si tranquil·litzat o més enquimerat que mai. I si aquesta lluita que havia sostingut contra el mur una estona abans havia estat una pugna de caràcter espiritual, la cosa no canviava res. La lluita, el sol fet de voler lluitar, la seva mateixa disposició combativa, havien d'obrir-li la paret. I la paret no s'havia obert.

No era un símbol.

Era una realitat. Era allò que d'antuvi havia pensat, allò que no havia deixat de creure mai a desgrat de les seves especulacions. Estava tancat en una cambra ben material, i les parets eren sòlides com la pedra, com l'acer. Que raonablement la cambra no podia existir, continuava essent un fet. Però existia, era, amb raó o sense raó, amb lògica o a despit de la lògica. Existia i el retenia. Les parets es tancaven al seu entorn, amenaçadores, indestructibles.

Va llençar la punta de la cigarreta consumida i començà a incorporar-se. Aleshores va sentir la veu excitada de la Masilda:

- Ara pugen les escales !

I tot seguit els peus de les dues dones, ara ben sorollosos, que s'encaminaven, gairebé corrents, cap al vestíbul.



3.

La veu d'en Jaume era àvida :

- Què li ha passat, al pare ? Heu avisat la policia ?

No havia ni tancat la porta del pis i tots tres devien estar plantats allí, peu endins i peu enfora de l'escala.

Si no hagués estat tan amoinat, fins i tot se n'hauria rigut; en lloc d'això, escoltava. Sentia una vaga curiositat per saber què decidrien.

- No hem aviat ningú - va replicar la veu de la Casilda.

"Ni que fos ella la dona !", es va dir.

- Ah ! - féu la veu d'en Jaume. Era difícil d'apreciar si expressava retret o alleujament; sonava massa fosca.

A la fi es va sentir el cop de la porta que el mateix xicot devia tancar, i tots tres entraren al menjador.

- Expliqueu-m'ho... Per telèfon m'heu dit...

Aquest cop fou l'Aurèlia, en qualitat de testimoni presencial, qui va fer la narració de l'esdevingut. La mateixa narració, amb punts i comes. Ell se la sabia de memòria i només hi prestava una orella distreta.

Ara s'havia acabat d'incorporar del tot i de nou estava dempeus al bell mig de la cambra. No sabia per què, car de fet se sentia tan cansat que les cames ben just si el sostenien. Amb la mateixa mirada hostil d'altres cops, acabà per recalcar-se a l'obstinada paret.

Es trobava com en començar. No havia avançat res en cap sentit.



El pitjor era que ara ja desconfiava d'aconseguir alguna cosa, fos la que fos. Li havia fallat el que li semblava un darrer recurs : interpretar tot allò com un símbol. Què li restava ?

Hi pensà mentre la dona continuava contant com havia entrat al dormitori i l'havia trobat buit. Hi pensà, però ara d'una manera lenta, indeliberada, com si es tractés merament de passar el temps. Sinó que el temps, sense rellotge, sense gairebé res que li permetés de controlar-lo, com no fos el seu propi sentiment íntim de la duració, se li escapava de les mans com un raig d'aigua. I els esdeveniments de fora només li'n donaven una mesura aproximada.

De cop, va haver de prestar atenció al que deien els seus familiars, perquè en Jaume, exasperat, havia aixecat la veu :

- Que no ho veieu que això no pot ser ?

Tampoc no s'ho creia. Ningú no s'ho hauria cregut. Va descobrir que, en el fons, no el blasmava pas d'aquesta incredulitat. Al seu lloc s'hauria captingut exactament de la mateixa manera.

La dona va fer una resposta gairebé inaudible que se li escapà. Ben mirat, era curiós que ara se li escapessin algunes coses. Una estona abans no se li escapava res. Que potser no s'hi sentia prou interessant ?

Les paraules del xicot, però, tornaren a ésser clares :

- De la manera que ho conteu, us dic que no pot ser.

Hi va haver un silenci. La mare devia jutjar inútil d'insistir; la Casilda no era testimoni presencial i, per tant, també tenia els seus dubtes, encara.

Ell se sentia tan cansat de tot allò que pensà que preferia que no en parlessin més, que ho deixessin córrer d'una vegada. Al capdavant, que podien fer, des de l'altra banda ? Res. Que callessin, doncs, que el deixessin en pau. Una hora o altra acabaria per morir-se.

En Jaume tornava a parlar :



- Vaig a telefonar la Montse.

Allò era tan inesperat, tan fora de la qüestió, que va experimentar la mateixa sorpresa que devien tenir les dues dones. Ell mateix, en Jaume, devia donar-se que calia una explicació. Va afegir:

- Ens havíem de trobar a les vuit...

Encara no eren les vuit! I ell que... Bé, ja ho sabia que no podia haver passat gaire temps. A partir de les vuit, quarts de nou, els fills començaven a fer llur aparició. Com que encara continuaven absents, això volia dir que era aviat. Aquest detall, fins aleshores li havia passat per alt.

Les paraules del seu fill al telèfon li arribaven amb una claredat extraordinària, com si el noi les pronunciés allí mateix, arran de paret.

- La senyoreta Montse? - preguntava després de discar el número -. Sí, en Jaume...

La Montse era la seva promesa i el xicot estava per casar-se. Alteraria els plans de la parella aquella, per a ells, inexplicable desaparició?

Per què deia per ells, però? Que potser s'ho explicava més bé ell, ell que era dins la paret? No. Ell només sabia on era i com hi havia entrat. Però li faltaven les altres respostes.

Començà a sentir-se marejat, no sabia si perquè després de tot l'aire s'havia anat corrompent, o per culpa d'aquell trasbals que passaven els seus, o degut a les seves inútils temptatives de reflexionar a fons sobre l'afer. Potser una mica per tot plegat.

El fill continuava parlant i, vulguis o no, ell seguia la conversa.

- Montse?... Escolta, no m'esperis, aquest vespre. Ens ha passat una cosa que...

Silenci mentre l'interrompia la noia. Ell s'imaginava les dues



dones no lluny de l'aparell, escoltant també, desitjoses que la conversa, tot just iniciada, prengués fi. Probablement tenien pressa de discutir de nou la qüestió.

- No... El pare ha desaparegut...

Un altre silenci mentre ell es preguntava com se'n sortiria. Però en Jaume, prudent, va dir :

- No t'ho puc explicar, ara... Jo mateix no sé ben bé com ha anat... Però ja comprens que...

Es clar, la Montse ho devia comprendre molt bé. Era una bona noia, encara que al seu veure una mica bleda. Es deixava subjectar en excès, li faltava el sentit de la independència personal. Es clar que això de vegades ja és bo per un marit. Però potser no fins a certs extrems.

- Si - acabava en Jaume -, això... Ja et telefonaré més tard. Adéu, Montse, - i va penjar.

I ara, què ?

Ara només silenci. Es a dir, els passos de tots tres, altre cop cap al menjador, que devia ésser l'únic indret on podia discutir-se bé. Discutir què ? Perquè el més perplex era el mateix Jaume.

En lloc d'aportar solucions, com s'esperava d'ell, va preguntar :

- Bé, i què us sembla que hem de fer ?...

I pensar que l'havien anat a cercar, o l'havien cridat per telèfon, precisament perquè ara era l'home de la casa, el més gran i entenimentat dels fills, aquell de qui s'espera consell i ajut !

Ell es va anar deixant relliscar per la paret fins que de nou es va trobar assegut a terra. "Que m'hagi de veure així !", va pensar. "En aquesta mena de purgatori, com si hagués d'expiar qui sap quins pecats..."

La idea era nova i el va colpir. Per què no, ben mirat ? I si verament allò fos una mena de càstig que se li imposava per totes les



accions reprovables a què s'havia lliurat durant la seva vida ? Quines accions, però ?

No tenia pas ganes de repassar fil per randa el teixit de la seva existència des que tenia ús de raó i la mort del seu pare l'obligà a treballar. Perquè tot allò que havia aconseguit, ho havia aconseguit ell sol, començant pràcticament del no res. I això, és clar, aconseguir aquest resultat d'un present confortable, sempre suposa un seguit de males accions. Però fins ara no veia que ho eren. Aleshores... aleshores semblaven lícita competència comercial. Car tot es relacionava amb el negoci, ho va veure amb un sol cop d'ull. Beneficis excessius, justificats davant la seva consciència pel risc i la dificultat de fer-se amb les mercaderies, per les necessitats de la família que creixia... L'anorreament d'un rival que havia comès quelques imprudències i al qual hauria pogut salvar, quan sol·licita la seva ajuda, amb una mica d'esperit... sí, per què no dir-ho ? amb una mica d'esperit cristià...

I sobretot, cosa encara més lamentable, els procediments de què s'havia valgut per desfer-se del seu soci quan ja no el <sup>necessitava</sup> ~~desnecessitava~~. Aquell home havia tingut confiança en ell i sense els seus diners ara encara vegetaria en algun racó de despatx... Però se n'havia desfet. No es tractava del mal que li havia ocasionat, ja que era un home en bona posició econòmica, però que potser hauria procedit diferentment si se les hagués hagut amb una persona més necessitada i per la qual continuar o no continuar dins l'empresa hagués estat vital ? No, probablement no.

El reprovable, doncs, era el procediment o, més ben dit, el termini que havia pres sense un sol pensament per la posició de la víctima. Era això, doncs, el que pagava ara en aquesta presó de la cambra ?

Això i d'altres coses, potser. Perquè rastrejant bé, encara po-



dia trobar més ocasions en què la seva conducta ho era tot llevat de digna. Aquella noia, l'Eulàlia... S'havia aprofitat de les circumstàncies... Es clar que ella havia consentit, però no per això l'abús deixava d'ésser-ho. D'altra banda, aleshores ja era mullerat i afillat... Si, havia faltat greument. I ara arribava l'hora de passar comptes.

Es va posar a riure, històricament. Si no era possible ! Tot seguit es va haver de tapar la boca amb la mà, temerós que l'haguessin sentit. Ara temia revelar la seva presència ! No resultava curiós, per no dir més ? No era això mateix un indici que estava purgant culpes passades que li interessava de conservar amagades dels seus ?

Però ningú no havia sentit res, se'n va convèncer després d'escoltar una estona. En Jaume deia :

- En això penso exactament com vostè.

Com qui ? I què pensava, aquesta altra ? Bah, quina importància tenia ? No era infinitament més interessant tot el que havia descobert... tot el que li semblava haver descobert ? Perquè no hi feia res que ell mateix se n'hagués rigut. Dintre seu restava la brasa d'un dubte.

"Pensem-hi bé", es deia. "Una cosa com aquesta", i es referia al ~~feut fet~~ fet d'haver travessat la paret i de trobar-se presoner de la cambra, "no passa així com així; cal que hi hagi un motiu o altre". I el motiu només podia ésser aquest. No era tan irracional. Més tard o més d'hora, el transgressor és castigat.

L'empipador era que ell mai no s'ho havia cregut. Es clar, si no s'havia ni aturat a reflexionar-hi ! No n'havia tingut temps. De fet, va descobrir, no havia tingut temps de res. Però ara que el temps no comptava, podia permetre's el luxe de perdre'l com un gran senyor.

"Que és el que estic fent !", va pensar. Però per sota també pensava : "Estic disposat a admetre-ho tot per tal de sortir d'aquí. I si la condició és reconèixer que he obrat malament en més d'una cir-



cumstància..." Però això era insinceritat. A qui enganyava, a qui volia enganyar? Per començar, naturalment, a ell mateix. Però i després?

Es va cobrir els ulls amb les mans mentre la veu del fill tornava a penetrar les seves orelles:

- L'única explicació és que s'ho ha imaginat...

La dona semblava molesta, perquè replicà gairebé irada:

- Em tractes de boja?

Això! Només faltava que ara es barallessin!

- No vol dir això, dona! - la tranquil·litava la seva germana.

Però què podia haver volgut dir, en "aume", sinó allò, precisament?

"Tots hem perdut l'equanimitat", va dir-se, sempre amb la mà davant els ulls. "Ells i jo". Però què podia fer-hi? De tota manera, allò que estava expiant una culpa, en el fons del fons no s'ho podia creure.

Només podia fiar-se d'una cosa: de la seva experiència d'home i de l'experiència dels altres homes. I mai dels mais... Qui transgredeix una llei i és descobert, cosa que no s'aplicava pas al seu cas, és empresonat. És clar que ell també estava empresonat, però no volia dir d'aquella manera. Aquí no hi havien intervingut ni policia ni jutges ni res. Només ell. Ell i la cambra. Però hi ha altres transgressions que no són descobertes o que, tot i esser-ho, la llei dels homes no castiga. Per aquestes s'espera, els qui ho esperen, un càstig a l'altra banda de la tomba. Però ell encara era aquí, en aquest costat, el costat dels vius, respirant i sentint el batec del seu cor i morfonant-se i sofrint d'una manera tota física...

Es va palpar el cos per a assegurar-se'n. I no hi havia dubte: era ell, entitat física sencera, compacta, com sempre des que es va descobrir, encara infant, o potser abans i tot, en l'entranya de la seva mare - per bé que d'això no en servava memòria.



Era ell i no explava de cap de les maneres conegudes en aquesta vida ni de cap de les maneres desconegudes, però esperades, de l'altra. Una expiació inèdita, en tot cas. Però, però... Sí, hi havia altres coses.

Perquè : i si les parets no fossin al seu entorn, sinó dintre ?

Això sí que era nou. Presoner d'una cambra interior... No era un veritable símbol, sinó una realitat tangible. No una obsessió, tampoc, ans quelcom d'exterior, per bé que aíncat dintre seu. Era possible una cosa semblant ?

Calia trasposar aquella cambra al pla moral, no menys cert que el pla físic, no menys palpable per a qui sap situar-s'hi o s'hi troba situat sense voler-ho, sense haver-s'ho proposat, per l'imperatiu de les circumstàncies, per un accident imprevisible, per una fisura qualsevol del seu ésser diari...

La cambra era dintre seu i això es podia interpretar de més d'una manera. Ell era fora i lluitava per obrir aquest recés tancat de la seva persona i penetrar-hi. En altres mots, es volia descobrir, i n'era una prova aquella instrospecció mateixa a què es lliurava des de feia estona. Sí. S'auscultava detingudament i les parets aquelles no li permetien l'accés al santuari cobejat. Els murs es tancaven cap endins i no cap enfora, i ell havia confós la disposició dels llocs i continuaria confonent-la mentre no li fos permès de penetrar-hi. Un cop dins, però, ho veuria tot clar, ben clar.

Havia quedat reduït a un cos sense contingut, o amb un contingut tan secret i remot que a efectes pràctics era com si no existís. Restava, en una paraula, la closca de l'home, però el pinyol era amagat i ell volia descobrir-lo, car sense allò, la seva pròpia entranya, com podia continuar vivint i dient-se "jo" ? Com podia continuar essent ?

Però la cambra interior admetia encara una altra interpretació. Aquesta vegada ell era verament dintre la cambra, com havia pensat d'antuvi, i no fora. Però la cambra que l'oprimia, les parets que no el



deixaven sortir, eren obra seva, forjada per ell. Al llarg del temps una cadena d'esdeveniments, de compromisos, de responsabilitats mal enteses l'havia anat afaïçonant d'una certa manera, i aquest afaïçonament, contrari en realitat a la seva vera personalitat, era allò que el lligava i no li permetia de moure's, de determinar-se amb llibertat. Presoner, doncs, dels seus mateixos gestos, de les seves mateixes accions, de tot el que havia fet obligadament o espontània, però de tot el que havia fet sense reflexionar-hi, a la lleugera, sense preveure'n les conseqüències, sense pensar que un dia es trobaria distint i potser àdhuc contrari a allò que era de veritat, a allò que intentava d'ésser, a allò que li calia ésser de totes passades i amb urgència si volia continuar essent ell mateix o, potser, si volia ésser ell per primera vegada...

Estava esgotat, cada cop més esgotat. La tasca que s'havia proposat era massa aclaparadora. Tan aclaparadora, que gairebé es penedia d'haver suscitat aquells pensaments que el torturaven. Car els camins, les ~~maneres~~ solucions, es multiplicaven. Havia començat per trobar-ne una i les altres havien seguit en cadena. I ara ja no eren una, sinó, simultàniament, dues. Com decidir quina d'elles era l'autèntica, si és que ho era cap d'elles? Com descobrir, sobretot, si no ho eren totes dues?

Perquè, pensant-hi bé, potsar es complementaven. En aquest cas ell seria, simultàniament, dins i fora de la cambra. Físicament, la cosa era impossible, però en el pla superior on se situava, era perfectament factible. Fora i dintre l'habitació...

Aleshores s'imposava la doble acció, també simultània, d'entrar-hi i de sortir-ne... Déu meu, com a complicat ja ho era, ja! I pensar que els altres anaven discutint a la banda de fora... de fora o d'on fos, puix que ara ja no estava segur de res. Bé, de totes maneres, continuaven discutint.



- Jo sóc del parer d'esperar... - deia en Jaume.

Això era l'únic que havia trobat ! De cop i volta, va sentir un gran menyspreu pel seu fill gran, en el qual fins aleshores sempre havia confiat. Ja de menut podia confiar-se en ell. Potser fins i tot una mica massa. Era madur abans d'hora. O això era el que havia cregut. Perquè ara !...

La mare tampoc no es mostrava d'acord :

- Com més esperem, pitjor serà.

I en Jaume s'irritava :

- Pitjor què ? Si nh sabem que ha passat !

Aquesta vegada tenia raó, però no era difícil d'arribar a aquesta conclusió. Les dues dones feia estona que hi havien arribat. I ell mateix.

Es a dir, ell havia avançat més. No tan sols perquè en definitiva sabia on era, que ara resultava que potser no ho sabia, sinó gràcies a totes aquelles possibilitats que es discutia i en el fons de les quals, barrejat a l'angoixa, experimentava - qui ho havia de dir ? - un estrany plaer, una ombrívola satisfacció.

Al seu davant hi havia el treball immens de reduir a una les dues cambres que acabava de descobrir, perquè només en el fet de reduir-les a llur autèntica expressió, fos la que fos, li seria possible de realitzar aquell gest contradictori i simultani ; sortir ~~de la cambra~~ de la cambra i entrar-hi.

Es va quedar mirant entre els seus genolls, els ulls ara desclosos i les mans caigudes al seu costat. Mirava en blanc, perquè no veia res. D'altra part, tampoc no hi havia res a veure. Però això no importava. L'únic que importava eren les cambres.

"I si encenc una altra cigarreta ?" es va preguntar, sacsejant el cap.

Ho va fer, prenent nota no sense angúnia que ja només li restaven



quatre llumins. Quatre cigarretes més i s'hauria acabat. I aleshores encara seria ~~pitjor~~ pitjor. En la impossibilitat de satisfer el seu caprici, la idea del tabac el turmentaria i, en turmentar-lo, no el deixaria pensar lúcidament, cosa ara tan necessària.

"Però no ens amoinem per endavant", es va dir encara. "Hi ha aquesta cigarreta i quatre cigarretes més. Abans no tingui temps de fumar-me-les poden passar moltes coses". Però no s'ho havia dit ja, això? Que potser cada vegada que encenia una cigarreta havia de caure en la mateixa reflexió? Era estúpid!

Se'n va sentir tan disgustat, que durant una estona fou incapaç de concentrar-se. Després, a poc a poc, mentre ara callaven fora, probablement mancats d'arguments que valgués la pena d'exposar, la vigoria intel·lectual va retonar-li. Si, vigoria, puix que darrerament el cervell li havia funcionat amb una lucidesa desacostumada, va pensar satisfet.

Allí assegut, lleugerament repenjat a la paret, de la qual no podia perdre consciència, rumiava gairebé entre mandíbules, triturant-les entre dents i queixals, aquelles dues possibilitats antagòniques: cambra interna i cambra externa... entrar i sortir... una porta per on s'entra i una altra porta per on se surt...

Es a dir, descobrí sense admiració, de porta només en calia una. S'entra per la mateixa porta que se surt i sortir o entrar només depenen de trobar-se dins o fora de l'indret. Entren els de fora i surten els de dins, i uns i altres poden trobar-se a la porta, potser interceptant-se el pas mútuament si la porta és massa estreta, havent de cedir un d'ells el camí a l'altre per tal de fer possible l'entrada i la sortida...

S'aturà en sec. No. Calia que fossin dues les persones que així procedien. I ell era sol. Només ell. No podia interceptar-se el pas, perquè o era dintre o era fora i tant en entrar com en sortir ningú no



podia posar-se-li entre cames. I li calia entrar de primer per sortir després o sortir d'antuvi per entrar a continuació. No totes dues coses alhora.

Un home que es troba dins i un home que es troba fora, recomençava. Però aquesta no era una manera d'arribar enlloc. Calia partir sempre, per arribar a un resultat positiu, d'un home, ell en la circumstància, que era dins i fora al mateix temps...

"Em repeteixo!", pensà desconsolat mentre clavava pipada a la cigarreta. "Cal trobar alguna altra cosa. El secret no el tinc jo, sinó la cambra. Cal pensar en ella. De moment, deixem-nos de banda, posem-nos entre parentesi!".

Però en el moment que decidia sacrificar-se, es trobà. La cosa fou tan inesperada que va restar-ne com enlluernat. No, el secret no el tenia la cambra. Parlant amb propietat, no hi havia cambra. L'únic que comptava, l'únic que existia, era ell. Ell s'ho havia fet tot. Es a dir, ell amb l'ajuda dels altres. O, més que ajudat, perjudicat,

La seva personalitat era la cambra a la qual no tenia accés i on intentava de penetrar, i allò que no li permetia d'entrar-hi era precisament aquella altra cambra on els altres, i en part ell mateix, l'havien tancat en figurar-se'l d'un determinada manera - en figurar-se ell personalment d'una certa manera. Tot era u. Sortir i entrar no eren dos actes distints que, pel fet d'ésser-ho, només es poden acomplir successivament. Era el mateix acte. Es desfia d'allò que era en aparença i que el rodejava, tancant-lo, i la seva vera personalitat abandonava el clos, penetrant, per aquest mateix acte, en ella mateixa. Es conqueria, era ell finalment, tal com havia d'ésser, tal com en el fons s'havia volgut, perquè hom només es pot valer de la ~~seua~~ manera que és fonamentalment.

Queien les barres que havia construït el seu entorn, es comprenia per primer cop; un home nou que sempre havia existit però que ell



havia ignorat, o que havia volgut ignorar, sortia a la llum radiant del dia...

"Era això !", es va repetir, meravellat. En desfer-se d'una xarxa, es trobava. I desfer-se'n era sortir de la cambra, trobar-se era entrar a la cambra... "Meravellosament senzill", reflexionà encara.

Positivament, exultava. El problema era resolt.

Però, què era resolt ?

Un ~~problema~~ problema abstracte, aviat ho va capir. Car en fitar els ulls al seu entorn va veure que continuava dins d'aquella estança de parets llises i blanques, en forma d'ou. Malgrat el seu descobriment, res no havia canviat.

El descobriment, ben cert, era una cosa que valia la pena de fer, si més no perquè ara un dia, quan fos, en abandonar la cambra, se'n podria servir. El resultat era bo, àdhuc excel·lent. De moment, però, encara no li servia de res. Pel sol fet de comprendre com s'entrava i se sortia simultàniament, havia enderrocat les parets bastides a poc a poc al seu entorn. Les parets immaterials. Les materials, restaven al seu volt.

No era doncs això. Perquè si ho hagués estat, si verament aquests murs i aquesta cambra haguessin admés una transposició al pla moral de la personalitat, ara seria lliure, no sols interiorment lliure, com no podia evitar de sentir-se, sinó físicament alliberat, amb els seus, amb la dona i els fills que eren a l'altra banda.

I no. Continuava aquí, presoner com abans, com al principi, com quan no sabia res d'ell, com quan ni sabia, posat a ignorar, que havia d'aprendre un seguit de coses sobre ell mateix.

Res no havia canviat i contemplà amb fàstic l'habitació i les desferres que el rodejaven, els objectes vinguts de fora, el ganivet, el rellotge i el diari que no havia llegit i que ja no llegiria mai, perquè aquí no en tenia ganes, i fora...



Fora ! Era un sospir que s'escapava del més profund de la seva ànima. Fora, trobarese fora ! Però ara quedava demostrat que era ben inútil pensar i introspeccionar-se. Li calia renunciar a tots els castells que s'havia fet per explicar-se l'existència d'aquella habitació. Continuava essent tan material com d'antuvi l'havia creguda i, per tant, tan mancada de sentit com va comprendre només s'assabentà, a través d'una severa experiència, que existia.

Sortir i entrar de les cambres del seu ésser !... Tenia ganes de riure's d'ell mateix, per haver estat tan ingenu. Que no ho veia que era el seu cos, el seu cos de cada dia, de carn i ossos i músculs i teixits, el seu cos vell que havia entrat en un indret tan sòlid, tan palpable, com qualsevol altre objecte material ? Què cercava, doncs ?

Era el naufrag que en la seva desesperació s'agafa al primer que troba, i fins aleshores havia anat trobant moltes coses, potser encara en trobaria d'altres, era fins i tot probable que les trobés, però ni les passades ni les que havien de venir no li servirien de res. D'això se'n podia convèncer des d'ara i s'estalviaria desil·lusions.

Què havia de fer, doncs ? Ara, si hagués estat factible, fins li hauria agradat de renunciar a les seves facultats d'<sup>m</sup>anial pensant, però això no podia ésser. "Potser si dormia una mica...", es va dir. Ara : com podia dormir exasperat com estava sota la calma aparent, i per això més terrible, que s'havia apoderat d'ell en comprendre que havia fet falsa ruta ?

"Però una hora o altra m'adormiré i quan em desperti..." En despertar-se podrien haver passat moltes coses. Les mateixes que ja havien passat fins aleshores, però a l'inrevés. I l'inrevés volia dir trobar-se de nou fora de l'estança ovalada.

"Encara una manera d'enganyar-se, d'il·lusionar-se", va tenir l'honradesa de dir-se. Perquè allí no hi havia pas entrat adormit, sinó despert, i ben despert. N'havia de sortir, si és que en sortia, i-



gualment despert. O sigui, pel seus propis mitjans. Però de quins mitjans s'havia valgut per entrar-hi ?

"I volta que volta !", s'irrità. "Si res de tot això no té sentit, per què li'n vull donar un ?" Però ell era un home normal, corrent, un de tants homes que van pel carrer i ben just si es diferenciava pels trets de la cara, i perquè era aquesta mena d'home, no podia descansar. Continuarà fent esforços per comprendre les coses, a despit de la seva voluntat que li demanava de caïllar, de lliurar-se el misteri sense intentar de profunditzar-lo.

A fora, durant tota l'estona devien haver anat parlant, només que ell s'interessava més pels seus propis problemes que pels llurs. Però ara que havia arribat de nou a una via morta i, abans d'emprendre la que vindria, després de retrocedir, es concedia malgrat tot un descans o, si més no, es comminava a prendre-se'l, les veus dels seus tornaren a fer-se perfectament oïbles, la d'en Jaume primer, perquè sempre era qui parlava més fort i ara, mentre les dues dones <sup>començaven</sup> a abaixar el to com en presència d'un difunt, ell feia com qui ho ignora, i això era sa, car és d'homes sabs i normals allunyar el misteri i la inquietud, sobreposar-se a la desgràcia.

Per a ell, després de tanta estona, o després del que li semblava tanta estona d'haver romàs allunyat, els primers mots foren una sorpresa :

- No veieu que per començar se'n burlarien ? - deia el xicot.

Burlar-se de què ?

- I per què se n'han de burlar ? - contestava la dona -. Ells estan acostumats a tot...

- Sí, sempre que sigui una cosa raonable.

- No poden negar-ho si jo dic que ho he vist.

- I què ha vist, ben mirat ? Si precisament el nostre problema és que vostè no ha vist res !



"Ben dit !", aprovà automàticament ell. No havia vist res i això era el que ho feia tot tan complicat. Si sabessin que era allí, si l'haguessin vist entrar-hi, sempre els quedaria el recurs d'enderrocar la paret... des de fora, és clar !

Però : es deixaria enderrocar ?

Instantàniament, tot i que la idea no fos verge del tot, va comprendre que posava el dit en una altra plaça. Però no va voler insistir. "No, ja en tinc prou", va dir-se. Sabia molt bé, però, que ara que la cosa s'havia fet perceptible, no podria renunciar a pastar-la al seu gust. Així i tot, s'obstinà. "Escoltem !", va manar-se.

La cunyada deia :

- Però alguna cosa o altra deu haver vist...

Definitivament, s'havia passat a l'altre camp !

- No ho nego pas. En el que insisteixo és en això : no d'aquesta manera.

Eren asseguts o romanien dempeus ? Era difícil de precisar i, a més, quina importància tenia ?

- Tu mateix has vist les seves sabates i els mitjons que s'ha tret...

Ho havien examinat ! Devia haver estat molt capficat, més del que es pensava, perquè no havia sentit res de res. De tota manera, es confessà que no se li havia acudit que deixà aquests indicis materials del seu pas per la casa. Ni a la seva dona, de primer, perquè a la Calsilda no va mostrar-los-hi. És clar que ella ja els devia veure en entrar al dormitori...

- D'acord, d'acord ! Però això no vol dir res.

- Jo en tinc ben bé prou - replicà l' Aurèlia.

Curiosa <sup>p</sup>reflexa, tanmateix, se li va acudir. Era com si cedís la seva prerrogativa indiscutible d'haver-lo vist. Com si ella, com els altres, jutgés també únicament pels indicis aquells... "Estan tan amoinats com jo", va dir-se, inclinant la testa. Així i tot, no se'n



podia compadir. La seva situació era massa angoixosa. L'autèntica víctima era ell, no els altres. Al capdavant, seria el trasbals d'unes hores, d'uns dies. Després... sí, després la vida reprendria, en Jaume i la Montse es casarien. Mentre que ell... Si no se'ls acudia d'enderrocar la casa...

Altra vegada havia saltat la paraula !

Anava a endinsar s'hi quan van truar al cancell. No amb el picaporta, aquest cop, sinó amb la mà.

Per la pregunta de la Casilda, va comprendre fins a quin extrem s'havien atabalat.

- Qui deu ser ? - va dir.

S'havien oblidat que només una persona tenia el costum de trucar d'aquella manera.



4.

Era l'Aurèlia, és clar.

- Hola, bona nit ! - va dir.

No devia pas observar res d'anormal en l'expressió del seu germà, que l'havia oberta, perquè saludà amb naturalitat, indiferentment.

Un moment després, però, i ara ja devia haver mirat cap al menjador, on hi havia les dues dones, féu :

- Què mireu ? Passa alguna cosa ?

Fou en Jaume qui contestà, brutal :

- El pare ha desaparegut.

Silenci. I uns mots incrèduls :

- Ha desaparegut ?

Els altres devien assentir amb el cap, però un instant després tots parlaven alhora. Semblaven excitats d'una manera estranya que a ell va semblar-li poc natural. "Però què és natural, en aquest assumpte ?", es va preguntar.

La mare aviat va tenir la veu trencada i els plors devien inundar-li els ulls, car en Jaume exclamà amb impaciència :

- No s'ho prengui així, dona !...

Però l'Aurèlia petita ja li feia cor, perquè de vegades era d'una sensibilitat malaltisa. Plorava com si li haguessin dit que s'havia mort. "I que no ho és, com si fos mort ?", es va dir ell. "Si no troben la manera d'alliberar-me..."

I per a aconseguir això els calia enderrocar la paret. No podia



sortir d'aquí, ara. "Pensem-hi, doncs", decidí.

I mentre mare i filla rivalitzaven i en Jaume es molestava i la Casilda intentava de posar una mica d'ordre en l'escena, ell se submergí un cop més en les seves desesperades cogitacions. Tot i que no s'ho volia confessar, i malgrat les derrotes sofertes fins aleshores, encara confiava trobar la solució. Ni que fos d'una manera ideal. Ara, gairebé se n'acontentava. Més que res, ara volia una satisfacció.

Calia imaginar doncs que, d'una manera o altra, no sabia quina, però d'alguna manera, descobrien la seva presència en aquella cambra i emprenien l'enderrocament de la paret. Hi havia, però, una primera pregunta inevitable: es deixaria enderrocar per fora aquell mur que tan aferrissadament resistia per dins? Deixar-se enderrocar seria una derrota per al mur i ell, després de totes les provatures realitzades, no veia prou bé com la paret toleraria aquella desfeita. Perquè era com un ésser viu, tot i les seves aparances de matèria inerta.

Com un ésser viu, per tant, devia tenir la seva voluntat, i era precisament aquesta voluntat allò que s'oposava als seus esforços. S'oposaria també als esforços conjugats dels de fora? ~~Esposaria també als esforços conjugats dels de fora?~~ L'instint li deia que gairebé podia donar-ho per segur. I, si no s'hi oposava, senyal que per aquella banda tenia alguna debilitat. El seu taló d'Aquiles, com si diguéssim.

Si, pensant-hi bé, gairebé era forçós que el tingués, perquè no hi ha ni ésser ni cosa sense el seu punt flac. I aquest, si no era a l'interior, calia que fos a l'exterior. Podia doncs imaginar-se el seus ~~foradant~~ foradant, llevant raó rera maó fins que el descobrien. I la paret hauria de cedir, ni que fos amb repugnància, a contracor. Renunciaria a la seva naturalesa per disgregar-se en tot de menuts fragments que en Jaume i els altres anirien amuntegant a llur costat, o que potser deixarien escampats per terra, en llur impaciència per acabar com més de pressa millor.



I al capdavant de tot, quan ja hi hagués un forat prou gran per passar, ell seria lliure, lliure de bell nou ?

Però si la cambra era seva, si era creada, com gairebé es veia obligat a pensar, precisament per ell, no era possible que es deixés enderrocar per unes mans que no fossin les seves. Els altres, si era així, s'obstinarien en va i, en veure que llurs esforços eren ineficaces, potser fins i tot acabarien per cridar un professional, un paleta. Se li resistiria, també.

Imaginà la cara de l'home, un obrer desconegut, en trobar-se per primera vegada a la seva vida amb un mur que no volia cedir a cap de les seves eines, que es resistia a la seva ciència. Es grataria la closca amb un gest entre perplex i exasperat, mentre al seu volt tots el mirarien interrogatius, amb una petita esperança que anava fent-se fonedissa a mesura que les hores passaven i l'home no se sortia amb la seva...

I ell, mentrestant, què faria ? Podria ajudar-los d'alguna manera, des d'allí dintre ? No amb paraules, amb mots d'encoratjament, això no, perquè l'experiència era feta que cap so no travessava l'àmbit de l'habitació, sinó amb les seves mans ? Amb les seves mans inútils ?

No, aquest camí no tenia sortida. Havia quedat tallat allí mateix, a l'inici. Calia pensar que d'una manera o altra assolien llurs fins i que, al mateix temps, la paret, com li semblava natural, resistia victoriosa ?

Això era el que probablement succeiria. Perquè la paret es deixaria enderrocar en la mesura que participava de la naturalesa de les parets corrents que solen bastir les cases, però es resistiria en aquella altra mesura que formava part d'un ordre distint, l'ordre precís de la cambra on ell era tancat.

Les implicacions d'això eren senzillament desconcertants, perquè passaria el següent : que a mesura que anessin traient maons, desco-



bririen el menjador si treballaven des de la banda del dormitori, o el dormitori si treballaven des del menjador. Allò que no descobririen, seria la cambra.

Per a ells, per als familiars i per al paleta, no podia haver-hi cap cambra allí, només un envà que separava dues habitacions. Ell i el reducte aquell, doncs, romandrien intocats. No el podrien descobrir. Car la veritat era aquesta : la cambra existia entre maons. Més ben dit : a l'interior dels maons. Era probable, doncs, que en cada maó, un cop desfeta la paret, continués existint la cambra, la qual aleshores ja no seria una, sinó moltes, una per cada maó dels que formaven l'envà ordinari.

Però com podria ell continuar presoner a l'interior d'uns maons que serien separats ? Es dividiria igualment el seu cos, les cames en un indret, els braços en un altre, el cap en un tercer ?... En destruir la paret, el destruirien ?

Heus aquí unes conseqüències d'una gravetat que no havia previst en encarar-se amb la possibilitat de l'enderrocament del mur, enderrocamment que seria dut a terme a expenses de la seva integritat corporal. Com no fos...

Sí, encara existia una altra possibilitat : les cambres es multiplicarien, cert, i ~~mentres~~ atès que ell era dins l'única cambra existent, aleshores per força hauria de trobar-se dins de totes les altres que es formarien. Però sencer en cadascuna d'elles, com sencer i suficient seria cadascuna de les habitacions !

Podia imaginar-se deu o vint o cinquanta "avids en altres tantes cambres, cadascun d'ells amb el seu sofriment, amb les seves preocupacions, lluitant per sortir ? I lluitarien sols, és a dir, cadascun d'ells amb ell mateix, sense saber res de la lluita que menaven els seus iguals a l'interior dels maons idèntics ? O bé la seva consciència es repartiria entre uns altres i en cap d'ells no arribaria a



ésser una persona completa, ~~per~~sencer que fos el seu físic ?

Una disgregació de la personalitat ?

Era més fàcil de creure que no, que restaria enter, físicament i espiritualment enter, en cadascun dels maons. Sinó que aquest restar sencer en cadascun d'ells no exclouia també una certa desintegració, d'un altre ordre, és clar, però encara més perillosa, potser, i de totes maneres força més esfereïdora. Perquè allò que tindria lloc seria un resultat netament esquizofrènic.

L'enderrocament de la paret significava doncs la fol·lia, una fol·lia de la qual no seria conscient, puix que per a un boig és racional estar boig, però que existiria malgrat això en els efectes que obrés sobre el seu capteniment. Cada part d'ell mateix, que ensems seria ell tot sencer, es mouria pel seu compte, pensaria pel seu compte, sense tenir en consideració el capteniment o els pensaments de les altres parts, tan senceres com aquella, i al mateix temps tan fragmentades pel sol fet de pensar o d'obrar diferentment.

La perspectiva era poc falaguera, es va haver de confessar mentre unes gotes de suor li amaraven el front, cosa que no tenia res a veure amb el fet d'habitar un espai reduït. La ~~temperatura~~ temperatura de l'indret era constant i agradable, ni freda ni calenta, exactament adaptada a les necessitats del seu cos. Era la mena de transpiració amb què l'ànima tradueix els seus terrors.

Sempre havia tingut por de la fol·lia, una por tan irracional com la fol·lia mateixa, i ara que s'encarava amb aquella possibilitat d'una manera netament conscient, detallada, lúcida, fins i tot voluptuosa, perquè hi insistia, no sols el front, sinó fins i tot les mans acabaren per omplir-se-li de suor. Intentà de tranquil·litzar-se : "no es tracta d'una realitat, és una mera especulació", es va dir. Però així i tot...

La serenitat la va retrobar per un altre camí, quan sense com va



ni com costa se li va acudir que la condició precisa de la seva sortida d'allí era potser la follia que tanta por li feia. Potser era indispensable veure's multiplicat en un cert nombre de "avids, un a cada maó, i cadascun d'ells confiat a la seva singularitat, perquè la paret, les parets en aquell cas, cedissin d'una vegada. No pel fet mateix d'aquesta multiplicació de caràcter físic, sinó per això altre: en multiplicar la seva personalitat, lluitava contra la cambra amb avantatge. La cambra continuava essent la mateixa, no existia una possibilitat esquizofrènica per ella, i per tant les dificultats que oposaria a la seva sortida serien exactament les mateixes d'ara. Ell, en canvi, disposaria de més recursos.

Ara només podia lluitar contra la cambra amb la seva única persona, amb l'únic cervell que li fou concedit. Però si arribava a verificar-se aquella fragmentació que en realitat només ho seria en aparença, perquè cada David seria capaç de pensar per ell sol, de pensar fins al final i de distinta manera, en aquesta cas, doncs, multiplicava les seves armes d'atac. No, potser, perquè cadascun d'aquells Davids separats fos capaç de trobar <sup>solucions</sup> ~~les solucions~~ que ara no estaven al seu abast, ans perquè entre tots podrien buscar-les simultàniament, mentre que de moment, ell sol, havia de cercar les unes a continuació de les altres, cosa que a més de fer-li perdre temps llevava eficàcia als seus mateixos pensaments, ja que també era possible que de la conjunció de dos d'ells en sortís l'anhelada solució, i aquesta conjunció, mentre pensés sol, era problemàtica i depenia de massa imponderables, quan, en canvi, si pensava com cinquanta alhora, o només que fos com una dotzena, podia donar-se amb moltes més probabilitats.

- Apa, no ploris més, tot s'arreglarà, ja ho veuràs... - va sentir que deia en Jaume, i era curiós que hagués de sentir aquelles paraules quan se li n'havien escapat tantes altres. Perquè aquells mots responien en certa manera a les seves reflexions, venien a ésser com una



confirmació o, si més no, com una mena de missatge d'esperança que li arribava en el precís instant que començava a entreveure el camí del retorn.

Calia perseverar.

Va perseverar imaginant aquells deu o vint o cinquanta Davids, cadascun ben tancat i aïllat en el ~~marcadament~~ seu maó, que no seria un maó, sinó la cambra sencera; aquells deu o vint o cinquanta Davids lliurats als seus respectius pensaments, elaborant solucions. Mentre un d'ells enfocava la paret com una realitat física indiscutible i limitada a ella mateixa, l'altre li donava una valoració moral i un tercer hi veia només una condició de la seva intel·ligència. Un quart podia encara pensar en tot allò comen una agressió de naturalesa espiritual, i un cinquè en l'acompliment d'una llei inexpressada i alhora..

S'hi perdia, és clar. Al capdavant, de moment encara no havia tingut lloc aquella multiplicació i continuava pensant només amb el seu cervell únic. No podria pensar degudament en tot allò fins que aquest cervell no s'hagués fragmentat, i per això calia, de primer, que es produís la fragmentació de la cambra.

"Però", se li va acudir, "i si cada part del meu cervell, o cada cervell sencer nat d'aquest cervell únic d'ara, no té consciència dels altres cervells germans, qui m'assegura que en aquest moment no ha tingut lloc ja la divisió, la multiplicació, de la cambra?" Qui li assegurava, en efecte, que al costat d'aquella on sabia que es trobava no n'hi havia unes dotzenes més en les quals també es trobava, però tenint només consciència cada vegada d'una d'elles, com si les altres no existissin? Si, qui li ho assegurava?

Podia haver-se produït el fet sense que ell en tingués esment? O no era ja tenir-ne esment la seva mateixa capacitat d'encarar aquesta possibilitat? No n'era una clara indicació que els seus pensaments haguessin donat aquest tomb imprevist? Potser sí... Perquè res no



succeeix gratuïtament, i la seva mateixa penetració en aquella cambra invisible tenia un sentit, volia dir quelcom, tot i que fos incapaç de comprendre-ho. Ho comprendria més tard, quan en sortís... Podia, ~~havia~~ doncs, haver tingut lloc aquella segmentació.

Però en aquest cas ja era un esquizofrènic ! No parlava d'una possibilitat més o menys remota; es referia a una cosa real, a un esdeveniment actual ! Pensava amb cinquanta cervells alhora... o els que fossin. Cadascun d'ells aïllat en la seva cambra...

Es va aturar a reflexionar. Car ara se li havia acudit que divagava en el buit. "avia donat com a premissa essencial d'aquella multiplicació de la seva personalitat la multiplicació preliminar o simultània de les cambres, però aquesta multiplicació no podia realitzar-se mentre no es destruís la paret, i la paret no havia estat destruïda. Més encara : no ho seria. No perquè la cosa en ella mateixa fos impossible, que això ho ignorava, sinó perquè abans calia que els seus descobrissin on era, i no ho havien fet, ni era massa ~~absolutament~~ raonable d'esperar que ho fessin. Com se'ls podia acudir mai ?

Només calia sentir-los parlar :

- No en dubto, que ha vingut - feia ara en Jaume -. Però deu haver tornat a <sup>r</sup>sortir per alguna cosa.

- I les sabatilles ?... No deu pas haver-se'n anat amb sabatilles... I sense abric ni paraigua...

- Es estrany, ja ho sé, ~~però~~ però encara resulta més estrany creure en això que diu vostè, suposar una altra cosa...

Ni ell, ni ningú, no va dir què era aquesta altra cosa. I és que era una cosa vaga, que no podien anomenar, que no podrien imaginar mai dels mais, encara que visquessin cent anys.

- Pobre papà ! - va dir l'Aurèlia petita, que ara ja no plorava però encara tenia la veu entelada.

Pobre ? Potser sí. Però no de la manera que es pensaven.



Fos com fos, tot allò demostrava que no havien descobert el seu amagatall i que estaven ben lluny de descobrir-lo. No hi hauria doncs fragmentació de la cambra, no hi hauria res del que havia imaginat, ni ell podria disposar de cinquanta cervells alhora per servir-se'n en aquella lluita desesperada que, sense aparentar-ho, menava contra les parets que l'envoltaven.

Es clar, però, que podia fer una altra cosa... Sí, no tot estava perdut ! Si la salvació havia de venir per aquella banda, se la procuraria a despit de la singularitat de l'habitació. Perquè no era absolutament necessari que es convertís en cinquanta habitacions per disposar ell de cinquanta cervells. Aquest era un treball que se'l podia fer tot sol.

L'essencial era la multiplicació del seu cervell, no la multiplicació de les cambres. I era una tasca a la qual podia aplicar-se. N'hi hauria prou amb conquerir aquell estat esquizofrènic que li semblava la condició de la seva victòria. I per arribar-hi només li calia continuar pensant i pensant i pensant... no sabia durant quant de temps, però sí que estava gairebé segur que si continuava pensant molta estona amb la mateixa intensitat que cavilava ara de boig s'hi tornaria; seria un resultat normal. O potser no ?

Ben mirat, què sabia ell de l'esquizofrènia ? Ben poca cosa. Tots els seus coneixements es limitaven a això : divisió de la personalitat. Però com podria assolir aquesta divisió, que per ell equivalia a una multiplicació, pensant intensament, concentrant-se en un objecte únic de reflexió ?

No, era precisament més possible que el resultat fos a la inversa ? Perquè allò que desarrotllaria seria una idea fixa, la qual amb el temps més tard o més d'hora, el convertiria en un paranoic, un home per al qual tot comença i tot acaba en ell mateix, el centre de l'univers, per ésser clars. I això sí que calia evitar-ho. Perquè si això arriba-



va a produir-se, aleshores sí que estava perdut, amb l'agreuja que al mateix temps ell no en sabia res, absolutament res.

"No que no sigui un consol", es va dir. Car si aconseguia d'infartuar-se sobre la seva personalitat, la cambra pràcticament deixaria d'existir per a ell... Però continuaria existint més enllà d'ell, i era això darrer que calia destruir, aquesta existència independent, física.

Un cop més, es va espantar. Havia corregut un perill immens, pensant com pensava. Potser fins i tot més que un perill. Perquè, qui li garantitzava que a hores d'ara no era víctima ja d'un principi de paranoi ? No ho referia tot a la seva persona ?

"No", es va dir. "L", ho refereixo només en la mesura que és indispensable. Fet i fet, sóc jo i només jo qui està tancat en aquesta cambra. Es natural que lluiti per sortir-ne. Això sol, aquesta lluita perseverant, prova la meua sanitat".

La provava verament ? N'estava ben segur ? No tenen els malalts tot un seguit d'argúcies per convèncer-se que no ho estan ? No disposaria també un paranoic dels recursos suficients i de prou habilitats per obligar-se a creure en la seva salut mental ? Els equivocats sempre eren els altres...

"Però si això ja passa en la vida diària entre persones que anomenem normals !" Era cert. Tothom s'arrapava a les seves idees, creences i opinions, àdhuc a les més intransigents o absurdes, amb l'aire de qui s'hi juga la vida. Tothom estava segur de la seva raó. Volia dir : de tenir raó. Aleshores ? No hi havia un paranoic en cada home ?

Per què, doncs, aquell temor ? Fins i tot en el cas que no fos normal aquella preocupació exclusiva per ell mateix, entrava encara dins el corrent d'una normalitat reconeguda al món de fora. No s'havia de preocupar. No podia passar-li res en aquest sentit. Encara sabia fer distincions i, si molt convenia, tenir en compte els altres.



Per tal de provar-s'ho, s'obligà a escoltar el que deia la seva família i a preocupar-se amb ells o, si més no, a imaginar-se amb certa aproximació la naturalesa i la qualitat de llur preocupació.

- Deixeu-vos de teories - deia en Jaume, una mica èmfatic -. Per què desplegar tanta imaginació ?

- Però bé cal que pensen una cosa o altra. Es normal que ens preocupem de buscar una explicació... - replicà la Casilda.

Era curiós, tanmateix. També ells havien arribat a parlar del que era normal i del que era anormal, ni que només fos per implicació. Es clar que el més fàcil era que la Casilda hagués emprat aquell mot a l'atzar.

- Però no explicacions ximpls com aquesta ! - protestà en Jaume, gairebé acalorat.

- I per què ha de ser ximple ?- va molestar-se l'Aurèlia petita, ara sense rastre de llagrima en la veu -. No és més ximple quedar-se aquí sense pensar res, com tu ?

- Pel que més vulgueu, no us discutiu ! - els pregà la mare.

Devien tenir els nervis a flor de pell. Vaus com se'n feia càrrec i els comprenia i se'n preocupava ? Es que havia conservat tota la seva lucidesa. Li semblava veure'ls allí al menjador, la mare probablement asseguda, i potser també la Casilda, l'Aurèlia petita al costat de la finestra tancada per mor de la pluja i en Jaume passejant-se amunt i avall. Perquè es passejava, sentia el reïrec dels seus peus que s'atansaven i s'allunyaven. No podia estarese quiet, i ell ho comprenia. Perquè, quin seria el seu estat d'esperit si un dels seus fills desapareixia com havia desaparegut ell ?

"Probablement encara ho sentiria més ", va dir-se, una mica trist ara. "Perquè jo els estimo més del que m'estimen, encara que de vegades no ho sembli". Els pares sempre estimen més els fills. S'hi arrapen a mesura que els anys passen i llur vida s'atansa al final; els fills en



canvi se n'allunyen, perquè ells encara han de bastir la pròpia vida, i això els absorbeix tota l'energia i tot l'amor. "Lamentable", reflexionà. "Lamentable però absolutament natural. No se'n queixava, doncs; o mirava de no queixar-se'n.

- Continua plovent... - va dir tot d'una la Casilda.

Perquè tots s'havien quedat silenciosos després del prec de la mare, i aquell silenci els devia pesar.

- Sí, plou - contestà en Jaume, indiferent, sense aturar-se en el seu anar i venir.

Però ell l'aigua no la sentia. Era més que comprensible. Les finestres eren closes, i entre elles i ell encara hi havia la paret. De tota manera, li hauria agradat de sentir-la. Sense confessar-s'ho conscientment, ara enyorava aquell instant proper o llunyà, era difícil de dir, quan entre el taxi i la porta del carrer va travessar el petit fragment de vorera que separava el vehicle de la casa. Un taxi que podia ~~haver-se~~ haver-se estalviat ben bé, perquè quan el va trobar ja anava gairebé xop.

Va allargar l'orella, desitjós doncs de copsar la remor de la pluja, però en el suposat que la cosa hagués estat possible, ~~hauria estat~~ el fresseigs dels peus d'en Jaume l'enxoprivava. Fins i tot va sentir-se'n una mica irat. Tot seguit, però, mirà de rectificar. El xicot tenia dret d'estar nerviós.

"I jo, no?", es va dir. Però, cosa singular, ara no ho estava gens. Ho va descobrir amb una sorpresa immensa. "El que em perjudica més que res, és pensar massa", se li va acudir. Ara : com podia estar-se'n ? En aquest moment no pensava, és cert, és a dir, pensava, però no en tot allò. Només que aquesta era una simple pausa. No podria estar-se'n de cap de les maneres, de tornar a les seves cogitacions. Era més que raonable. Tothom hauria fet el mateix, al seu lloc.

- De tota manera, si <sup>a</sup> ~~era~~ l'hora de sopar no és aquí... - va dir la veu



de la Casilda.

Si a l'hora de sopar no era allí, què farien ? Això no va explicar-ho, ni els altres no ho van preguntar. Tots ho devien entendre. Ell mateix ho entenia. En donarien part. "Serà curiós", no va poder evitar de reflexionar, "assistir a aquesta escena". És clar que no hi assistiria, perquè els caldria traslladar-se a la comissaria.

Se'n riurien, els policies ? Fos com fos acudirien a investigar, a donar un cop d'ull, i ells els mostrarien l'abric, el paraigua, els mitjons i les sabates que s'havia tret. Perquè estava segur que no havien tocat res de tot allò. Allò havia de constituir la prova. Però la prova de què ? Demostraria, simplement, que s'havia canviat. I res més. Ni la policia no el podria retrobar.

"Estic perdut, ben perdut !", va dir-se amargament. I tota la vella inquietud se li precipità de nou damunt. Per què s'havia entretingut amb aquelles falòrnies de l'esquizofrènia i la parànsi ? A què treien cap ?

"Perdut, ben perdut !", es va repetir. "Ningú no pot fer res per mi, ni jo mateix". L'òvul el tancava en la seva immaculada perfecció. Tornà a contemplar-lo, resseguint les parets amb l'esguard, rancuniosament.

Ben mirat, mai no havia odiat res amb la intensitat que ara odiava aquella cambra. Era pitjor que tot. D'una malaltia hi ha la possibilitat de sortir-ne. Els presos, darrera les reixes, saben que el temps compta i juga a favor d'ells, ben descaradament. Però això era diferent. Això era per sempre.

Per sempre, per sempre ! Com una cadena perpètua, només que sense l'esperança d'una gràcia. La paret era quelcom d'inhumà que no es preocupava de la seva insignificància d'home. O se'n preocupava ? Potser sí. "Perquè si no se'n preocupés", se li va acudir, "tampoc no em retindria. Des del moment que s'obstina a tenir-me presoner, senyal



que li interesso".

Però com podia interessar a una cambra després de tot bastida amb maons i ciment ? Era incomprendible. O verament hi havia en ella quelcom de viu, i era això, aquest fragment, aquest principi, el que fos, que s'interessava per ell fins a l'extrem de retenir-lo ?

En aquest cas devia tenir un propòsit. Quin podia ésser ?

"La cambra vol la meua mort", es va dir infantilment. Però ell no havia fet res a aquella habitació, no podia haver-li fet res si ignorava la seva existència abans de penetrar-hi.

"Què té contra meu ?", es preguntà. "I per què contra meu precisament i no contra algú altre ?". Era la vella qüestió de per què la desgràcia ens prefereix als altres; a nosaltres, precisament a nosaltres que, a més de no mereixer-la - per què havíem de merèixer-la ? - som massa insignificants, una gota d'aigua en la immensitat del mar, per atreure la seva atenció...

Cal, però, que algú sigui l'escollit. I era ell, David, ell i ningú més aquesta vegada. Sobre això, inútil donar-hi voltes. Un fet, i posar-hi un punt. Ningú no et traïrà d'aquí. Però, i el motiu ? Això ja era una altra cosa. Sempre existeix un motiu i és més o menys fàcil de presumir-lo. Ara, però...

El fet era insòlit i això sol ja indicava que també ho havia d'ésser el motiu i el propòsit. Tot d'una, es va sentir com s'imaginava que podien sentir-se els petits insectes presoners d'una planta devoradora, ~~devoradora~~ en la trampa de la qual havien caigut per ingenuïtat o per avidesa. No tenien consciència que serien objecte de digestió, només se sabien tancats. O potser ni això. En tot cas, devien sentir la privació de la llibertat com el que era, com una manca. Però i després, quan la planta començava a xuclarlos, què sentien ?

"Falòrnies ! Falòrnies !", va brandar la testa. Ni ell era un insecte ni la ~~planta~~ cambra era una planta. O, si més no, encara no ha-



via començat a digerir-lo. A menys que la digestió fos d'un altre ordre... Perquè, i si el digeriria mentalment ?

Com l'insecte va desfent-se a poc a poc en els sucs <sup>à</sup>gèrics de la planta, es dissolia el seu cervell en els elements digestius de la cambra. Però si era així, el procés era d'una lentitud extremada. Tan extremada que estava per dir que encara no s'havia iniciat.

Raonava bé, en el fons millor que mai, els seus sentits continuaven tan desperts com de costum, era capaç ~~de~~ de seguir la conversa trencada dels seus, de percebre totes les remors properes i que la simple existència física de la paret, d'una paret, indeterminadament, no podia tallar. Què volia més ?

Integre, doncs, mentalment i físicament. O era potser que no havia respost a l'esperança carnissera de la cambra ? En aquest cas, que succeiria ? L'expulsaria la llarga, com s'expulsen tots els cossos indigeribles ? Va semblar-li que no hi havia cap altra res<sup>o</sup>sta.

Es tractava, doncs, únicament d'esperar, d'ar<sup>u</sup>mar-se de paciència. La cambra es cansaria d'un hoste tan obstinat a perseverar en la seva integritat d'ésser viu. "Si és això", es va dir, "la derrotaré. A fe que la derrotaré !" I va mirar-se les parets com si les desafies.

I les parets eren indiferents. Sense hostilitat, perquè, si<sup>l</sup>i ho semblava, aquesta era una impressió merament subjectiva. Una paret no pot ésser hostil o amical. És hostil si ens barra el pas i amical si ens protegeix. Però no perquè ho sigui, sinó perquè serveix o contraria les nostres necessitats, que ignora. Indiferència, doncs, i prou. I potser ni això, ben mirat. Car la indiferència encara és alguna cosa, o si més no el residu d'alguna cosa.

La paret, com totes les parets, era quelcom d'inert, més enllà de tot sentiment i, per això mateix, àdhuc de tota manca de sentiment. Una paret, tot ben considerat, un objecte qualsevol, no és res. Ara ho va veure. Res. Com si no existís. I el ser que tenia ocasionalment,



el tenia en relació a l'ésser viu i pensant que la contemplava. Sense ell, sense aquests dits, sense aquests ulls, no hi havia paret ni hi havia objectes de cap mena...

"Es enorme !", va exclamar interiorment, gairebé enlluernat. Perquè si era així... l'objecte el creava l'home ! Ara : si el creava, no podia també anul·lar-lo a voluntat quan li convingués ? Què s'hi oposava ?

Gairebé deixa de respirar. Per a ell, allò era simplement sensacional. Mai no se li havia acudit...

Furtiu, va arribar-li ~~un~~ el soroll d'una clau que furgava el pany i, amb l'orella distreta, va sentir que les quatre persones que eren al menjador es movien espectativament.



5.

Era en Jordi.

- No sentiu com plou ? - va dir -. Quin xàfec, ~~haha~~ noi !

I tot seguit, sense donar-los temps de replicar :

- Però què hi fas, tu, aquí ? Que també tenies por de remullar-te ?

Això devia anar adreçat a en Jaume, el qual sempre era el darrer d'arribar a casa, per culpa del festeig.

Va sentir un cop sec precedit per una remor breu. En Jordi devia haver deixat el paraigua de la manera despreocupada que ho deixava sempre tot, i el paraigua havia caigut a terra.

- Porta'l al bany - no es va poder estar de dir la mare, tot i les seves preocupacions. L'ordre no havia d'ésser alterat en cap circumstància.

- I vind, que hem de parlar - féu en Jaume.

Un silenci.

- Us veig molt solemnes... - digué el xicot, però es va allunyar cap al fons del pis.

Ell no comprenia per què no li ho havien dit de seguida. Semblava que prenen precaucions, ara...

Mentre el xicot resta absent no es va sentir ni un mot. En tornar, el mateix ~~Jordi~~ Jordi va dir :

- Què és, això, una reunió de família o què ?

- Ho és - contestà en Jaume.

- Que ha passat ? - la tonalitat de la seva veu, a la fi, havia can-



viat.

- No sabem on és el pare. Ha desaparegut...

Un altre silenci, ple de perplexitat pel que ell endevinà.

- Però...

I aleshores recomençaren les explicacions.

"Fem-hi una cigarreta", es va dir ell, altre cop fastiguejat. Es va treure el paquet, l'escollí a l'atzar i va encendre el llumí, sense oblidar-se de considerar que ja només li'n restaven tres. Allò s'anava acabant. Un moment, d'una manera fugissera, se li acudí que la duració de la seva vida podia anar lligada a la duració dels llumins, però com que això no tenia cap sentit i altrament era una idea desagradable, ho deixà córrer.

Més interessant era de concentrar-se en aquell altre descobriment que acabava de fer quan van obrir la porta. Ben mirat, aquesta cambra era un indret excel·lent per fer descobriments. En tota la seva vida d'animal pensant, no es pogué estar de tornar a reflexionar, no se li havien acudit tantes coses. Que potser l'habitació tenia quelcom d'estimulant?

No, va suposar, l'estimulant no devia ésser l'habitació mateixa, sinó més bé la condició a què l'havia reduït i que li llevava tota possibilitat menys aquesta, la de pensar. Se n'aprofitaria, doncs. Fer una vegada que tenia lleure de fer-ho...

- Què opines, tu? - va arribar-li des de fora la veu d'en Jaume.

Ell la va sentir com una interrogació que li era feta directament, tot i que sabia que no era així, car el xicot s'adreçava al seu germà.

"Concentre-nos", es va dir. "Cadascu, els seus problemes". Ell d'ells, esbrinar on podia haver-se ficat, què se'n podia haver fet; el d'ell, seguir les investigacions empreses i que, eventualment, podien donar-li la victòria sobre la cambra.

La més urgent, ara, era aquesta: la naturalesa dels objectes.



Mancats de tota possibilitat de determinació, pura matèria inerta, l'home es limitava a usar-los quan els necessitava i a apartar-los quan ja li eren innecessaris. Complien doncs només funcions d'utilitat. Per altra banda, llur existència no deixava d'ésser ideal, ja que l'home podia anul·lar-los mitjançant la seva força de voluntat.

Es a dir: té verament el creador el poder de destruir l'obra creada? No podia ésser que l'acte de ~~voluntat~~ voluntat que llur creació exigia fos un acte final que instal·lava l'obra, l'objecte, per sempre? Era molt possible que el procés tingués únicament una direcció. Aleshores, era irreversible. Però l'única cosa irreversible era el temps.

Ara bé, la creació de l'objecte també tenia lloc en el temps. Però filant prim això només volia dir que l'objecte no podia ésser destruït de la mateixa manera com fou creat, no que la destrucció fos impossible. Més aviat tot el contrari. Per fer-se'n carreg, només li calia pensar en la seva mort. Què se'n faria aleshores, quan ell ja no hi fos, dels objectes? D'on prendrien llur existència? Dels altres? Sí, però els altres no eren ell. No s'hi interessarien de la mateixa manera; per alguns, ni s'hi interessarien de cap manera. Aquests, doncs, deixarien d'existir. Això indicava que podien ésser destruïts, anul·lats...

La mort, és clar, era un cas extrem que es posava amb l'única finalitat de veure-hi més clar. Perquè no calia morir. En vida mateix, tenia el poder de fer allò que vulgués amb el món material que s'havia creat. El secret consistia, li semblà, a destruir les qualitats dels objectes, els quals sense elles no eren res. I precisament això era el que estava fent ara, només per haver descobert que la cosa, més que possible, era necessària i fatal en el pla objectiu.

Perquè els objectes, s'havia dit, no en tenen, de qualitats.

"Els les dono jo. I els les puc prendre. Una cosa no és bonica ni llet



ja, ni verda ni blava. Sóc jo qui la veu o la vol veure d'aquesta manera. Però ve un moment que puc refusar-m'hi, i aleshores deixa d'esser allò que era. La qualitat és necessària a l'objecte i sense ella aquest no pot existir. No té sentit dir simplement : una cadira. Més : si som capaços de dir-ho és perquè, dintre nostre, donem per suposades aquelles qualitats imaginàries. Si poguessim evitar de donar-les-hi..."

Aquest era el cor del problema, ho va sentir tot seguit : la manera com evitar el nostre propi treball intel·ligent sobre els objectes. Li calia confessar-se que la cosa no era planera. Idealment, però, el problema estava solucionat. Ja havia decidit que els objectes no existien. La conseqüència lògica hauria d'haver estat la immediata resposta de la cambra : la seva desaparició.

Però la cambra, com sempre, continuava allí, present, amb els seus murs que l'envoltaven. I la culpa d'això era seva. O de la seva ignorància. Perquè desconeixia la tècnica segons la qual hauria pogut negar d'una manera efectiva l'existència de les parets. L'inconvenient primer era que ell no era el mestre absolut del seu esperit i no podia controlar la seva imaginació fins als límits que calia per tal d'anul·lar allò que havia creat. La creació, per bé que seva, en gran part s'havia fet a despit d'ell, sense que hi hagués intervingut gens ni mica voluntàriament; sense comptar que duia tota una ciència adquirida, la qual era merament el producte de la imaginació dels seus avantpassats. L'havien afaïçonat d'una certa manera en virtut de llur experiència i de llurs dons naturals, i això pesava damunt seu, era una herència difícil de liquidar. I calia liquidar-la abans d'aconseguir un resultat positiu.

A ells no se'ls devia haver acudit mai que les coses eren mancades d'existència pròpia i que una qualitat és quelcom que defineix l'objecte; perquè si ho haguessin pensat, ara ell es descobriria, després de tants anys d'ignorar-la, una predisposició que li faltava to-



talment. Havia de començar, doncs, des del principi i fer-se'n tot ell, a partir d'allò que era actualment.

Calia que convertís sense pèrdua de temps un procés en el seu oposat. Que capgirés les disposicions de la seva imaginació. Que tota aquella força que fins aleshores havia estat inconscientment destinada a crear fos ara conscientment encaminada a destruir. La remoció de les parets no era ja una cosa que exigís un esforç físic; reclamava un esforç mental.

- Simplement, sobrepassa la meva imaginació - tornà a interferir una veu de fora, la d'en Jordi.

El seu germà es devia molestar, perquè la resposta fou una mica irada :

- Sembla que t'ho prens molt a la lleugera...

- En absolut. Però anem a pams...

"Anem a pams", es va dir també ell, mentre el fum s'escapava de la seva cigarreta sense per això viciar l'atmosfera. Perquè el més sorprenent era que a pesar de totes les cigarretes que ja havia fumats, l'atmosfera tan clara i ~~era~~ diafana com en entrar a la cambra.

"Anem a pams", es repetí. "Es ben clar que no en tinc prou amb tancar els ulls i dir-me que en obrir-los les parets hauran desaparegut. "ai no ha desaparegut res, així..."

Malgrat això, tancà verament els ulls i els tornà a obrir. Després de tot, valia la pena de provar-ho. Però es va tornar a trobar on era, exactament en les mateixes circumstàncies, i aquest cop sense sofrir-ne cap desil·lusió.

"Això m'ho he ben demostrat", es va dir. "Seria massa fàcil. D'altra banda, si el procés de creació ~~era~~ exigeix l'ús de certs mitjans subtils, tant o més subtils caldrà que siguin aquells que pretenen destruir-la. Perquè no és una destrucció purament material : agafar el pic i enderrocar la paret. La cosa és d'ordre espiritual..."



Reflexionà : "sé des d'ara que aquesta paret no ~~existeix~~, però a-  
llò que em priva de destruir-la, d'eliminar-la, és que tot i saber-  
ho no m'ho crec. La meva incredulitat és el meu enemic. No diuen que  
la fe fa moure les muntanyes ?" Curiosament, ara descobria quelcom  
també inèdit per a ell. Que la fe no té res a veure amb la certesa, si  
més no en determinats casos . Sabia que els objectes no tenen existèn-  
cia pròpia, però no s'ho creia.

"Potser és que saber i creure pertanyen a dues categories distin-  
tes", es va dir, indecís. "Sé amb el meu cervell, però he de creure  
amb el meu cor..." Cor i cervell, és clar, eren dos mots còmodes que  
substituïen allò que ignorava i que encara ningú no ha trobat manera  
d'expressar convenientment. "El cervell", proseguia, "no pot creure ni  
deixar de creure. Registra fets. No vol dir que no s'enganyi. Pot  
prendre ~~una~~ per fets coses que no ho són, o pot interpretar-los mala-  
ment. Som fal·libles. El cor, en canvi, no pot saber ni deixar de sa-  
ber. Només pot creure".

"Però jo sóc una persona, és a dir, integro un conjunt de quali-  
tats d'una manera harmònica, o aproximadament harmònica, sense la qual  
no podria ésser allò que sóc. I quina harmonia és aquesta que crea una  
desavinença entre el meu cervell i el meu cor ?"

S'estava embolicant, prou que ho veia. Però què hi podia fer ?  
Era tot tan complex...

"No arribaré mai enlloc", es va dir. "Si començo a discutir la  
meva personalitat... No es tracta de mi, sinó dels objectes. Però no!"  
rectificà. "No pot tractar-se d'una cosa que no disposa d'indepèn-  
dència. Si sóc jo qui els dóna vida, el problema no són pas ells; sóc  
jo".

Ja ho havia reconegut des del primer moment, quan va ~~veure~~ la  
necessitat de fer-se amb una tècnica que els il·liminés. I aquesta  
tècnica no podria dominar-la mai si ~~havia de~~ abans no es coneixia



xia. Però com coneixer-se ? Havia passat cinquanta-vuit anys de la seva vida ignorant-se, fonamentalment ignorant-se. Com podia esperar fer ara el treball en uns minuts ?

Perquè no solament s'havia de coneixer, li calia destruir de soca rel tot el que falsament havia pensat que era i, amb ell, tota la seva raça. El problema es remuntava a uns orígens que se li escapaven. No en tenia prou amb la bona voluntat, no podia bastar-se sol en aquesta lluita que havia emprès. Necessitava ajut, l'ajut de tots els que havien pensat, pensat de veritat, fins al fons, sacrificant-hi tot allò que per als altres homes són les alegries de l'existència. Però aquests altres eren fora, i eren fora els productes i resultats de llurs estudis, els llibres que havien escrit, els llibres on hi havia la ciència que li faltava.

Estava descoratjat. Mai no hauria suposat tantès complicacions. Heus ací que tenia la clau o, si no la tenia, sabia on era, i no se'n podia servir ! Se sentí infinitament miserable.

La veritat és que ja no sabia on era, a quines conclusions havia realment arribat. Allò era una obra d'afeccionat, d'improvisador. Serviria d'alguna cosa tornar al principi i veure on el menaven ara les seves consideracions ? L<sub>1</sub> semblà que el resultat seria cada vegada diferent. En aquest cas, però, de qui seria la culpa ? Seva, potser ? O es tractava de quelcom més fonamental ? La cosa era ben possible. Digués el que digués, ningú no havia encara reeixit a anul·lar un objecte material sense acudir a mitjans materials, cosa que no era ben bé destruir-lo, ja que la matèria restava, en una altra forma, sí, però tan matèria com abans. Es destruïa només l'aparença, quan allò que interessava era destruir-ne el principi.

"Però", va reflexionar, "si això es pogués aconseguir ni que fos una sola vegada, amb un sol objecte, no es destruiria ensens tot ?" Estava tot de tal manera lligat que la destrucció d'una part implicava



la destrucció del total ? "Si reeixís doncs a anul·lar les parets, m'anul·laria jo pel mateix fer?", va preguntar-se.

Decidí que ~~no~~ sí. Res no es podia aconseguir impunement. Aleshores... s'obstinava a cercar la seva pròpia destrucció !

Però... Hi havia un però. Perquè pensava en la matèria. I ell era quelcom més que matèria. Podia doncs anihilar el seu cos si arribava a descobrir com destruir un objecte, però sempre quedaria el restant... fos el que fos.

Ara, el restant no era suficient per conservar-li la vida. La seva vida necessitava la matèria per a ésser. En descarnar-se passaria a un altre estat, a una altra dimensió...

El mot el va colpir i, un moment, resta com en suspens<sup>2</sup>, mentre de nou li arribaven les remors de fora. I ara, darrera d'elles, com un taló de fons, una altra remor. Què podia ésser ? Era quelcom d'insistent, monòton, <sup>n</sup>conegut i al mateix temps desconegut...

La pluja ! Plouia i ara, després de tanta estona de romandre sord a aquest soroll, les orelles se li havien destapat. No, és que devia ploure molt fort !

Com un ressò dels seus pensaments, la veu de la Casilda, fora, va dir :

- Això és un veritable diluvi !

Fins i tot devien haver obert la finestra per veure-ho millor, perquè l'Aurèlia va fer :

- Tanca, tanca !

La remor va retrocedir, però no s'apagà del tot. Continuava oint com l'aigua s'abatia contra les lloses del carrer, dontra les façanes, contra els vidres de les finestres. Hi va pouar un gran confort, perquè de nou havia entrat en contacte amb quelcom que donava per perdut. Sinó que el contacte no va durar gaire. La pluja anà allunyant-se, probablement perquè cedia en la seva violència.



- No us en preocupeu, de l'aigua ! - va dir en Jordi.

I per dir aquests mots insignificants posava la veu greu de les grans circumstàncies ! Ell que sempre tenia ganes de bromejar, ell per qui no hi havia res de sagrat i que tan afeccionat era a definir-se com un nihilista, probablement per provocar la família, i més que ningú la mare, ara havia abandonat la seva actitud superior. El pare havia desaparegut i ningú no sabia on se n'era anat !

I ell s'acabava de dir : en una altra dimensió. I potser sí que era això, potser sí que aquella cambra no ramificava en el món conegut. Es a dir, sabia perfectament que no s'hi trobava, perquè d'acord amb les propietats físiques que ens són conegudes allí no hi havia l'espai suficient per encabir una habitació on capigués un home.

No se li havia acudit, encara, que ben mirat podia haver fet aquell salt. Sabia que existien o podien existir mons amb més dimensions que les del nostre. O sigui que sabia que una quarta dimensió, per ell inimaginable, era possible. Aquest dimoni d'Einstein ho havia trobat...

Era la segona vegada que el seu nom el fregava. Per què ? Primer a propòsit del temps, si bé aleshores no arribà a ~~formular-se'n~~ formular-se'n l'explicitament, i ara a propòsit d'aquesta dimensió extra. No era tot plegat el mateix ? No es confonien, la quarta dimensió i el temps ? Es clar que no ho comprenia, perquè tampoc no se n'havia preocupat mai, però si el temps era aquesta dimensió suplementària, existiria ja en el món ordinari. Totes les coses tenien amplada i llargària i profunditat i se situaven en el temps. Però el temps era una dimensió d'unes altres característiques, no era quelcom material i que podia mesurar-se com mesuravem les altres tres dimensions.

Però no era impossible d'imaginar, encara que li manqués la manera de visualitzar el producte d'aquesta imaginació, que en determinades circumstàncies el temps podia convertir-se o ésser transformat en una dimensió tota material. Més ben dit, potser ja ho era, però l'home no



havia estat capaç, fins on li constava, de descobrir-ho experimentalment. O, si algú ho havia experimentat, no pogué ja retornar d'aquell novell ordre de coses on havia penetrat i comunicar-nos els resultats de la seva descoberta.

Doncs bé... i si ell... Era tan enorme, tan enorme pensar una cosa així ! Però no eren també enormes totes les altres coses que havia anat pensant ? No era senzillament enorme, desproporcionat, trobar-se on es trobava, sense possibilitats de dubtar-ne ? I, si s'hi trobava, senyal que hi havia alguna explicació. Havia intentat donar-se'n d'altres i totes li havien fallat, algunes perquè es demostraren falses, d'altres perquè no havia pogut seguir-les fins al final, i d'altres encara perquè menaven a un carreró sense sortida. Tot era el mateix.

Ara, però, podia intentar aquesta. Que potser li feia por ? Què podia fer-li por, ara, quan ja era la víctima, quan l'amenaça ja no era una amenaça, sinó l'acompliment d'un destí ? No podia perdre res, tot ho havia perdut ja. Els guanys, en canvi...

No gosava pensar en els guanys, la seva esperança havia estat defraudada massa vegades. Així i tot, era només darrera d'aquests guanys que es torturava el cervell, provant de pouar-hi idees noves, d'esgotar totes les seves possibilitats. Però la seva lucidesa, li semblà, ja no era la mateixa d'abans. Tanta estona dins la cambra havia acabat per usar-lo. Se sentia feble. No per la sang perduda, que era insignificant, no pels cops que s'havia donat. La seva feblesa era d'un altre ordre.

"Potser no hauria de fumar tant", es va dir, i llençà la cigarreta.

No podia evitar de pensar, mentrestant, que en aquell assumpte dels objectes i de llur fonamental manca d'existència hi havia quelcom més, quelcom que no havia sabut descobrir, per insuficiència de la seva intel·ligència, o potser per aquesta mateixa feblesa que s'anava



descòbrint. Aquell camp era molt ample i no l'havia exhaurit.

Valia la pena de tenir-ho en compte ara que estava a punt d'emprendre un camp novell que, degudament explorar, prometia ésser tan ample i tan fecund com aquell. Seria capaç de descobrir-hi alguna cosa? O bé papallonejaria altra vegada, aflorant les idees sense profunditzar-les, incapaç d'una subtilitat sense la qual només la superfície de les coses ens és accessible?

Ho ignorava, però de totes maneres s'endinsaria en la consideració d'aquest material nou que li havia caigut com qui diu entre els dits. No sols perquè una pèrdua era impossible, sinó perquè l'especulació començava a fer-se suggestiva per ella mateixa. Si un dia aconseguia de sortir de la cambra, tot seria molt diferent.

Quantes coses no s'havia deixat perdre! Com <sup>d</sup> podia haver estat tan obtús, tan negat, tan despreocupat? Pitjor: tan obstinat en el seu error o en la seva deixadesa? Mai no s'havia interessat per res d'essencial. Li caldria esmenar la seva vida, encara que en sofrís el seu confort i el confort de la família. Es clar que ells no s'hi avindrien fàcilment, també ells eren éssers superficials per als quals només comptaven les aparences. I ells no haurien fet la seva experiència. No haurien descobert encara - i de segur que no ho descobririen mai - que la vida és quelcom més extens que el camp murat on ens tanquem voluntàriament.

Però tot això ho deixava per més endavant, per després. Ara, encara li calia trobar els mitjans de sortir d'allí. D'aquesta altra dimensió, si ho era.

Es clar que si ho era, aquella cambra no tenia la mena d'existència que li veia. Ni la paret que separava el menjador del dormitori, ni l'òvul que el voltava, no tenien una vera consistència. El pas d'una dimensió a l'altra, o el pas d'unes dimensions insuficients a aquella altra que les completava, no podia fer-se a través de parets i ha-



bitacions com en un conte gòtic. La cambra ~~era~~ podia ésser el mateix dormitori on s'havia tret les sabates i canviat els mitjons. I creia que podia ésser aquella perquè no n'havia sortit mai, en l'ordre dimensional conegut, ja que la facècia de travessar el mur més valia oblidar-la. Simplement, en aquesta altra dimensió no existia tal mur. Es a dir, en tot cas tenia una existència diferent...

"Bé", s'aturà, "cal pensar en una cosa. Si he passat a una altra dimensió, no ha estat per afegir-la a les tres de què ja disposava, sinó, fins a cert punt, per perdre-les gràcies al mateix acte que m'introduïa en la quarta".

Va restar satisfet d'aquesta consideració feta en el moment que, com de costum, anava a extraviar-se. Perquè si una cosa era indubtable era que no hi havia hagut enriquiment, sinó empobriment. Si en conquistar una quarta dimensió hagués pogut retenir les altres tres, forçosament seria encara més lliure que fins aleshores, més lliure, per exemple, que els seus familiars que podien anar i venir pel pis i escollir a llur grat entre el dormitori i el menjador, entre el vestíbul i la cuina, entre la casa i el carrer...

La realitat era aquesta : era menys lliure. Indiscutiblement, doncs hi havia hagut pèrdua.

"Això aclarit", va dir-se, "caldria establir per què he passat d'una dimensió a l'altra. La cosa no pot pas haver estat per voluntat d'un altre ésser, d'una força estranya a la meva naturalesa d'home, de criatura convencionalment tridimensional. No acudim a expedients. Restem... científics."

El mot li va proporcionar una altra petita satisfacció. I va prosseguir : "He penetrat en aquesta novella dimensió per voluntat pròpia o bé, si voluntat és massa", i li semblava que ho era, "posem : pels meus propis i exclusius mitjans. Ningú no hi ha intervingut, ningú no ho ha volgut, ni jo, fet i fet. Simplement, he realitzat un acte, sense adonar-me'n, i aquest acte és la clau de tot. I ha d'ésser un acte gen-



zill, molt pròxim, ja que idèntic sembla que no ho pot ésser, als actes que acomplim normalment. O potser l'acte és exactament un dels actes habituals en nosaltres al qual s'ha afegit quelcom més : una disposició d'esperit, un pensament... què sé jo !"

Va trobar que la cosa anava bé, que aquest cop avançava pas a pas, no amb aquelles gambades que la seva mateixa impaciència li havia fet donar fins aleshores. D'altra banda, tornava a sentir-se més lúcida. I era perquè, sense saber com, cosa remarcable, li semblava que trepitjava un terreny més familiar que no havia cregut de primer. Però no es deixà distreure per aquesta complaença.

"Acceptem, doncs", va dir-se, "que he penetrat verament en aquesta quarta dimensió . Això, per ara, no tinc manera de provar-ho. Només després veurem si ho he encertat. Ara per ara, però, i malgrat això, es el roc sobre el qual reposa tot". I aquesta quarta dimensió havia ésser precisament la del temps, en part perquè no en coneixia cap més i li semblà inútil i adhuc perillós d'inventar-ne una altra per caprici i, en part, perquè quelcom abonava aquella idea. El rellotge. S'havia aturat. Un rellotge d'una ~~gran~~ gran marca que fins aleshores mai no havia fallat. No podia haver fallat ara per culpa d'un cop. De fet, no hi havia hagut cop en travessar la paret. Era una altra cosa, doncs. Aquesta.

Però si pensava massa en això corria el risc d'esgotar-se en consideracions ocioses. D'altra banda, ignorava si tenia alguna importància que aquella dimensió fos precisament la temporal. Més valia doncs deixar-ho córrer i proseguir, conservant però la idea per si més endavant calia acudir-hi.

Una altra dimensió, doncs, distinta a les que coneixem o, si no totalment distinta, interpretada d'una altra manera. Es a dir, no interpretada, perquè això és precisament el que fem en el nostre món tridimensional; més que interpretada, per tant, compresa en la seva rea-



litat. Coneguda. Perquè el fet era aquest : que hi havia penetrat, no podia pas haver penetrat en una simple interpretació...

"Aleshores, pel que cal", es va repetir un cop més, "és esbrinar quin gest, combinat amb quelcom més, també per descobrir, m'ha permès o m'ha obligat a entrar en la novella dimensió".

Valia doncs tornar a pensar en tot el que havia fet a partir del moment en que s'aixecà de la cadira, recollí el diari i s'encaminà al menjador. Per un camí oposat a la veritable sortida del dormitori, és clar...

Hi havia verament alguna cosa en això del camí oposat, o distint ? La penetració en aquella altra dimensió hauria tingut lloc si no s'hagués equivocat, si s'hagués adreçat a la porta en lloc d'encaminar-se a la paret ?

Ho estudiaria. Era per ara volia partir d'un moment anterior : de l'instant precís en què recollí el diari.

Era allí, sobre el llit... Es va interrompre. "Es amoinador", es va dir. "Però ho he de fer. No m'he de desanimar".

Era allí, sobre el llit, mig plegat, i el va agafar mentre amb els ulls reseguia una capçalera. Acabà de desplegar-lo per llegir-la sencera. En aquest instant començà a caminar cap a la paret, sense adonar-se que la ruta no era la que es proposava. "avia continuat llegint..."

En tot això no hi havia res de particular. Ni, pensant-hi bé, en el fet d'haver-se adreçat a la ~~paret~~ paret i no a la porta. No era la primera vegada que s'equivocava. Si no allí, en d'altres indrets. I sempre que s'havia equivocat, el resultat fou el mateix : un cop contra l'objecte sòlid que li barrava el pas o l'aturada a temps.

El fet d'haver encaminat els seus passos en aquella direcció, va concloure, no tenia res a veure amb l'afer. No era un punt essencial. Havia doncs caminat amb el diari obert, llegint el subtítol de l'article en qüestió, avançant a poc a poc com era lògic en una persona que men-



tre camina llegeix. Devia haver fet dos o tres passos...

s'aturà a reflexionar-hi. Sí, no hi havia pas més distància entre el llit, del costat del qual havia partit, i la paret, a la qual havia arribat. En total, mirà de comptar-les mentalment, unes set rajoles. Posem doncs dues passes, la tercera essent aquella que l'havia fet entrar en col·lisió amb el mur de la cambra.

En quin precís instant s'havia adonat que ensopegava amb aquest mur? No en l'instant lògic de donar-se el cop, perquè de cop no havia arribat a donar-se'n cap. La ~~paret~~ paret cedí i pròpiament no hi hagué xoc.

En quin instant? En això sí que valia la pena de posar-hi atenció, perquè probablement era allí, en el que havia fet en aquell precís segon, on s'amagava tot el misteri.

Tenia o sostenia el diari entre les dues mans perquè, encara que primitivament recollit amb la dreta, havia hagut d'agafar-lo també amb l'esquerra i recordava que, una vegada desplegat, havia conservat aquesta mà en un extrem del paper. Les tenia totes dues ocupades quan arribà a frec d'envà.

No va sentir res. Fou de cua d'ull que s'adonà que la paret era allí. Llegint, és clar, movia els ulls d'una banda a l'altra. Potser fins i tot els va aixecar imperceptiblement per ~~relegir~~ rellegir el títol, i aquest lleu desplaçament de la mirada fou el que li va permetre d'adonar-se que anava a ensopegar amb la paret.

Es a dir: anava a ensopegar-hi o bé en aquell instant ja havia començat a penetrar-hi? Quina posició ocupava el seu cap en descobrir ell que la paret era allí? Continuava encara sencer a la banda del dormitori?

Li semblà que no. Estava segur que si la paret hagués conservat les qualitats pròpies de les parets, s'hauria colpejat. Això volia dir que la testa i el mur havien entrat en contacte. I si havien en-



trat en contacte sense que hi hagués hagut encontre dolorós era que el cap ja havia començat a penetrar el mur. I si l'havia començat a penetrar és que el gest, acompanyat del que fos, que va fer la cosa possible, ja estava realitzat. Era, doncs, immediatament anterior al moment de trobar-se amb la paret. No tenia res a veure, per exemple, amb el seu moviment brusc i instintiu d'aixecar la mà per tal d'evitar el cop.

Amb què es relacionava, aleshores ? Perquè abans no hi havia hagut res, res d'inhabitual. Les seves mans reposaven quietes sobre el diari, els seus peus es movien lentament, avançant, el seu cap s'inclinava sobre el paper, els ulls resseguien les lletres d'una banda a l'altra de pàgina... No pensava en res de particular. Simplement, llegia, absent de tot.

No ho entenia. És que no descobriria res, per aquest camí ? Però, que li'n restava cap més?

El front, que era la part de la seva persona que anava davant... O potser no ho era ? No podia ésser un dels peus que avançava en aquell segon ditxós ?

Bé, tant li feia, el peu o el front. Un dels dos extrems, probablement tots dos, ja havien penetrat la paret quan ell se n'adonà i va aixecar el braç amb la intenció de protegir-se. Aquesta protecció, és clar, consistia precisament a recolzar el braç contra la paret per tal de rebutjar-la i tot seguit allunyar-se'n. Però el gest no havia obrat, ben a l'inrevés : l'havia ajudat a precipitar-se mur endins. En certa manera, el gest li havia fet perdre l'equilibri, llençant-lo endavant en no trobar el cos sòlid que esperava.

Ara bé, tot i que el seu cap o un fragment del seu cap, i també el peu o un fragment del peu, havien entrat ja dins la paret, hauria pogut sortir-ne si hagués previst la cosa i, en lloc d'aixecar el braç, repejant-lo al mur, hagués retrocedit lentament, redreçant la testa i enretirant el peu ? No hi havia manera de saber-ho. Però era probable



que la paret i l'habitació que hi havia dins no tinguessin el poder de xuclar-lo quan gairebé tot el seu cos restava encara fora. Allò d'haver aixecat el braç per protegir-se...

El cor gairebé se li aturà. Tot ell se sentí transfigurat. Què importava ~~ara~~ ara que aquella fos una altra dimensió ? Devia esser-ho, és clar, però no tenia la més petita importància des del moment que acabava de descobrir com havia entrat allí, gràcies a què, per què, en quines circumstàncies... Tot era u. La resposta era simple, tan senzilla que era fantàstic que fins aleshores no l'hagués trobada.

Havia aixecat el braç per protegir-se. Es a dir, amb la intenció d'evitar el cop imminent, o dit d'una altra manera, amb la intenció de no penetrar la paret. Amb la voluntat ben natural de restar al dormitori, o sigui en el seu món, el món de cada dia, l'indret on es trobava. I, contràriament al que havia passat fins aleshores, fou aquesta mateixa voluntat de restar on era, quan una part d'ell ja no hi era, que el féu trobar-se a l'altre costat, al bell mig de la cambra ovalada.

I si aquesta havia estat la manera d'entrar-hi, aquesta seria també la manera de sortir-ne. Només calia una cosa : penetrar la paret sense voluntat de penetrar-la. N'hi hauria prou amb repenjar-s'hi sense pensar que ho feia amb la intenció d'abandonar la cambra, sense hostilitat, sense ni pensar que allí hi havia una paret, perquè aquesta cedís i li permetés de passar de nou al seu món acostumat. Calia oblidar la paret i, al mateix temps, simultàniament, franquejar-la...

El cop repetit del picaporta va ferir les seves orelles, però ~~però~~ aquesta vegada no va deixar que això pertorbés les seves cavilacions.



8.

Tenia el cos amarat de suor i un penjoll de cabells se li havia clavat al front. Tenia calor. I pensar que a fora devia fer fred ! No era de temor, però, que suava, ni d'angoixa. Tot això havia quedat en-  
rera, submergit per aquesta esperança novella que li acariciava el cor.  
Perquè ho havia trobat. Ho havia trobat !

N'estava segur, absolutament segur. No hi feia res que les altres vegades també hagués confiat, perquè aleshores havia confiat només mentre es trobava en camí, mentre investigava. Aquest cop no era fins en haver arribat al capdavall dels seus esbrinaments que havia sentit la seguretat que el penetrava.

Sortiria de la cambra. Es a dir... En sortiria si aconseguia de trobar una manera d'oblidar aquelles parets que el cercaven , si arribava a convencer-se que eren uns murs qualssevol, com els envans que estava acostumat a veure i palpar, una paret verament indiferent; ~~mañha~~  
~~no~~ ~~no volia dir indiferent en ella mateixa,~~  
perquè aquests eren pensaments i divagacions que ja pertanyien al passat, sinó indiferent des del seu propi punt de vista. Oblidar-la i tenir-la present...

Calia aconseguir això. Potser seria un treball dur, però no havia estat també dur descobrir que la salvació depenia d'ell i de ningú més?

Què importava que a fora el seu fill David, que era qui havia trucat, exclamés entre incrèdul i desinteressat :

- No fotem ! - quan els altres sense dubte acabaven de comunicar-li la seva desaparició ?



No tenia la més petita importància. No solament perquè en David, tot i portar el seu mateix nom, era molt diferent d'ell i sempre s'ho tirava tot a l'esquena. No tan sols perquè d'ell no n'esperava res de bo, amb els disgustos que ja li havia donat, una mica de joc, una mica de vi, una mica de dones... No. Si allò mancava d'importància era perquè ell havia penetrat en aquesta cambra i ara tot ho veia diferent.

Tenia la seguretat de sortir-ne i estava també segur que en trobar-se de nou amb els seus ja no els podria mirar com els havia mirat fins aleshores. Tot recomençaria, però no a la manera vella, sinó d'una manera nova, inèdita. Ignorava encara quina, i tant li feia, perquè preocupar-se'n ara encara hauria estat prematur. De primer, sortir.

Respirà una gran alenada d'aire, com si aquell esforç que havia hagut de fer per arribar on havia arribat l'hagués deixat buit. I aleshores, com qui es revigoreix amb una beguda, o com un famèlic que a la fi ha pogut menjar per la seva gana, es va incorporar amb una energia que semblava haver perdut des del moment del seu empresonament. Millor encara : amb una energia gairebé impròpia dels sus cinquanta-vuit anys : una energia de jovincel.

També fou ben distinta la mirada que adreçà al seu entorn, al mur que el separava del seu món d'home. Una mirada gairebé activa, de força que es desperta, conscient d'ella mateixa. Ara ensveurem les cares, semblava que digués amb un gest adust. Era un home greu encarat amb un enemic, per a derrotar el qual ha d'aplegar tota la seva astúcia, tota la seva fortalesa.

S'ho va emprendre lentament, car ara que arribava al final no volia cometre errors. Va deixar doncs que el seu esguard es perdés llarga estona per la paret blanca, no estudiant-la ja, perquè aquest estudi no el podia ajudar en res, sinó amb la descarada intenció de recordar-la tal com era, i tal com havia hagut de derrotar-la, un cop fos a l'altra banda i aquell malson comencés a esborrar-se com tot s'esborra.



Va ésser aleshores quan va remarcar per primera vegada que la llum de la cambra semblava més baixa, com si hagués minvat. No gaire, potser, però tanmateix en un grau perceptible. No se n'havia adonat, probablement la cosa començava en aquell mateix instant, però el fet és que la blancor que amarava les parets i que no era solament una propietat d'elles, blanques i tot com eren, es difuminava en un gris, en un matís del gris que encara participava plenament del blanc però que ja no s'hi confonia.

Se'n va sorprendre una mica, perquè fins aleshores la llum sempre havia restat constant, a menys que la minva hagués estat tan imperceptible que fins ara, en arribar a certa intensitat, no fos controlable per als ulls. Però també hi havia una altra possibilitat, i la va considerar. Potser aquella minva de llum es relacionava directament amb la descoberta que ~~havia acabat de fer~~ acabava de fer. En aquest cas, no feia més que confirmar l'exactitud de la solució que havia trobat. Potser la paret era conscient del resultat a què havia arribat i se'n ressentia. Potser aquesta minva ja era una manera que els murs tenien de defensar-se...

La idea li va plaure, perquè va pensar que la cambra, en aquest cas, cometia un error. Res no facilitaria tant la seva sortida com l'obscuritat. Car aleshores el mur, simplement, no hi seria. O seria com si no hi fos. Passar a l'altra banda es convertiria en un joc d'infants.

Però era impossible que es tractés d'això. Massa fàcil. D'altra banda, la llum tornava a estabilitzar-se. Es a dir, ell l'havia sorpresa en un grau de la seva grisor i així romania, quieta, immòbil, com si ja hagués arribat a la fi que es proposava. Però què es proposava, doncs?

"Falòrnies", pensà. La cambra podia trobar-se en una altra dimensió com li plaia de creure, entre altres raons perquè aquesta era l'única explicació, li semblava, de la seva existència en aquell indret, però no per això havia d'imaginar-se-la intel·ligent. No era una persona,



sinó una cosa. Era, com totes les cambres, un buit entre parets, un indret on situar objectes, un tros d'espai limitat. No podia pensar. No entrava en els seus atributs i facultats. Era senzillament inimaginable.

Es clar que, en el fons, tot era igualment inimaginable, però... "Només faltaria aquesta ! Si penso que és intel·ligent, em desanimaré;" es va dir. Potser precisament la cambra es captenia d'aquella manera amb la finalitat de desanimar-lo. Aquesta era la seva manera de posar-se a la defensiva, potser fins i tot la seva manera d'atacar.

Ho va rebutjar també, després de pensar-hi una mica. Si admetia tot això, era com si acceptés la seva intel·ligència.

- I per què no he de riure ? - va sentir la veu d'en David que, efectivament, reia;

"Tot s'ho pren així, aquest". També era un bromista en Jordi, però sabia posar-se greu quan convenia. En David, mai. "O riu o s'enfada. No hi ha terme mig. Però no vull pensar en ells; em destorben", es va assegurar.

La cambra. Aquest era el seu afer. Després ja els ho contaria tot. Es a dir, si tenia ganes de contar-los-ho. Era una cosa que calia considerar detingudament, però més tard, també, molt més tard.

"Ara tu i jo", va dir, com si verament s'adrecés a una altra persona. Va tocar la paret i pressionà amb lleugeresa, sense insistir, convençut i alhora no convençut que aquest cop el mur cediria. No que s'obriria, perquè no pressionava prou fort, sinó únicament que s'ablaniria una mica, com un matalàs, un coixí o qualsevol altre objecte poc resistent.

La paret, però, no havia perdut gens ni mica de la seva consistència. Continuava dura com abans, imbatible. Augmentà la pressió. El resultat fou idèntic.

"Ja m'ho podia esperar", es va dir. "Em cal oblidar-la".



Per tal d'aconseguir-ho es va obligar a quedar-se al bell mig de la cambra, en una posició equidistant de les parets, pensant en d'altres coses. Però en quines altres coses podia pensar, quan hi havia a l'lb davant seu ?

"Si pogués concentrar-me en ells", va reflexionar en un canvi d'humor, referint-se als seus familiars, "i després, de cop, ja totalment interessat per la conversa o pels moviments que facin..."

- Si ho sé, a fe que no torno tan aviat ! - es queixava en David -. Mira que també ha estat un encert, aquesta pluja !

Perquè sempre solia tornar tard, no tant com en Jaume, però més tard del que era raonable en un xicot que no festejava. Ningú no sabia mai del cert on es ficava, perquè no ho volia dir i ja no gosaven preguntar-li-ho. Una vegada els va contestar que ja era major d'edat...

"Veus ? Així, així !", es va animar ell en sorprendre's amb tots aquests pensaments. Aquest era el bon camí.

- Si el teu pare et sentís ! - es queixà l'Aurèlia.

- Però no és com si hi hagués passat alguna cosa, una desgràcia - va dir el noi.

- Ja em diràs com t'ho expliques, doncs ! - féu en Jaume, sorrut.

No costava de comprendre que, tot i la seva incredulitat primera, estava exasperat amb el seu germà.

- No he de dir res. I encara menys si em parles amb aquest to. No sé pas que t'has cregut !

- Apa, apa - va fer en Jordi, conciliador.

- I que això encara sigui motiu de baralles... - mormolà la mare.

- Aquí no es baralla ningú. Si tothom parlés com cal...

~~Reaccionava amb una mena de ressentiment~~ Reaccionava amb una mena de ressentiment que les paraules o el to del seu germà no ~~acabaven~~ acabaven de justificar. En el fons, tenia mal caràcter. "No, no m'han sortit pas com els volia", va lamentar-se.



Amb l'Aurèlia n'havien parlat moltes vegades. No els encegava l'amor, no, si més no a ell. Sabia veure'ls els defectes, als fills. Es clar que també ell en tenia, i l'Aurèlia, i d'ells dos els devien haver tret, o de les respectives famílies, però tanmateix, en conjunt, la combinació podia haver estat més avinent.

"No s'hi pot fer res, en això", reflexionà mentre feia mitja volta, sense cap necessitat, ja que tant devia ésser emprendre-la per un costat com per l'altre, i s'encaminava decidit a la paret.

El mur li va interceptar el pas amb la seva solidesa. En va tenir una mica de desil·lusió, no massa, ja que al capdavant, com va haver de confessar-se, hi pensava. No l'havia oblidat pas. I tampoc no s'havia mostrat tan decidit com hauria volgut, tota vegada que, a més de pensar-hi, temia la seva ~~excessiva~~ duresa, i això el féu vacil·lar una mica abans de projectar-hi el front i, en el darrer moment, per si fos poc, encara va estendre les mans per a protegir-se més bé !

Va fer una rialleta de conill, com per burlar-se d'ell mateix, però en el fons estava força despitat.

Tornà a situar-se aproximadament al centre de la cambra, ara girat de cara al costat que donava al dormitori. No sabia per què, però tenia el convenciment que per aquella banda tot seria més fàcil. Ja que per allí havia entrat... S'hi va posar doncs de cara, per no veure's obligat a fer aquella mitja volta absurda i incòmoda que acabava de donar i que pel restant posa uns segons entre el seu propòsit i l'acció que el seguí, els pocs segons, probablement, que havien donat temps al ~~seu~~ seu cervell de tornar a pensar en el mur i, per tant, de fer que la paret s'endurís de nou.

Ara els de fora callaven altra volta, i era més <sup>difícil</sup> ~~facil~~ concentrar-se en els breus sorolls ocasionals que en les paraules. Així i tot, ho provà. Tots estaven quietes, llevat d'un d'ells que es passejava amunt i avall del menjador, sense arribar a sortir al passadís que n'e-



ra la perllongació natural. No sabia qui era l'inquiet i es va dir que seria un excel·lent exercici provar d'esbrinar-ho a partir del record que conservava de la manera que cadascun d'ell tenia de caminar.

De bon començament, ja podia assegurar que no era un pas de dona, perquè tot i que les gambades fossin curtes per culpa de l'espai reduït en què es movien, sonaven massa enèrgiques per pertànyer a una de les dues Aurèlies o a la Casilda. D'altra banda, aquesta i l'Aurèlia petita duïen talons alts, que sempre ressonen d'una altra manera. La seva dona, pel seu cantó, duia sabatilles. I aquest era un caminar de sabates. L'elecció, doncs, quedava limitada als tres xicotets. Qui seria? En Jaume, en Jordi, en David?

"Sembla mentida!", va sospirar. "Com si això tingués cap interès!". Però si que en tenia, i força, no pel fet en ell mateix, que ja no podia ésser més insignificant, sinó perquè una petitesa d'aquestes, quan se us fica al cap, obsessiona tant més que un problema essencial. I això era el que calia, obsessionar-se prou amb una cosa o altra per oblidar la paret. Per oblidar que calia emprendre-ho com si no hi fos.

Havia de concedir que en Jordi era el més enèrgic de tots, encara que les seves preferències de pare s'inclinessin cap en Jaume, simplement obstinat. El més deixat anar, en canvi, era el calavera d'en David. Ara bé, eren enèrgics o blans, aquests passos, una vegada admes que eren prou fermes per pertànyer a un home?

Ah! I encara hi havia una altra consideració a fer que també tenia la seva importància. En una situació com l'actual, sempre es passeja el més nerviós de tots. Com no sigui que algú altre hagi començat a passejar-se primer i aquest passeig l'alteri tant que l'obliga a quedar-se assegut...

- Encara no t'has passejat prou?

Ni que ho hagessin endevinat, que pensava en allò! Heus ací que



amb aquestes paraules destruïen tot el seu treball. Car qui no havia preguntat era en Jordi, i la veu que responia

- Que no està permès, potser ? - pertanyia a en David.

Era en David qui es passejava ! No va trobar sorprenent, no sabia ben bé per què. Estava segur que ell hauria acabat per decidir-se per un dels altres dos. Sobretot per allò del nerviosisme que s'havia dit. Però era en David, amb un humor que treia foc. Devia estar enervat per culpa de la pluja, la qual potser li havia esguerrat algun dels seus plans. Sinó que no sabia com els hi podia esguerrar, perquè els embolics d'ell sempre tenien lloc a cobert, en bars i d'altres indrets que sospitava i en els quals valia més no pensar.

Va fer un salt i es precipità contra la paret. Aquesta <sup>vejada</sup> ~~cop~~ considerablement més decidit, ja que no sols no allargà les mans per protegir-se la cara sinó que fins es donà un cop al front.

Era absolutament ridícul ! Un home com ell, un home gran que embestia les parets com un marrec ! I per què ? Perquè mira que la paret era dura i infranquejable com un mur normal !

De totes maneres, què esperava ? Que potser no continuava pensant-hi malgrat tot ? Era difícil d'oblidar-la, molt difícil. Ara ho veia. Car no hi feia res que es lliurés a totes aquelles meditacions sobre la gent de fora; darrera d'això, darrera de tot, hi havia el pensament de la ~~pareta~~ paret, la paret allí dreçada, i no pas a fora, sinó a dins, com una idea indefugible, una idea fixa de la qual res no el podia allunyar.

"Ho he d'aconseguir !", va dir-se gairebé picant de peus, ara una mica exasperat i altre cop mirant rancuniosament al seu entorn. Perquè estaria bé que ara que havia descobert el secret del mur no se'n pogués servir !

"Què puc fer ?" es va preguntar. I dintre seu tornava a haver-hi angoixa, la mateixa angoixa de l'home emmurat que sap que no pot espe-



rar ajut de ningú, que tot s'ho ha de fer ell tot sol

"Però no existeix, no existeix, no existeix !", es va repetir "Tot és obra de la meua imaginació. Mentre no me'n desfaci serà aquí, davant meu, com una barrera. Vull oblidar-la, vull oblidar-la, vull !"

Gambà amunt i avall de la cambra amb un pas precipitat que s'avenia ben poc amb el reduït espai de què disposava per donar una mica de consol als seus nervis. Perquè ara se li havien desfermat i el seu cos era com un camp de batalla. Anà doncs d'una paret a l'altra, d'un extrem a l'altre de l'òvul, mesurant aquells dos metres aproximats, exasperant-se més i més a mesura que es movia, ennerviosint-se encara en lloc de calmar-se, ja que dos metres eren insuficients, a ells li calien amples espais si volia ~~alliberar-se~~ alliberar-se del turment que l'abassegava.

En arribar als extrems feia mitja volta, endut per una mena de vertigen que acabaria per fer-lo rodolar per terra. "Millor, millor !", es va dir. Potser aquesta seria la manera d'oblidar-ho tot. Si acabava per atabalar-se prou, aviat no sabia on era, i aquell seria el moment d'abandonar l'habitació. L'abandonaria sense ni adonar-se'n. Com calia, sí, com calia !

S'embriagà doncs de moviment, amunt i avall, amunt i avall, amunt i avall, infatigable, de paret a paret, sempre la mateixa paret, semblava, però una altra paret, la mateixa només perquè no tenia ni principi ni fi i, mancada d'angles, es continuava sense interrupció, però una altra en la mesura que cada fragment era distint, un a cada extrem i els dos altres a l'esquerra i a la dreta, massa atapeïts aquests perquè pogués passejar-se entre ells, perquè pogués fer més que giravoltar, que girar en rodó, gairebé sense moure's de lloc, com una baldufa...

S'oblidava. Arrossegat pel paroxisme d'aquell moviment ja no sabia què es feia ni on anava ni quins podien ésser els seus propòsits,



però a despit de tot continuava conscient de la paret i, si un moment l'oblidà, o oblida si més no quines eren les seves característiques, precisament allò que li calia oblidar per tal de travessar-la, no va saber aprofitar l'oportunitat/perquè aquell moment era cada vegada d'una duració tan breu que no li donava ni temps d'emprendre una acció i, si l'hi hagués donat, ja no hauria estat el mateix, car allò hauria volgut dir que tornava a fer-se conscient d'on era i del que feia i en aquest cas la paret hauria tornat a ésser la paret.

I tampoc no podia oblidar-se'n tant que en arribar a un extrem ignorés que allí hi havia un mur i que li calia retrocedir. Era un gest instintiu ja, el gest del seu cos que tenia pot de ferir-se, un temor ~~arrelat~~ arrelat des de sempre, probablement des que era un infant i, com totes les criatures, queia i es donava cops per tot arreu...

Li calia superar aquell gest maquinal de protecció, li ~~calia~~ calia oblidar tot el que sabia per a arribar als seus fins, però oblidar-ho tot es resumia a oblidar la paret, la seva existència o, pel cap baix, la seva existència de mur amb unes qualitats particulars que ell havia de vèncer. Si era imprescindible o forçat que continués veient-la, havia de limitar la seva visió a la d'una paret normal, on hom pot repejjar-se, on hom...

I de què servia dir-s'ho i repetir-s'ho si no era capaç de controlar-se, si tot ell era una fúria exasperada que a mesura que perdia el món de vista darrera les seves repetides voltes de bestia que gira per una sínia, cedia tot allò que dintre seu es buidava a la paret, sempre a la paret?

Engabiat, com una fera, com un animal carnisser, engabiat per tota la vida! D'on ho havia tret que la paret era derrotable? Precisament era invencible, car la seva presència obligava a pensar-hi, i a pensar-hi d'aquella manera que calia oblidar!

Dues sínies simultànies, la del seu cos i la del món interior,



totes dues infatigables, totes dues...

Va caure en rodó al bell mig de la cambra, verament marejat ara, físicament marejat. Una bola aspra i amarga li pujà del fons de l'estómac i se li quedà a la boca mentre s'inclinava sobre els braços per vomitar. Però no va vomitar res. La bola pujava i baixava, pujava i baixava amb la mateixa regularitat, amb la mateixa urgència que ell havia fet voltes, ascendia des de la pregonesa del seu estómac fins a freq de paladar, d'on ell provava d'expulsar-la, sense reeixir-hi, car la bola s'adheria allí, en aquell indret tan poc escaient i molestós, i el deixava sense respiració mentre la boca s'obria inútilment sota els espasmes de la glotis.

Després, tot d'una, darrera la bola pujà una glopada ardent, quelcom molt dens, però més bla, espès i càlid, quecom que passà com una riuada a través dels seus òrgans interiors, esòfag amunt, sempre acompanyant la bola, però més de pressa que ella, sobrepasant-la, irrompent entre els seus llavis, atropellant-ho tot al seu pas abans d'inundar-li les narius i dividir-se en dos corrents, tan imptuosa que saltava dels seus confins... I aleshores l'onava va submergir-lo gairebé fins a fer-li perdre consciència, i quan se'n va adonar vomitava amb un espasme contingut i dolorosíssim, però al mateix temps alliberador, un espasme en el qual participava tot el cos, òrgans i mucositats, teixits i nervis, tot, absolutament tot ell mentre continuava perbocant inexhauriblement, tota vegada que darrera d'aquella onada n'avançà una altra, i una tercera, totes dues abundants i tan tumultuoses que amaren el terra de la cambra i li ompliren els braços i les mans, oblidats en el camí del desbordament.

Després hi va haver una contracció en sentit invers, molt més lleu, més suportable, una mena de replegament vers el seu interior, mentre la pau retornava, una pau molla i humida, però agradable com un bany turc. Quelcom que era tan repugnant com la nausea i alhora amical,



com algú que ens vol bé i ens canta les veritats...

No es va moure durant una estona. Va restar on era, gairebé estirat del tot, olorant la matèria fumosa, com un gos. Era incapaç de cap moviment. Només molt a poc a poc es va anar recobrant d'aquell accés i de l'atufament posterior. Però encara no es bellugà, car li semblava que el més petit moviment li commocionaria de nou l'estómac. I no ho volia. No ho volia ! Aquelles misèries li feien un horror immens.

En aquell instant odiava la seva naturalesa d'home, d'animal, el cos que li feia traïció d'aquella manera i l'obligava a un acte degradant. Tot ell s'havia ablanit i tenia el cervell tèrbol, esponjós. Ara no pensava. Ara sí que no existia la paret ni existia res, res que no fos el fastic que es feia.

Sense incorporar-se del tot, replegà una mica les cames per darrera i anà retrocedint. Un rastre de matèries agres i en combustió el va seguir, fins que es va aturar i, traient-se un mocador de la butxaca, va netejar-se les mans, a poc a poc, amb molta cura, gairebé sense mirar-se-les, ~~guiant-se~~ guiant-se per les llefiscositats que sentia sota el drap, de vegades entre els dits sobtadament subtils i afinats com mai...

Desolat, acabà per allunyar-se fins a l'altra banda, on va quedar-se panteixant una mica i amb l'estómac no del tot aquietat. Tenia brutes les mànegues de l'americana. Amb un gest rabiut infantil, se la va treure i la llençà contra la massa semi-líquida.

Va sentir que l'estómac se li contreia de nou i se'l va prémer amb les mans. Sentia infinitament dissortat. Tenia els ulls entelats de llàgrimes, però no gosà netejar-se-les amb el mocador que havia deixat caure a terra. El va veure tan brut, que s'estimà més fer-ho amb la mànega de la camisa.

"Com ens hem de veure !", va dir-se desoladament. Va esperar una



estona i aleshores es redreçà. Va aixecar-se i, dèbil i tot com se sentia, s'obligà a travessar la cambra. Amb la punta dels dits va recollir l'americana, que s'havia quedat apilotada, i la va estendre curosament sobre la clapa multicolor.

Llavors va respirar amb més llibertat. Però no havia avançat gens ni mica. El problema que el preocupava continuava subsistent. Es va passar les mans pels ulls, com si volgués assegurar-se que no s'equivocava. L'habitació tornava a ésser més clara.

"No pot ser", mormolà. "No és la cambra, sóc jo". Va imaginar-se que estava malalt. No pas per allò que li havia passat. Devien haver-li passat coses pitjors. O potser patia d'al·lucinacions? No sabia com es menjava, això, ja que mai no n'havia experimentat cap. De tota manera, una cosa o altra li succeïa.

Ja gairebé no se'n preocupà. Una ràbia freda s'apoderà d'ell, ara, només de pensar que es podia ésser tan desgraciat. Amb els punys, arribà a amenaçar ~~les parets~~ les parets i, un cop, fins i tot hi descarregà el pes de la mà closa. Un acte que no va <sup>servir-li de</sup> ~~servir-li de~~ res, com no fos per recordar-li que tenia els nusets dels dits encetats.

Va tancar les dents ben fort i oregà les paraules que li pujaven a la boca. Tenia ganes d'insultar, de blasfemar, de dir paraulotes, i com més carregades i ferotges d'fossin, millor. Ni ell mateix no sabia per què no ho feia. De tota manera, no l'haurien pas alleujat. Ara, ja no podia alleujar-lo res.

- L'hora de sopar és el terme que crec prudent - va sentir que deia una de les veus de fora.

En David, en Jaume, en Jordi? Bah!

"Maleïts", es digné, tot i que sabia perfectament que cap d'ells no tenia la culpa del que li passava. "Maleïts, vosaltres que sou fora, vosaltres que no coneixeu res d'això, d'aquest turment..."

Es va passar la mà pel front, encara tot entresnat. Què podia fer,



ara ? ? Perquè no s'havia pas de quedar amb els braços caiguts i esperar. No; mentre li restessin forces, lluitaria.

La cambra s'amarava lentament, però progressivament, d'una brava-da aspra i ofensiva a despit de l'americana que va estendre sobre el producte del seu vòmit. Les seves narius la respiraven gairebé anheloses, com per assegurar-se'n. Perquè ara, amb aquesta sentor, tot seria més difícil. Per començar, la cambra s'havia reduït força.

Ja no podria ni passejar. Encara que per les maleïdes ganes que en tenia ! Després d'aquell episodi, s'imposava la immobilitat. Però com quedar-se quiet, al mateix temps ? Quiet i consumint-se mentre passaven les hores. Hores i més hores. I ja feia una eternitat que era allí dins... Com podia ésser que tinguessin la barra de dir que esperarien fins a l'hora de sopar, els de fora ?

Restava al mig de la cambra, tan perplex com enfurismat. De fet, però, potser més aviat tenia la sensació d'estar buit. Es a dir, buit i alhora ple. Físicament ple, perquè dins encara li pesava alguna cosa. Però buit de tota iniciativa, de tot propòsit, de tota voluntat. Com un ninot.

Unes llàgrimes involuntàries se li esmunyiren galtes avall i ni se'n va adonar. Se sentia vell, molt més vell que no corresponia als seus anys. Ell que un moment abans va alçar-se amb aquell impuls jo-venil, com qui s'ho ha de menjar tot !

"Ja ho veus !", reflexionà. Però no podia veure-ho ningú més que ell, perquè estava sol. I més valia així, perquè ara no hauria pas pogut suportar cap presència estranya.

La inèrcia el retenia on era, plantat entre les parets, sense veure res, sense intentar de veure res. Era com un home que espera un miracle. Com si <sup>espera</sup> ~~espera~~ que els murs se separessin i algú esclafís la rialla per celebrar la gràcia d'aquella facècia.

"Déu meu, Déu meu, quina criatura més miserable..." No va prose-



guir. Perquè ni ganes de compadir-se no tenia. Es va passar la llengua pels llavis, però després cuità a immobilitzar-la de nou; com menys la bellugués, millor. Tenia una boca com un femer. Potser una cigarreta hi posaria remei...

El tabac, però, era a la butxaca de l'americana, com els llumins. S'atreviria a recollir-ho d'allí? I, si ho recollia, seria capaç de fumar-se una d'aquelles cigarretes? En pensar-hi, l'estómac se li va regirar de nou.

"Massa llepafils", es va dir. Però ja era massa tard per canviar de costums. Trenta anys de vida més o menys confortable pessaven terriblement. I després, ben pensat, tampoc no tenia ganes de fumar. Com en podia tenir, amb aquella boca tan aspra?

Brandà la testa i parà l'orella. No tornava a sentir ploure? No. No era això. Una remor... de cantusseig. Qui cantava? Venia de lluny, de la banda de les escales, i s'anava atansant. Tots devien sentir-ho, perquè la mare va dir:

- Ves-la a obrir, Aurèlia...



7.

Ja hi eren tots, ara; ja no faltava ningú. Perquè acabava d'arribar l'Alberta amb els seus llibres. Què farien ? Esperarien encara algú altre ?

Quin fàstic, però, quin fàstic ! Una reunió de família, una colla de persones que xerraven, callaven, es passejaven, s'asseien, es discutien...

I ell, allí dintre !

"Però vull sortir", es va repetir. "Vull sortir !"

Mirà enlaire, com si tingués l'esperança de descobrir-hi una obertura fins aleshores desapercebuda, però no era això. Era només que amb tota la seva voluntat provava d'oblidar. Les parets, naturalment, però també tot el restant, tot, començant per ell mateix. Oblidar qui era, què feia, quin nom tenia, on treballava. Començar en blanc. Com una pàgina sense rastre d'escriptura. Potser així...

Però ni així.

Va tornar a acalar el cap, sempre concentrat però en aquella voluntat obstinada d'oblit. I potser per això mateix encara li era més difícil d'oblidar, de desinteressar-se de tot allò que l'envoltava. Perquè ara va descobrir que als seus peus, sobre els rajols, brillava alguna cosa. Es va ajupir a recollir-ho, tot encuriós. Però no arribà a completar el gest. Abans, va veure que era un botó. Probablement de la seva americana. Devia haver-li saltat quan se la va treure tan impetuosament.



Va clavar-li un cop de peu, però el botó l'eludí i la punta de la sabatilla va passar sense ni fregar-lo. Tant se valia, però en certa manera això va molestar-lo i l'obligà a provar de nou. Aquest cop el botó rodolà amb violència contra la paret, on ensopegà. Després va retornar i acaba per aturar-se a dos dits de l'indret on havia reposat de primer. Aleshores se'n va desentendre.

Amb quines futeses es complicava la vida !

Va estendre de nou el braç cap a la paret, amb la intenció de palpar-la, però aquell gest, a poc a poc, i sense que la seva consciència intervingués gens ni mica en el que feia, s'anà convertint en un moviment ben diferent. Perquè ara la mà estesa gratava la paret amb les ungles, com si això pogués enderrovar-la. De primer el moviment era breu, fins i tot reposat, tranquil i calmos, el moviment d'una persona que s'entreté sense finalitat aparent i omple uns moments buits, però aleshores, encara amb la mateixa lentitud d'abans, va anar transformant-se. Cada cop gratava una mica més fort, com si l'exasperés la resistència que trobaven les ungles.

La seva mà recorria la paret, i el gest esdevenia més i més insistent, s'allargava, semblava multiplicar-se en tot de moviments sorollosos i continuats que ofegaven les possibles remors de fora. I ben a viat foren totes dues mans, l'una al costat de l'altra, l'una sobre l'altra, obstinades a gratar, a agredir, a macular la polidesa indestructible del mur.

Hi posava l'ànima, ara, en aquella activitat. Sinó que això no contribuïa pas a fer-la més eficaç. Les ungles relliscaven, i ell s'hi acarnissava mentre la substància còrnea s'anava usant, amb una rapidesa que li hauria semblat desconcertant si s'hagués aturat a pensar-hi, una cosa que no feia, que no podia fer, car l'únic que tenia importància era continuar i continuar, com una estona abans, quan feia voltes perdudes per l'habitació amb l'anhel inconscient de defugir la realitat.



La usura arribà gairebé fins a començaments de la carn. Els caps dels dits li feien mal, se li encetaven, però ell no parava, se'ls anava menjant en aquella tasca inútils. Amb les dents s'hi hauria posat si hagués sabut com fer-ho. Amentava no tenir uns ~~ulls~~ ullals afilats de bèstia canissera per usar-los fins a l'arrel. Que bé que li hauria anat ara ésser un elefant, un rinoceron, qualsevol animal proveit amb un instrument afilat i dur, capaç d'obrir forat en la paret ! Però no disposava de res d'això. Només era un home, Un pobre home.

- Em sembla que no podem pas esperar més ? - va dir algú, a fora.

Els mots relliscaven pel seu damunt, molt clars , però gairebé inintel·ligibles, talment com si hagués després d'oïr o com si aquells es parlessin amb una llengua estrangera que no sabia, que un dia molt remot havia après però que ara havia oblidat, potser perquè feia tant de temps que no se n'havia servit, potser perquè les seves facultats mentals minvaven.

- Avisem la policia, doncs ?

Quí ho havia preguntat ? Perquè allò fou una pregunta, encara que no en copsà tot l'abast. Si l'hagués copsat, se n'hauria rigut.

I algú altre devia opinar com ell, perquè va sentir-se en efecte una rialla, i això si que ho interpretà bé, un esclafir entre fastiguejat i ~~disparat~~ sarcàstic, però al mateix temps adolorit. Un dels seus fills reia...

També hauria rigut si s'hagués trobat allí dins, menjant-se els dits en aquell treball ingrati i sense esperança de vencer un monstre. Perquè la paret era un monstre. No es deixava oblidar, i aquest era el seu poder. Ara, això, era el que més temia. L'únic que temia.

No se'n havia adonat, però començava a queixar-se. Allò que se li escapava de la boca no era un plor, ni paraules, ni blasfèmies o insults, sinó quelcom d'indistint, un gemec sense forma, fet de mil remors que es combinaven en els seus òrgans bucals, un xiscle ofegat, com



vingut d'un indret llunyà del seu dolor, un lament que s'anava perdent on-  
gant i que a ell mateix li posava la carn de gallina.

Semblava una fera, ara, una veritable fera dreçada al llindar de  
quelcom d'insuportable, un animal que sent una crida o una fiblada mis-  
teriosa, a la qual respon amb el seu pànic, amb quelcom que ja ha per-  
dut la serenitat; que hi respon amb totes les seves facultats, però per  
a defensar-se'n, o així s'ho creu, perquè en definitiva el gemec fa el  
joc de l'enemic, l'afebleix, el lliura lligat de peus i mans a la po-  
tència de l'assaltant...

Era tot això i eren moltes altres coses, car tot plegat es re-  
duïa a una confusió sense nom i que tampoc no en necessitava cap, tota  
vegada que no era res i ho era tot. Pànic, un pànic ferbte com no  
l'havia conegut mai en el transcurs de la seva vida, ni aleshores que  
va haver de córrer per defensar la seva pell. Això no era haver-se  
d'estar amagat sota les lloses d'un rec, esperant la nit en una posició  
incòmoda. "A nit s'atansava, ja era més fosc, i més fosc, i dins de poc  
sortiria i emprendria el camí de la salvació. N'estava segur. I, men-  
tretant, a qui podia acudir-se-li d'anar-lo a buscar allí, sota el  
rec, amb els peus xops, tremolant com una fulla a l'embat del vent hi-  
vernal ?

Era un altre pànic, quelcom que desafiava l'anàlisi, una cosa  
nova, com un descobriment que feia sobre ell mateix, com una novella  
disponibilitat que ~~sempre~~ abans ni sospitava i que sempre devia haver  
posseït, seva, perfectament seva, fins aleshores amagada en algun racó,  
en algun replec de la seva persona. I ara aflorava, sortia a la llum  
amb tota la seva phixança mentre els dits tornaven a relliscar gairebé  
insensibles, duts només per l'impuls anterior, sobre la paret que no  
havia cedit gens i on no restava cap mena de senyal.

- No sé si valdrà més telefonar o anar-hi personalment...

Paraules i paraules, remors sense significat, però que el van fer



cridar. El gemec, gràcies a aquest petit estímul, es convertia en un ahuc violent. Semblava com si verament s'hagués tornat foll.

La veu ressonava a l'ample i al llarg de la cambra, la inundava d'una manera <sup>mú</sup>física que el seu cos magolat. Semblava mentida que no el sentissin. Però no oïen res, ni ell tampoc, ara atent al reeiximent d'aquell crit, a la cresta que es formava de tant en tant, com quan l'ona assolís el seu moment de plenitud. Allò era el que el preocupava, o si més no el que l'ocupava, el que l'omplia. Allò era tot el seu món, amb la cambra que formava part també d'aquell crit i que semblava cridar amb ell, que potser cridava...

Va callar de cop. Aquesta idea que acabava d'acudir-se-li inesperadament era tan esparveradora que immediatament li calgué comprovar si es tractava de quelcom més que d'un pensament passatger. Per sort, en callar ell tot va quedar-se quiet, tranquil com abans d'alçar la veu.

Va acollir el silenci com una primera deslliurança. ~~Perquè~~ Perquè ell no tenia ganes d'udolar. Alguna cosa l'hi obligava. I ara que havia pogut sobreposar-se a aquell temor gràcies al temor més gran que li inspirava la possibilitat d'una cambra xisclaïre, el silenci era com un oasi que li retornava la raó, quelcom d'infinítament benefactor que li permetia de sospirar com qui es treu un pes de damunt.

Va descobrir que ja no gratava la paret. Potser havia deixat de fer-ho en el precís moment que callà, potser feia ja estona que els seus dits eren immòbils, no ho sabia. El fet era que ara tenia les mans caigudes al llarg del cos, en una actitud encarcarada que per se mateix repòs suggeria el moviment, l'impuls probablement de saltar.

Però saltar on i per què? I com saltar en aquell indret tan petit sense trencar-se la closca contra una de les parets? No. Era una suggerió insana, no hi havia res en aquella immobilitat que tingués verament ganes d'alterar-se, ben a l'inrevés, tot desitjava perllongar-lo, fixar-s'hi fins a convertir-lo potser en una cosa, en quelcom mancat



d'anima, incapaç de sofriment, d'alegria, faltat de tot llevat d'una regidra que, aleshores, ja no existiria per a ell, tota vegada que no disposaria de res amb que apreciar-la, amb què aprovar-la o desaprovar-la, amb què sentir-se'n admirat o sorprès o emfabat o disgustat o...

Descobrí que les dijuntives s'encadenaven i que de l'encadenament naixia quelcom de semblant a un prec a a una lletania, quelcom que no afirmava ni negava, que no unia ni separava, paraules que ja no ~~naixien~~ ho eren i remors que es convertien en paraules...

Era algú que parlava per telèfon ! No era ell, sinó els altres !

- Valdrà més que enviïn un inspector i que...

Tots devien escoltar, i ell escoltava com si la veu de l'altre costat parlés dintre seu, una veu que no sentia però que era present, destruïda de cop, anihilada per la veu del fill que feia :

- Sí, senyor, penjo...

I devia penjar, car el telèfon es disparà gairebé en el mateix moment i el xicot va agafar-lo i digué :

- Sí, senyor, jo mateix he telefonat...

Una comprovació ?

En Jaume, ja que era en Jaume, va dir immediatament, aquesta vegada als seus :

- Ja està. Diu que vénen cap aquí.

Semblava que s'havia tret una gran responsabilitat de sobre. I fins i tot ell se'n sentia alleujat... Però era mentida ! No podia haver-hi alleujament per a ell, fessin el que fessin, diguessin el que diguessin, encara que a la casa hi acudissin tots els policies del món.

"Tancat, tancat, tancat !", es deia i es repetia, i aquesta era l'única cosa certa, indiscutible. Tancat, tancat, tancat !...

Va tenir una revifalla. Que potser ja es donava per vençut ? I per què havia de donar-s'hi ? Ara havia recobrat l'ús de la seva raó.



Veia que calia continuar insistint si volia sortir d'allí i donar-los una sorpresa... No, res de sorpreses. Simplement abandonar la cambra d'una vegada.

Però ja ho havia provat tot. Què més podia fer ? Només de pensar-hi, el seu malestar augmentava...

Es va posar les mans al cap, ~~agitant-se~~ agasant-se la cara, amagant la ganyota que li desfigurava els llavis. Va restar uns breus moments en aquesta actitud i aleshores les mans van tornar a rrelliscar al llarg de les galtes, on deixaren unes menudes pistes sanguinoses abans de caure novament al llarg del cos.

La cara semblava haver-se-li asserenat una mica. Però no perquè hagués trobat un procediment inèdit de lluitar amb la paret, sinó perquè se sentia tan perplex i amoinat que els trets ~~sempre desapareixien~~ acabaven de perdre tota expressió.

- Déu faci que el trobin... - va sentir que deia l'Aurèlia.

Era remarcable que fessin tan poc de soroll. Set persones que gairebé no es movien, que gairebé no devien respirar. I ell a frec de nas, a tocar d'ells com qui diu, esgargamellant-se, picant i cridant com un condemnat...

"Prou, ja n'hi ha prou !", exclama en veu alta. No pensar, no pensar en res més, no recomençar aquell cercle viciós, deixar-se anar, ~~abandonar-se~~ abandonar-se un cop per tots... En tenia una ànsia immensa, però encara no podia, encara li era impossible de decidir-s'hi, de resignar-s'hi, car la decisió, la resignació, havien de procedir del cos. Poser quan se sentia més feble ? I quantes hores passarien, quants dies ? Quant de temps pot resistir un home sense menjar ni beure ?

No ho sabia ni ho volia saber. Refusava obstinadament tota temptativa de reflexió, tota sospita d'activitat mental. No pensar ! era la seva consigna. Però així i tot pensava. Com podem estar-nos de pensar?



Es va ficar les mans a les butxaques dels pantalons. Un gest habitual que encara no havia fet, llevat d'aleshores que es va treure el mocador per tal d'eixugar-se les mans enllarduscades pel vòmit. Un gest habitual... Potser calia precisament lliurar-se als gestos acostumats, com si no hagués passat res, com si aquesta cambra fos una habitació ordinària...

Va riure, sarcàstic. Quin sentit tenien, aquí, els gestos acostumats? Podia fer-los, per començar? Li restava prou llibertat per fer-los? Podia, és veritat, agafar el diari que tenia a dos pans dels peus, convertit en un partac perquè en el seu anar i venir per la cambra l'havia pràcticament destruït; podia refer-lo i posar-se a llegir-lo. O bé agafar el rellotge i provar de reparar-lo. Sí, tot això era possible, però el gest no seria el mateix, no s'assemblaria al de fora...

El contacte del folre amb els dits llatzerats li resultava desagradable, dolorós, i optà per treure's altre cop les mans de les butxaques. Però ara no sabia que fer-ne. Era estúpid allò de restar dret al bell mig de la cambra, amb els braços caiguts, sense fer res.

Es colpejà una mà amb l'altra, els nusets escorxats de la dreta amb el palmell de l'esquerra, dolçament, suaument, per no fer-se mal. Era com una persona que comença a donar senyals d'impaciència perquè l'home o la dona amb qui ha convingut una cita no ve, es retarda. O també com algú que es troba en una cruïlla de camins, indecís, sense saber per on tirar i fa temps mentre s'ho rumia.

Però no era res de tot això. Era simplement un home tancat que no podia sortir de la seva presó ni era capaç d'imaginar una manera humana de recobrar la llibertat. "Això, sóc", va dir-se.

Féu un pas i es quedà a tocar d'una de les parets, de la que limitava amb el menjador, on el seus, callats, continuaven units. No ho va fer amb la intenció d'escoltar, de trobar-se més a prop d'ells, sinó



per moure's una mica, per trencar la immobilitat que li pesava. Li pesava igualment el moviment i per això tornà a aturar-se. Li pesava tot.

Ara la ferum del vòmit no era tan violenta, o potser era que ell s'hi havia anat acostumant i ja no la sentia. O potser... Per què imaginar més possibilitats ? Per què imaginar res més ?

Va cloure els punys com ja havia fet altres vegades, però es va veure obligat a relaxar de nou la pressió dels dits que li feien mal. Si almenys aquella cambra hagués tingut la virtut d'obrar com un balsam... Però no. Era una cambra enemiga que devia alegrarse de veure'l malmès de cos i d'ànima. En ell, ja no restava res de sencer.

"Però vull sortir !"

Ho havia cridat amb la seva veu més poderosa i ell mateix se n'espantà. El crit l'havia eixordat. Així i tot, va repetir -lo : "Vull sortir !"

Com si es valgués fer companyia, com si no en tingués prou d'estar allí tot sol, amb els seus pensaments, i aquesta veu que rebotava de paret a paret fos una presència benefactora pel sol fet de tractar-se de quelcom d'alié, no ben bé seu un cop el crit proferit i lliurat a l'atzar i als accidents de l'exterior.

Va tornar doncs a cridar, només per sentir-se, per saber que era capaç de fer-ho i que la veu retornaria a les seves orelles després d'haver recorregut tot l'àmbit de la cambra.

Al cap d'unes quantes provatures, però, el joc el desencisà. Com tots els jocs, al capdavall resultava poc divertit. I no el va satisfer gaire més la rialla quan es decidí a provocar-la. ~~Cata~~ Cata-racta de la seva gorja, però i què ?

Per molt que fes, sempre estaria sol. Era la seva veu, era la seva rialla i, si plorava, seria el seu plor. Ell, una part d'ell, una manifestació d'ell que coneixia força bé, perquè feia cinquanta-vuit anys que plorava i que reia, que parlava i cridava. Cinquanta-vuit anys



anys que es coneixia o es desconeixia, però que vivien junts. Junts, ell i el que fos. Tot això, totes aquestes manifestacions de la seva persona. Si almenys hagués pogut canviar de veu ! Però la cosa ja havia tingut lloc una vegada, quan l'adolescent succeí l'infant, i no era probable que es repetís.

"No em faré vell !", es va dir tot d'una. Mai no tindria la veu trencada dels vells, perquè això era el final de tot. Com imaginar que podria anar vivint i vivint dins de la cambra, dies i dies, setmanes, mesos i anys, tot sol i sense res ni ningú ? No, no era imaginable. I s'ho deia amb una inclinació ~~marcada~~ del cap, també per fer-se companyia, per subratllar el que pensava, perquè sense adonar-se'n volia procedir com si hi hagués algú altre amb ell, com si ell mateix fos actor i públic, protagonista i testimoni.

Va sospirar, potser per centéssima vegada. Ho feia tot per centéssima vegada. S'havia de repetir per força. Què havia fet tota la seva vida, sinó repetir-se ?

Li va semblar que sentia una remor de passos precipitats a la banda de fora, cap a l'escala, i escoltà intensament. Els policies, ja ? No era possible, ni que haguessin viscut al costat. No. No els eren. Els passos, si verament es tractava de passos, es van perdre amunt o avall, cap a un indret o altre. Tan bonic que seria ara poder pujar i baixar unes escales ! Tan bonic que seria fer qualsevol cosa, una d'aquestes moltes coses que aquí no podia fer !

Tornà a sentir-se rabiüt. Les maleïdes parets ! Se'n va separar amb un gest amenaçador, però va haver d'immobilitzar-se de nou perquè en moure's l'havia sobtat un malestar estrany. Com si se li hagués trencat alguna cosa per dins, una peça vital.

Provà de recobrar-se. Allò era un estat passatger que no duraria. Va quedar-se doncs molt quiet on era, vagament anellat sobre ell mateix, i després, a poc a poc, tornà a estirar-se com si es deixondís.



El més curiós de tot, ara, era que la ràbia aquella, l'impuls que l'obligà a moure's, no s'havia enfredorit. Continuava allí, dintre seu. El malestar no havia pogut destruir-lo.

I res ja no el podria destruir, perquè a mesura que anava redreçant-se, retornant de la seva estranya feblesa, allò que li restava de poder de decisió es concentrava en aquells mots que mai ni havia parat de dir-se: lluitar contra la paret. Però ara sabia que calia lluitar-hi fins a perdre la vida, jugant-se el tot pel tot, de veritat, sense reserves, sense pànic, o encara que fos amb pànic, però en tot cas amb aquella mena de pànic que fa valents els soldats i els obliga a avançar a l'encontre del perill. Fins al final, contra la paret !

Com un enemic autèntic, no com un home que vacil·la i ~~retrocedeix~~ retrocedeix i només ataca en un paroxisme que el foragita d'ell mateix. No. Ell sencer, conscient i covard, però fins al final, fos el que fos. Un dels dos antagonistes seria destruït, ell o la paret, però si era ell, si li tocava de perdre, el mur no podria vanar-se de res.

Calia recomençar des del principi. Es a dir : per l'oblit aquell que de primer no havia pogut aconseguir. Perquè ara no sostindria una batalla física, sinó, de nou, únicament que aquest cop sense cansar-se'n, un combat purament mental. En el transcurs d'aquesta lluita potser perdria fins i tot els sentits, però es refaria tantes vegades com calgués per tal de proseguir la pugna. Ja s'ho havia dit : fins al final de tot.

Però que n'eren de puerils els mitjans que se li acudien ! Comptar, recitar-se fragments de llibres que recordava, fragments escolars, perquè després, de gran, ja no havia llegir gaire.... Començaria per comptar quant despenia anualment en cigarretes, paper de fumar, llumins, calculant cada cosa per separat, amb una aproximació suficient... Però que potser li interessava prou, tot això, per absorbir-s'hi ? No, gens ni mica. Fins i tot era idiota d'imaginar-ho. Què li interessava,



doncs, en aquell moment ?

"Aquest és l'error !", va reflexionar. "Pensar en aquest moment".  
Calia que es preguntés : què ~~afirmava~~ m'interessava prou, a fora ? I  
obligar-se a que tot això tornés a interessar-li allí dins, com si no  
hi fos.

Però encara faria una cosa millor. Perquè si aconseguia distreu-  
re's de veritat, com podria, ensems, esbossar el gest que capaç d'o-  
brir-li la paret ? S'hi repenjaria i així, automàticament, l'oblit i la  
sortida coincidirien. Calia que coincidissin. Era forçós... si les se-  
ves presumpcions no l'enganyaven.

Astúcia ! Calia mostrar-se astut. S'estintolà doncs contra el mur  
i mirà de concentrar-se en alguna cosa que li fes oblidar aquella pre-  
sència obsessiva.

Botser la seva infància. No com havia estat, sinó com moltes ve-  
gades, sobretot darrerament, desitjà que hagués estat... Sí. Només li  
calia recordar les moltes ocasions en què, de primer els propis fills,  
més tard, quan ja eren crescuts, els fills dels altres, tenien el po-  
der d'alliberar-lo d'ell mateix, del seu jo adult, per submergir-lo en  
una fantasiosa evocació d'un pretèrit que mai no fou prou satisfactò-  
ri però que amb els anys s'hi anava convertint. Ara la posaria en mar-  
xa sense que aquestes presències infantils fossin necessàries. Podia  
fer-ho.

Ho feia ja... No era la casa miserable i potser indigna fins i tot  
d'aquest nom on va passar els primers anys de la seva vida, els millors  
de tots en el record, sinó la casa ampla i confortable amb el seu bo-  
nic jardí... D'ací partia potser el seu desig constantment renovat,  
però també sovint oblidat, d'anarse'n a viure al camp. Partia de la  
seva infància no totalment satisfeta, car fou adult abans d'hora, molt  
abans que els altres nois que coneixia.

Doncs un casal. Perquè si tot era imaginació, no valia més imagi-



nar-ho en gran ? No simplement la caseta que somniava, ~~sino tot un~~ <sup>casal</sup>, ple de cambres i corredors, d'indrets foscos i racons misteriosos on amagar-se per jugar amb els altres infants, de caus que descobriria a poc a poc, trèmulament, disposat a totes les aventures, a totes les sorpreses... Un casal envoltat per un jardí espès d'arbres verds que s'allargaven a tots dos costats dels caminals coberts de grava i de sorra. Algú tenia cura de tot això, però ell no veia mai ningú, perquè la presència d'un estrany, d'un jardiner, d'una persona adulta que no pertanyia a la família, li era odiosa. Tot s'ordenava i es conservava doncs tot sol, a menys que se'n preocupés algú de banda de nit, quan ell ja era a dormir...

Oblidava la paret.

No, no l'oblidava. Continuava present contra el seu cos, contra la seva espatlla que s'hi repenjava - i també dintre seu, en les pregoneses del seu esperit.

"Proseguim, encara no ha arribat el moment", va dir-se.

Hi havia les grans migdiades d'estiu, quan tothom dorm. Però ell, en aquella hora no dormia. Ell havia sortit al jardí a perdre's per les grans clapes d'herba i d'ombra, sota els arbres, i allí, aturat a frec d'un tronc centenari, observava el joc de les sargantanes i... que en coneixia pocs, d'animalons ! Allí on havia transcirregut la seva infància autèntica ni animalets no hi havia. Si que n'era de trist !

Però aquí, en aquest paradís confortable que es forjava, aquí si que n'hi havia, i els observava lliurats a llurs corregudes, al fervor del sol i <sup>a</sup> la joia planera, sense mixtificacions, de les criatures que viuen simplement, despreocupades.

Ell amagat entre la vegetació o al costat de l'arbre ufanós... Però què ho feia que tot això no acabava d'operar ? On era la màgia d'altres vegades ? Perquè aquelles sargantanes, aquell jardí i aquell casals els pensava. Res més. Era incapaç de veure'ls.



La paret, la paret amb la seva influència maligna ~~en~~ <sup>tenia</sup> la culpa. La paret li omplia les retines. Calia tancar els ulls ~~sota~~ per tal de lluitar eficaçment contra la pertorbació.

Els va tancar. Però fou per descobrir que aquell jardí somniat potser tampoc no li interessava tant com hauria volgut. I per què havia d'interessar-li, ben mirat? La seva infància quedava enrera, tan llunyana que ja semblava inexistente. Era un adult, i els adults... Que potser somnien, els adults?

Havia sentit parlar dels poetes. Però ell no era un poeta. No tenia la imaginació fresca i desperta d'una joventut més o menys perenne. De fet, estava molt cansat. Més que els cinquanta-vuit anys que duia a l'esquena, li pesava l'experiència d'una manera de ser home que volia incloure la humanitat sencera. D'on l'havia tret, aquest pes? Perquè fins aleshores...

La paret, sempre la paret. La seva presència funesta. Però la destruiria. No s'havia dit que estava disposat a arribar al final, costés el que costés? Proseguiria, doncs.

Però, què més? Què més podia haver-hi, susceptible de fer-lo oblidar, d'abstreure'l del present? O li calia potser oblidar sense acudir a l'ajut de les imatges, acollint-se a una pura absència?

Absentar-se d'ell mateix... Això era insensat. Ningú no s'absenta d'ell mateix. Encara que cregués que sí, que era possible. No s'absentava quan imaginava coses. Continuava present. En algun indret, sempre, sepre sabia que existia, que era ell, que feia això o allò, que pensava o que imaginava i que sense ell no hi hauria hagut ni pensament ni imaginació. I ara també era així. Amb això altre: la paret.

Usava el mot, usava la imatge a tip de dir-se l'un i de contemplar l'altra, encara que ho fes amb els ulls tancats. Però aquí usar no era destruir, car més enllà del mot i de la imatge el mar continuava existint, era!



Va tornar a obrir els ulls. No calia enganyar-se. Contemplar o no contemplar la veritable paret era exactament el mateix, al capdavant. Més que els ulls, l'enemic era la seva ment. Si pogués encegar-la...

Per què havia d'ésser incapaç de pensar fins al final en res? Si ell feia i desfeia, si era ell qui donava importància a les coses i, entre elles, a la paret i a la cambra, per què no podia destruir allò que construï? Destruir-ho dintre seu...

Res no es desenvolupava com esperava. En lloc d'ésser el mestre, era l'esclau. Calia revoltar-se... Però ja ho havia fet. No s'estava revoltant des que penetra en la cambra? I de què li servia? La paret era més forta i tenia la mà dura.

"No hi fa res", reflexionà pacientment, "no hi fa res. Tornem-hà a provar". I va insistir encara. Ara perseguia altres imatges, només que ja no sabia ben bé quines. Les perseguia a l'atzar, com un caçador que surt a provar sort, a la que salta. I saltaven, sí, però darrera les peces que quèien o que intentava de fer caure, sempre hi havia el camp. Hi havia la paret.

"Això no pot ser", es va repetir. "Fins al final. No ens desanimem". Però de fet ja no podia estar més descoratjat. Havia arribat al fons de tot, a l'indret aquell des d'on ja no s'espera res, el centre de l'infern, quan tot s'ha acabat i el rellotge avança per un temps que ja no recorrerem.

Ho comprenia i no ho volia comprendre. Però d'aquest doble moviment muntava cap al seu cervell, i també cap al cor, una mena de resignació que es feia un lloc, el conqueria pacientment al bell mig de la fretura que semblava dominar-lo. Tot canviava de signe. Sinó, per què continuava allí repenjat, sense fer cap gest, com tenerós de perdre contacte amb la superfície blanca? Per què no es des<sup>ej</sup>esperava?

"Si ja n'estic, de desesperat!", es va dir. "No pot haver-hi una



desesperació pitjor que aquesta. Abandonar-se..."

Va treure forces de flaqueza. Continuar pensant, continuar imaginant, continuar lluitant. Sempre fins al final, fins al final... No havia de permetre que l'abasegués aquell encantament que el retenia allí, immòbil, inútil. Era un home. Matxucat, desanimat, extenuat, miserable, però un home. Sempre un home. I li havien fet allò. A ell, un ésser lliure, l'havien empresonat. S'hi havien atrevit ! Fos qui fos. Aquesta menyspreable i estúpida paret !

Treballosament, encenia una espurna d'ira, la cultivava amb devoció perquè no es perdés, hi bufava per tal d'abrandar-la... ~~mentre que~~  
~~La ira, la gran ira dels homes, dels animals~~ venuts i acorralats...

I la ira muntava, a poc a poc, molt a poc a poc, feixugament cultivada, com una flor d'hivernacle. Però pujava. Li emporprava les galtes fins aleshores lívides, li feia redreçar el cap i tancar de nou els punys malgrat el dolor, malgrat tot. Un home des de la ratonera. Menys, menys encara que res.

Es va separar de la paret quan la necessitava més que mai, car l'angúnia augmentava. Però ara no podia estar-se quiet. Li faltava l'aire. Sí, alguna cosa havia canviat. Potser no la cambra, però quelcom havia canviat. Respirava dificultosament, allí immòbil. Una mica de moviment, doncs, una mica d'exercici.

Ah, per què, per què li havia de passar allò, i precisament ara ? No volia lluitar, debatre's fins al final ? Però encara es refaria, no s'havia acabat tot, aquest malestar no podia durar, passaria ara mateix, d'aquí a uns segons, quan hagués fet uns passos amunt i avall de la seva cel·la.

Avança el peu, impacient d'allunyar-se d'ell mateix, de la seva pròpia immobilitat, i va sentir quelcom sota la sola de la sabatilla, quelcom que s'ésmunyia de traïdor, per fer-lo caure... Era el maleit



botó de l'americana !

Va lluitar com arran d'un abisme per ~~sal~~ de conservar l'equilibri compromès, però així i tot, després d'un balanceig, el cos va inclinar-se violentament endavant. D'instint, amb la intenció de protegir-se, allargà les mans cap a la paret que el sostindria perquè era un envà com els altres...

No va tenir temps de pensar en res, ni en què havia obtingut la victòria. Darrera les mans van seguir els braços, el cap, el cos, les cames. Va caure estenalat per terra, dins el dormitori acostumat.

- No ho heu sentit ? - van cridar simultàniament tres veus.

Hi van haver dos segons d'una immobilitat perfecta. Després, com d'acord, totes set persones es van precipitar cap a l'habitació, d'on procedia el soroll.

- David ! - xisclà la dona.

Els altres no van dir res, però s'apinyaren al seu entorn. En Jaume, blanc com la cera, s'agenollà i va cercar-li el cor amb uns dits tremolosos.

Però no l'hi va trobar. Ja no en tenia.

Barcelona, 29 març - 4 abril, 1956.